

Olewiku kaasanne.

Jundiküsimus

A. Grenzstein

Tartus 1912

G. Grenzsteini trükkkoda

Indiküsimus

A. Grenzstein

Tartus 1912

G. Grenzsteini trükkoda

ENSY TA Fr. B. Woutzwardi nla.

Kirjandusmuuseumi

Arhiivraamatukogu

J.R. 638

I. Goodusteaduslik alus

Wana ja uus ilm, wana ja uus ilmawaade. Nende mõttlus üksteise vastu. Snimene ja loodus. Wana ja uue ilmawaate wahel. Pettused. Looduse laste lahkimine. Wuuduwa wahemüüri koledus. Looduse kõrge juhtimise looma- ja taimeriigis. Dunapiu tarb politit furma nähes.

Mis meie film näeb, on palju; mida tema mitte ei näe, on veel rohkem. Meie filmaring on lai, aga taewa laotus on veel laiem. Peale selle on kõik minevik meie filmi eest kätte all. Meie elupäewad kestawad aastatuimneid ja annawad meile päewast päewa mahti näha ja kuulda; kuid see aeg, mis enne meid on olnud, on sõrdlemata palju pikem, nii et ajast üliwäga lühikene filmapiisk meie filmade ees seisab. Kõige selle peale waadates ei wõi meie sellest, mida ise näeme, mitte wäga juurt lugu pidada. Wihmaus all mulla sees tunneb ka maad, aga ometi wäga puudulikult ja weikses ringis. Meie seisuford ei ole meie tarwituste ees mitte parem. See asjalugu on inimese saatust suurel määral raskendanud ja talle mõrkusid kudunud, milledest aastatuhanded teda ei suuda wabastada.

Siiski on inimesele teine päike tõusnud ja talle teise ning parema filmi annud, mis hoopis kaugemale näeb ja jüganamale tungib kui ta wana film. Selle uue filmi suurem puudus on aga see, et ta mitte tulewiku saladuste järele ei suuda tungida, kuna temal läinud aegade elu oli suurel määral lahti ees seisab ja kuna ta waatering enese ümber pea piirita on. Ka inimesel

on selle uue teejuhi ees oma raske puudus: Tema ei junda seda uut filma kergelt kätte saada. Wana film on tal jündimises kaafas, uue peab ta oma jõuga enesele muretsema, asi, mis enamiste kõikide võimust üle käib, nii et need wana filmaga peawad leppima ja elust läbi kompima.

Selle uue inimesilma nimi on teadus ja tema ajupaik inimese aju, kuhu ta aga iga üksku inimese juures oma kaasabil paigutada tuleb. See läheb kergemine, kui seda head meistrid juhatawad, raskemine, kui inimene üksi oma jõuga seda toimendab. Mida kindlamine see uus film käes, seda paremine näeb inimene kõike, mida tahab, seda julgemine astub ta oma teed, seda wabam on ta efektustest, jaa, seda kõrgemal inimese järjel seisab tema teiste kaasinimeste seas.

Oleks inimesel see film juba tema elualgusest saadik, see on aastatuhandaid käes olnud, siis oleks see tema elu tõfine ja ainus juhataja olnud. Tema oleks ainult selle walgul maalima näinud ja selle järele enesele ilmawaate walmistanud, mis loodusega õigeste oleks kokku käinud. Paraku sai ta selle läbitungiva filma alles uue-
mal ajal, kuna wana film juba walitsuse oma kätte oli wõtnud ja tema kui wõõras jissetungija sellega tülisest
fattus, kui ta enesele teed tegema hakkas. Ta oli küll juba mõni hea aastatuhat Greekamal ennaft awama hakanud; kuid ta müüriti wägiwaldjelt finni, nii et ta kaua aega magama pidi, et wanale filmale täit walitsust kätte mängida. See wana film oli oma lühikese ja tumeda nägemise järele ka oma ilmawaate kujutanud ja inimest selle tõde peale wanduda lasknud, asi, mida weel tänapäew siin seal tehtakse, et uuele ilmawaatele kiwa tee peale ette weeretada. Siiski on kindel, et endine efsib ja uus õigel teel rändab. Ei ole ka karta, et wõit wana kätte weel kauaks mõiks jääda. Uus päike tungib juure mõimuga ka kõige pakkemaft pealnuft läbi ja walmistab inimese ajus uuele filmale aset.

Meie põlweudel on aga see õnnetus, et just nende ajal raske mõitlus wana ja uue ilmawaate wahel heljub ning uue mõitu taktistab. Kel mitte mahti ei ole, neid

asju ligemalt tundma õppida, võib kahewahele jääda, kus tõde, kus wale seisab. Ta võib ifegi ilma tahtmata ja teadmata uue ilmatorra wastu ekkida ja enesele kahju teha. See tuleb sellest, et tema wana walguise abil waa-
tab ja näeb, kui ta muidu ka selle wastane on. Argu keegi ennaft jelles usaldagu! Selam äraandja peitub omas pöues.

Selle asjatorra peale mõteldes tuleb küsida, mida siis uus film on näinud, mida ta weelgi waatleb ja mida tema abil korda saadetud. Kus on see paik, kus tema nägemisel inimeje peastewäram ja kullamägi seisab? Kus seisab inimeje õnnelikum tulewik?

Inimeje õnnelikum tulewik seisab tema kostusel kolmes kohas: 1. looduses, 2. looduses ja 3. ka looduses, ja pealegi kuidagi wiisi? Inimene ise ei ole jurnalist mitte midagi muud paremat ega pahemat kui üks tükk sellest loodusest. Olgu tema trööstiks aga kohe juurde lisatud, et see tükk kõige tublim on, mida loodusest leidub. See ei ole mitte oma kiitus ehk kiitlemine, waid asjalik tõde. Loodus on lõpmata pikal ajal ilma waheta kujutusenud ja ikka ning jälle uusi asju ette toonud. Tema wiimne ja igati kõige imelisem lapsukene meie maatera peal on inimene, kui ka weel väga poolik ja puudulik, siisgi ainus, kellega mõistlikult juttu võib ajada. Selle inimeje tähtsam töö on kirjeldatud uus film, tema teadus. See imefilm wiibib nüüd alatafa looduse enese peal, et selle tegutsemisest tundma õppida ja teed leida, mis kõige õigemine õnneranda wiib, nii heale, kui loodus seda üleüldise pakkuda suudab. Nii on looduse uurija õnnetee otsija ja ehitaja. Kui paljudest kurristikudest on see töö meid juba peastnud, ja kui palju peastmissetööd jääb weel teha.

Sellel õnnel on suure õnnetusega mõitlemist. Sellest ei ole weel küll, et uus tee walmis ja awatud, tarwis ka tema peale astuda ja seal sammuda. Seda tehtakse wähe, iseäranis suure hulga poolt. Tuleb aga tunnistada, et teda sellest teelt pahatahtlikult eemale hoiatasse. Et seda wastast wäge õigeste näha ja kõrwale jaata, jelles seisab kuri sõlm, mida wähest ilma Aleksander Suure mõõgata lahti wõtta ei saa. On jutt wälja

aetud, et mõned ühe fuure mõõga asemele üheksa weikest wõtta soowiwad, aga see ei puutu siia.

Et meie nüüd eelolewat tähtsat küsimust uuel silmal ja uuel walgul selgema, on hea, kui meelde tuleta me, kuidas endise filmaga uuriti ja tema ilmawabadet üles ehitati. Sellest weike proow fuures asjas.

Prohwet Chaim elas Jerusalema wärawas ja käis iga päew ühe keeru linnas ümber, fuur laud seljas ja selle peale kirjutatud: Nõudke tarkust! Paljude teiste seas tuli kord isand Sadoch tema juurde tarkust otjima, tõi oma tuttawa tasu kaasa, andis prohweti kätte ja ütles: Jumalamees, kes ja kõike näed, kuulust ja au sinu fuurele nimele! Waatr, eile hommiku tuli minu naabri wärawasse üks kana. Ütle mulle, kust ta tuli? Chaim kostis: See kana tuli hoowist. Wõimalik, sest et sina kõike tead, aga kust tuli ta hoowi? päris tarkuse nõudja uueste, ja sai wastujeks: Kanakuuri. Wististe ka õige; aga kust ta kanakuuri sai? küsis ta uueste. Wastus: Kuuri omanik pani ta sinna. Küsimine: Aga kust kuuri omanik ta sai? — Östis. — Ei, jumalamees, kust ta selleks raha wõttis? Seda tal ei ole. — Kui nii, siis ta warastas selle kana naabritelt. — Ka wõimata, sest et neil kanu pole. — Siis warastas ta kana wilistite külalt. — See wõib wõimalik olla. — Ei, kallid tõdeotijad, see ei ole mitte wõimalik, see on tõde, puhad sünnimust ise. — Olgu, aga kust wõttis wilistlane kana wälja? — Kostus: See kana tuli Baabeli karawaniga tema talusse. — Õige, aga kust tuli ta karawani juurde? — Sumerlase talust. — Kust tuli ta aga sumerlase talusse? Sõber, see küsimus läheb liig kaugele. Tahad kostust, too uus and. Ühe anni eest ei wõi niipalju kosta ja tarkust wälja jagada. Tarkus on kallis. — Järgmisel päewal tuleb tarkuseotijad uue anniga tagasi ja küsib: Kust tuli kana sumerlase hoowi ehk kanakuuri? Kostus: Ta tuli kana munast sinna. — Päris õige; aga kust tuli see muna? — Kana munes selle. — Ja see kana? — Ka munast. — Nii aja siwad looduse uurijad asja lõpmata kaugele: ikka kana ja muna, muna ja kana, kuni wiimaks tarkuse otijad küsib: Juma-

lamees, kust tuli esimene muna? ja vastuseks sai: Ka kana! — Ja see esimene kana? — Esimene muna! — Võimata! tõreles tarkuse otüja. Esimene kana ehk esimene muna pidi mujalt tulema kui sellest hallikast, sest et see puudus. Seleta see ära! — Seletan, kuid see suur küsimus nõuab suurt annet ja isegi mehist ohvrit. Too and ja wafik, olgu tubli muumwafik, ja ma annan kostuse. — Teisel päewal oli soow täidetud ja prohwet kostis: Esimese kana lõi Jahweh, see hakkas munema ning pea oli terve kari kanu siblimas. — See vastus jäi seisma ja aitas wana ilmawaate wõitu edasi saada.

Selle ilmawaate peapunkt, milles ta uuesti lahku läheb, on see, et esimene kana imelisel wiisil sündis, wõimul, mis wäljaspool looduse talupiiri seisab, kuna uus ilmawaade õpetab, kana olla looduse enese riipes loomulikel teel sündinud. See loomulik sündimiswiis olla see olnud, et esimene kana praegusest kana! undgi ei näinud, weel vähem tema jarnane oli. See oli piisene elus rakuline, mis aastamillionidel arenes ja kõik elu ilma sünnitas, muude elukate seas ka kana. Ja jedagi ei juitnud ta ühe pauguga walmis saada. Ta muutis teda alatasta, kuni ta wiimaks meie kana walmis sai, ja seegi ei ole weel kaugeltgi lõpulistult walmis, waid ta kujuneb ifka ja igaweste edasi, just nagu seda temaga ühes terve elaw loodus teeb, inimene ühes arwatud.

Need kahed ilmawaated lähewad üksteisest kui maa ja taewas lahku. On katstud neid mingil mõttejõdemel ühendada, aga asjata. See on lugu, millest ette kuulutada wõib, et ühendusekatsed ifka ja ilma lõpuni tühja lähewad, sest et nende alus kahes ilmas lahus seisab, üks looduses, teine wäljaspool loodust, kuhu inimeselt muud ei ulata kui ainus heljum luule, mis aga omalt poolt ainult looduse piirides kujutseb, kuna muu temal tundmata on.

Nagu teada, seisab usuilm wanas ilmawaates, kus ta kõikidest ilmalistest wõimudest mehist tuge saab, nagu riikidelt ja kapitalilt. Et need paremal pool seisawad, wõib seda wana ilmawaadet parelaste omaks nimetada,

kuna uus ilmawaade pahelaste oma on, sest et suurem
oja selle sõpradest pahelas elab. Selle asjatorra selja-
taga mängitakse aga pahelaga halba mängu. Siin küsi-
takse, kas teegi usu ja kapitali wastane on, ja kui jah
kostetakse, loetakse ta kohe pahela liikmeks ja uue ilma-
waate tunnistajaks. Kuid see on mõnikord puhas pettus.
On neid, kes awalikult ja hoolimataalt ristiusu wastu
jõdiwad, selle juures jagedaste ka kapitali sõimawad ning
heal meelel kuulewad, kui neid sellepärast uue ilmawaate,
teaduse ja edu sõpradeks kiidetakse. Waatleme meie aga
nende peidetud eesmärki ligimalt, näeme, et nad wana
usulise dogma asemele mitu uut ja pahemat paigutawad,
teaduse tee meie eest kinni panewad ja meid edu asemele
uutesse wõrkudesse ajawad. Kes need isandad on ja
kuida nad jeda teewad ja mis nad sellega püüawad, jeda
näeme allpool. Siin on meil veel mõnest üleüldisest
asjast seletust anda.

Looduse uurijad, nagu elatand Ernst Häckel, on elu ilma
ajaloo algust otsani kokku seadnud ja selgeks teinud, kui-
das elu esimese rakusefega algas ja wiimaks kõrgel seiswa
inimese juurde jõudis. Kõik need lugemata paljud ast-
med on üles loetud ja loodusest ettetoodud, suurel osal
elawates olewustes, weel enam aga juba ammu surnud
ja kadunud loomades. Elu lahkus juba wara kahte
suurde riiki, taimne ja loomariiki, et neis lugemata pal-
judesse harudesse jaguneda. See lahkumine tuli osalt
eluka füsimeel kaastegewusel, kes paremat nõudis, osalt
aga wälistel nõudmistel ja mõjudel, mis ütlejiwad mis
antud ümbruses parem on. Et elu üle ilma laiali la-
gunes ja ilma suur pind wäga mitmesugune on, juba
oma kliima ja toidu poolest, kujujiwad ka eluriigi asu-
nikud mitmel wiisil. Mida laiemas ringis loomasugu
elas, jeda enam läkjiwad aja jookshul tema liikmed lahku;
mida kitsam nende elukoht oli, jeda enam jäiwad nad
ühesuguseks. Zäakaru ei lahku jääst, ja tema kari on
pea ühesarnane. Koer jölgub inimesega üle maa, ja tema
perefond on wäga mitmet feltfi. Palmi wili kasvab igal-
pool põletawa päikese all, ja tema on igalpool pea ühe-
sarnane. Unapuul on aga nii ütelda rändaja puu, kes

peale selle inimese kunstmõju tunneb, ning kui mitmesugusid õunu kuskub meile õunapuul otsalt rüppe!

Inimene on aga kõikide teiste elufate seas see, kes kõige enam rändab, kõige laiemalt maapiinal elab, kõige suurema hoolega ennaist väliste tingimiste järele jiste seadib ja seega — kõige enam lahku läheb. Tema lihtmetel on oma keel, kuid see läheb üksikute rahwaste juures niiväga lahku, et üks teisest aru ei saa. Meid keeli loetakse mõni tuhat, mis vähemalt niisama palju isesuguseid rahwaid annab. Kes Pariisi sülekeri ja Inglise werekoera wahel mingit wahet ei leia, wahet isegi hundi ja ihakali nende jarnasteks peab, tunneb koera niisama wähe kui see inimest tunneb, kes germanlase ja niam-niam wahel wahet ei tee. Nii on jiiin paraku uskumata del. Germanlase ja niam-niamlase wahel on suurem wähe kui niam-niamlase ja orang-utang wahel. Seda peetakse ju oma kodumaa inimeste poolt metsinimeseks, kes kawaluse pärast metsast wälja ei tule, et teda mitte tööle ei sunnita. Saal kirjutab oma Jaawa raamatus, mis Nlewikule kaasa anti, et Malaisia keeli orang inimene ja utang mets on, seega orangutang idonaliiselt metsinimene, digemine inimene-mets. Kõneleme ikka rahwaste wendusest, aga teame selle juures, kui wäga need imeliised wennad üksteisest lahku lähewad!

Kuult tuleb see suur lahkumine inimese perekonnas? Suurel ajal neist põhjustest, milledest eelpool jutt oli — isesugusest kliimast, toidust, elutingimistest, aga ka moodiks saanud inimese mõttewiisist ja siimiseist elutungist, mis selle järele kujuneb. Siis peame küll weel üht peapõhjust otijima, mis minu teada otie nimetamata jaeatakse, olgu, et see ei meeldi, olgu, et selle peale ei mõelda. Aga et ta olemas on, rääib kindel olemat.

Looduse uurijad teewad selgeks, et inimese eeskäija hästi rakendatud ahwisarnane elukas oli, selle jugu nüüd aga on kadunud. Sellel ahwil oli juhtumisi niisugune juu kaswanud, millega kõneheali kuuldawale tuua wõidi ja mille abil inimese keelele alus pandi. Sellest alguist edasi kaswas inimene meie päewade inimeseks. Kui wilets inimene aastatuhandaid oli, on teada. Ta ei olnud

enam ohw, aga ka weel mitte inimene. Tema edu ta-
kistas iseäranis tema wana ja kõhn aju, millega wäga
wiletsalt mõelda wõidi. Ilma keeleta ei lähe mõtle-
mine, nagu ilma arwuta rehkendamine ei lähe. Temal
puudusiwad keeleks ained. Meid oli esiofta wähe ja ta
lõi wähest tuhandä aasta jookful üheainja uue wana-
dele juurde.

See asjalugu on kindel; aga unustatakse ära, mis
fellest inimese sugu kohta õppida tuleb. Oma lapselises
usalduses arwatakse umbkaudu, et kui meie esiwanem kord
inimese radadele astus, et ta siis metja ühes läila ah-
wiga jumalaga jättis ja neile jäädawalt selga pööris.
Tema ja metsmehe wahel oli müür tekinud, millest
kumbgi üle ei saanud ehk saada ei tahtnud.

See on ilma küsimata eksitus! See müür puudus ja
tema asemel heljus igasugune läbitäimine, ka sugulif
ühes arwatud, mõlemate perekondade wahel endisel wi-
sil edasi. Kui kaua? Wähest ehmatawalt kaua! Wähest
juhtumisi ehk wägiwaldijelt weel siis, kui kõrge müür
juba olemas oli. Nii läila kui see mõte ka meie tund-
musele on, puudub meil ometi iga põhjus, teda olema-
taks tunnistada. Küll aga leidub näpunäiteid, mis teda
ehk tõendawad.

Kui see wahemüür kord tõusema hakkas ja wanad
nuteft lahutas, siis küügem, kumb neist teda ehitas.
Wana wististe mitte, sest et kõrgem elujärk ka temal
igatsenaw oli. Ehitus oli seega uue töö. Mis fundis
teda seda tegema? Wististe igatsus parema järele, mis
elu walitseb. Tema paremus oli aga aastatuhandeid
wäga weike, mis müüritöö asjataks tegi. Tuli see kord
teotfite, siis ilmus igatsus paremuse järele isesugusel ku-
jul, ja see oli kõlbluse küsimus. Müüd on aga keeleuu-
rimine selgeks teinud, et kõlbluse mõte ja tunne inimese
perekonnas noor nähtus on. Kõik sõnad meie keeltes,
mis kõlbluse asju tähendawad, on esiofta hoopis teisi
asju tähendanud, ja nimelt niisugused, millel kõlblu-
sega midagi tegeniist ei ole olnud. See tuli sellest, et
inimesel kõlbluse ained weel puudusiwad, ja kui need pä-
rast tuliwad, tarwitas ta wanu sõnu nende ütlemissks.

See asjalugu näitab, et wahemüüri ehitus mitte wäga wana ei wõi olla.

Uga weel üks pea juhtmõte, mis asja seletab. Znimene, nii hea kure kui ta just oli, tungis toiduotjimiisel maailma laiali. See wiis mõned perekonnad neist maa-dest kaugele eemale, kus ahwid elawad, sinna, kus ahwi ei ole. Seal oli selle perekonna ja ahwi wahel kindel müür koha olemas ja nende wahel iga läbikäimine ot-
fani lõpetatud. See andis nii ütelda puhta sugukonna, puhta tõusete. See lõi teistsuguse inimese ilma maast madalast kuni tänaseni täiuseni. Meie õnnetuks ei ulata nuriia film nii kaugele, ei ole wähest ka weel seda katsetgi teinud, wähemalt minu teada mitte. Kui aga selle pimeduse jisse kord walguke kiiri peaks saadetama, näekime meie wististe asju, mis wähe meeldiwad, aga palju se-letawad. Siis ehk oleks arusaadaw, miks näit. mustad rahwad hariduse heaks midagi tähtsat luua ei juuda, ka siis mitte, kui neile kõrge Europa haridus antakse. Me-mad on inimesed, kuid alamad feltji inimesed. Nende suguwere ei juuda weel kõrgemal kõndida ega selleks teedgi teha. Büschmann wõib oma naabrit gorilla juu-rema õigusega „wennaks“ nimetada kui meie teda oma wennaks.

See on üliwäga tähtjas küsimus, mis mõtlema pa-
neb, mille juures meie aga siin kaenamine ei wõi wi-i-bida. Siin peame meie weel üht teist tähtsat küsle waa-tama, mis meie küsimust walgustab. See on suguwere kindlus. See ei muutu kergeste ja wõidab nõrgemad ära, kui ta nendega kokku puutub. Seda peame weidigi tundma. Loodus tegutseb siin ime kindlal ja mõistli-sel juhtmõttel.

Tooneturkel on pesa. katusel, maja lähed põlema, kurg katab tiibadega omad pojad kinni ja põleb nen-dega ühes ära. See on liig! See on loomuwastane jis-sefesead looduse poolt. Nii asjata elu ohwerdada! — Mina leidjin lapsena tedre pesa kase juure pealt, kase kõrge juure wahelt. Teder istus munade peal ja waa-tas hirmul, mis mina teen. Mina tahtsin proowida, kui julge see erk lind on, läksin tasakeste ligemale ja sain nii

kaugele, et linnu oleksin mõinud finni wõtta. Ma ei täidinud teda hirnutada, pistsin käe waguji tema tiirwa alla ja wõtsin ühe muna wälja. Alles siis, kui teder muna nägi, hüppas ta madalalt minema. Mina panin muna kohe tagasi ja läksin eemale, ning teder tuli jälle munade peale tagasi. Järgmisel päewal oli lind oma perega põgenenud ja ainult muna koore järele jättnud. Tema teadis, et pojad tulemas, ja ei suutnud, neilt lah- kuda, kui ta juur hädaoht filma ees seisis. Ka see lä- heb liiale, sest et ka siin eluga mängitakse, ilma et sel- lest kindlat kasu mõiks loota. Aga see nähtus walitseb terwe loomariigis suure mõinuga. Kui fagedaste pa- neb ema oma elu lapse heaks mängu peale, aji, mida ka dieti iga ema uue elu peale mõteldes teeb.

Kas loodus ei mängi siin eluga mitte fergemeel- sett, kas ta ei ole dieti siidameta elu wastu, mille ta nii furma saadab? Selle peale tuleb ei! kosta. Loodus on terwe looduse eluga täitnud ja ta imeliselt rakendanud; aga seda ta ei ole suutnud korda saata, et üksigi eluloom furmast peaseks. Rõik, mis sünnib, sureb omal ajal. Selantud näitused ei ole seega mitte furma sünnitamine, waid ainult tema tuleku kiirendamine ehk elu lühen- damine. Üksik elu lühendab ennast looduse sünnil, et tema fugu edasi elaks. Ma, misfugune kaugele waatew juhtmõte! Alma sellela mõiks elu fergeste kaduda.

On see kõrge juhtmõte ka taimeriigis olemas? Nii- sama kui loomariigis. On üks weike taim olemas, mis wee põhjas kasvab, aga õitsemiise abil seemet kannab. Wee all ei wõi ta õitseda, sest et õietolm wees soowitud kohale ei saa. Kui weesi nii sügaw on, et ta õis õhku ei ulata, teeb taime wars ennast ühe iseäralise sõlme ko- halt tüwest lahti, tõuseb ülesse wee peale, õitseb seal ruttu ära, waob alla tagasi, kasvab kannu otsa uueste finni ja kasvatab seemne walmis. Ka see on hull eluga mängimine. Kui fergeste mõiks tuul õitsewa ladwa ee- male ajada ja seega hufka saata!

Wõta faks weikse taime seemnetera ja pane nad pottide sisse kasvama. Ühele wõta awar pott, teisele õige weike. Taimed idanewad ja kasvawad ühtewiisi,

kuid pea hakkab weikse poti tainu õitsema, kuna teine selle peale ei mõtlegi. Miks see ootamata wahet? Weikse poti tainu „näeb“ ära, et tema elu weikses potis ja ka kassinäs nullas kuu ei või kesta. Tema elu ülesanne, uut tainu sigitada, lähene tühja, kui ta õitsmega kuu wiiwitaks. Seal ei ole muud nõu kui võimalikult pea seemne peale mõelda, kuna awara poti taimel sellega küllalt aega on, mida ta ka paremine toimetada võib, kui ta enne ise hästi tubliks kasvab. See on nooresoo mure, mis siin walitseb. See enne, siis ise pärast.

Nüüd võtame veel õpetlikuma näituse, et looduse toimetuse saladusi kätte saada. Selleks on tuttav õunapuu sünnis. Kõik meie kaunid õunapuud tulewad meie metsõunapuust. See on kodumaa pinnal wististe nii kuu kasvunud, kui see mere põhjast kuuwale kerkis. Wiimsest jääajast saadik on selle maa kliima ühesarnane olnud, juurise soojuste ja talwiste külmuise wahel heles. Selle järele on metsõunapuu aastatuhandatel oma iseloomu saanud, mis waga kindel ehk muutmata on, seda enam, et kaunistatud õunapuu dietolm seda eksitama ei saanud. Selle puu seeme annab ikka ühesuguse puu, ilma iga teisendita, ja see äraproowitud iseloom on ka tema ligikonnale kõige kohasem. Kuhu on see puu selle juhtimõtte paigutanud? Teadagi seemne sisse. Sellel seemnel on paks kord pehmet olu ümber, mis õuna annab ja mida süüakse. Sellest ei kaswa mingit idu ega puud. Nii on see jagu õuna kõrwaline asi, kuna seemnetera peaa asi on, millest ka ilma õuna materjalita puu kasvab.

Nüüd tuleb aednik osawa käega ja terawa noaga ja lõikab puu rehnungi keskelt läbi! Ta võtab noore puu ladwa lühikese kannuni maha ja jatab weikse ossa tema asemel, nii et kannu mahl tema sisse woolata ja ta kasvama panna võib, asi, mis kergeste korda läheb. Aga puu fugu? See on nüüd kahe kaalu peal, sest uus ots on magusa Suislepa õunapuust võetud. See kasvab hoopis teisel näol, kannab teistsugusid lehti ja õunu kui metsõunapuu, ning on seega wanalt kindlalt eluteelt teise eksinud. Wahet ei suuda ta kange talwe külma ära kannatada, ning siis on ots käes. Mis sünnib, et see õn-

netus eemale jääks? Wana põline kand oma proovitud iseloomuga teab abi leida. Olgu, ütleb ta oma saatus-
sele, mis oks kaswagu suureks puuks ja kantsu teistjugu-
sid offi ja lehti kui minu omad; jaa, isegi õun saagu
tema soowi järele nutmoodi. Selleks kannan ma temale
kõik tarwilise materiali alt mulla seesse ülesse ladma kätte.
Kuid ühes peab ta minule järele andma: Seeme uue
õuna sees peab wanaks jääma ja minu ajaloolise pere-
konna iseloomu edasi kandma. Neil on wahest õnn, et
aednik neid ei narri. Nii läheb minu fugu wana! ise-
loomul edasi, nagu see juba aastatuhandaid olnud.

Kes asja tunneb, teab, et lugu tõesti nii on. Üksgi
aednik ei kaswata omale seemnetest kaunid õunapuid, sest
et need soowitud häid õunu ei anna. Ta wõtab mets-
puu ja jatab talle kauni offa külgi, ning asi on kindel.
Wõib olla, et Suislepa õuna seeme mitte just endist
metsõunapuud ei anna, aga kui meie seda mitn:est põl-
west ilma jattamata läbi ajame, saame wiimaks wististe
eht metsõunapuu jälle kätte. Kaunistatud lilled muutu-
wad lühikese ajaga endisteks metslilledeks, kui nad metsa
kaswama pannakse. Iga uus juwi wiib nad sammu ta-
gasi, kuni endine iseloom jälle walitsema saab.

Nii tegutseb loodus oma kindla ja mõistlike juht-
mõtte järele. On elukas kord pika aja jooksul oma elu-
tingimiste järele hästi rakendatud, siis peab ta sellest
rakendusest wistalt finni. See maksab taimel, looma ja
inimesel kohta ühel siididusel. Kuidas seda iseloomu kind-
lust aga nõrgestada wõib, tahame allpool näha, kui rah-
waste fuguwene segamisest räägime. Siis waatame ka,
kuida parasjandid (jöödikud) nii hästi taimel kui looma-
riigis ühesfugusid tundemärkijid kannawad. —

Need ülemal seiswad arutused annawad meile
kindla aluse inimese fuguharude küsimuses. Meil on ju
inimesest rääkides loodusega tegemist, ilma mille tundmi-
seta selgusele ei saa. Meid juhtmõtteid tuleks paksus raa-
matus ette anda, et asjale igati waidlemata walguist saa-
da. Seda läheb seda enam tarwis, et siin meelega udu
laiali aetakse ja olewaid asju meie eest finni taetakse, et
halwemat parema üle wõidule aidata. Meie kulturelu

ähwardab jün kuri hukatus, mida Gestiis kergeste eemale hoida wõidakse, kui laenatawat elu õigeste juhata da osatakse. Aitume nüüd eesolewa küsimuse enese juurde.

2. Ajalugu ja rahvus

Kartud wõitlus teaduses. Ajaloo alandamine. Etimefed juudi jäljed. Väljatõukamine. Kindla ja kõitua ifeloomu tekkimine. Juudi enese taewastamine ja teiste põlgamine. Juutide piff talweuni. Rabulist. Dogma. Rahaahnus. Parajit. Suguelu. Keel. Kunsti ja teaduse nõrkus. Ajatäit. Etimefed õigused. Antijennitismu. Juutide wõit.

Juuda sugul on hallit ajaft jaadit oma rahwuslik traditjion wõit elaw juhtnõte, mis teda kannab. See on oma sugu taewastamine teiste rahwaste wastu ja jellega ühendatud wõitlus nendega elu ja surma peale, lootuses, et wõit juudi kätte läheb ja kõit ilma tema alla annab. Niipalju kui meil juutide ajalooft usutawat asja teada, on tema alatafa igawefes wõitluses seisnud ja selle juures põlweft põlwe kannatanud, nii et teda kannatajaks rahwaks nimetada wõib. Et tema aga oma loomu poolest parajit oli, fee on niifugune, kes teiste higist elab, ei wõinud ta toorestel aegadel wõidule saada, sest et päriselanikud ta toorel wael minema kihutajiwad, kui ajiliiale läks. Nüüd aga, kus arjafugu rahwad oma seadused ka juutide kohta maksma pannud, pidustawad juudid wõitu wõidu peale. Nende suuremate wõitude jekka tuleb seda arwata, et nad arjalaste juu ja juule wõitlemise küsimuses kinni on pannud. Nii ei saada teadagi, mis õieti teguneb. Kes aga asja oma filmaga elust enesest otjib, näeb alatafa, kuidas halwem halbade sõjariistadega parema wastu hoolimata wõitleb ja päewaft päewa edasi tungib. Etimefed waimud juures ilmas wõitawad jellest hiiglawõitlemifeft oja, et hädaohtu eemale tõrjuda. Kuid nad on sunnitud selle juures niifugust wõitluse wiifi tarwitama, et juur hulk ei teagi, mis õieti ees on. Weike näitus kodumaa pinnalt.

Berlini usuteaduse professor Harnack käis hiljuti Riias, kus ta kaks kõnet pidas ja suurt kiitust leidis, ilma et kiitjad aru saanud, kuhu poole külg ta sõjapommide lastis. Seda ei näi isegi Rigasche Rundschau toimetaja märkawat, kes tema kõnedest elawa kiitusega räägib. Oma esimeses kõnes rääkis Harnack ajalooist ja luulelugudest, näidates, kuidas esimene teise tembutustest hoolimata üliwäga kindel ja selge on, kuna ta teises kõnes usumalla ajaloois wiibis. Ehk Harnack küll ju oma studentidipõlwest saadik ajaloo hammas mehisele katsumud ja oma pärast tes töödes ilma jellela sammugi edasi ei astunud, oli ometi ootamata, et tema Riiga sõitis ajaloo au kaitsema. Ta oli juba oma esimeses wäitkirjas muude sekka mõtte pannud, mis usuteadlasele öieti kardetaw on. Tema ütles, et Jeesuse elulugu keegi kirjutada ei wõi. Mispärast? Sest et tema elust niipalju kindlat teada ei ole, et seda tööd teha wõiks, asi, mis nüüd üldiselt tõeks tunnistatakse. Oma Riia kõnes kaitses tema aga üleüldse ajaloo tähtsust ja kindlust, kuna ta sõna „Sinn der Geschichte“ — ajaloo mõte — tarwitas. Selles seisab mõistatuse mõti. Minu naaber juut Nordau, endine Südfeld, kirjutas hiljuti passu ja koletarga raamatu, mille nimi Sinn der Geschichte on ja milles ta oma juguwõsa rabulisti kunstiga seletab, et ta ajalugu ilma teaduslike wäärtuseta olla. Kuidas wõib õige inimene niisuguse rumala mõtte peale sattuda?

Ajalugu on juundarahwa äraandja, pealegi tema omas kirjäs piiblis. Kes seda ajaloolise mõistusega loeb, teab, misuguse inetu rahwaga temal tegemist on. Suures elumõitluses tunakse seda juutide wastu ette, ja need on löödud. Kuidas selle wastu abi leida! Oh mis! kostawad nemad ja wõtawad oma rabulisti kunsti appi. Ajalugu on lihtsalt null! Mispärast? Sellepärast, et temas midagi must walgel kindel ei ole. Kõik hehjub nagu tuules ja luules. Kui teie juutidest juttu teete, siis ärge ajaloo ukse külgi koputage. See on tühine. Seda mõtet toetab Nordau lõpmata pikkades ja segastes seletustes, teadagi, ilma juudi ajalooisse puutumata, sest et see ta waewa naeruwääriliseks teeks. Kui aga

ajalugu üleüldise tühi on, on ka juutide lugu sarnaselt kolikambrisse visata. Selle juures on häbi näha, kuidas Nordau ise ühtewiisi oma mõtteid — ajalooa toe-tada katsub!

Nordau teab ise wäga selgeste, et teadus tema raamatu kohta naeratab. Temal on teine eesmärk. Tema korjab kõik petuwassingud kofku, et tema jüingrid nendega suure rahwahulga seas ajaloo wäärtust alandada ehk koguni kaotada mõistiwad. Terwe ajakirjandus teeb tema suguwendade sulel selle heaks tööd, iseäranis sotsialistide kirjandus. Kui siis keegi juudi ajalugu peaks meelde tuletama, naerdakse tema „teaduse“ puuduse üle, ning eesmärk on käes. Et raamat korraga kolmes keeles ilmus, Saksa, Prantsuse ja Inglise keeles, võib arvata, kuidas ärawalitsitud mehed oma sugurahwast plaaniliselt kaitsewad, milleks neil ikka raha küllalt käes on.

Nii on aga see, et ilma ajaloota teaduses midagi ei wõi peale hakata. Igal teaduse wallal on peale üleüldise ajaloo oma eraajalugu, mida tingimata tarwis tunda, kui asjast öieti tarwis on aru saada. Kui ajalugu ka tühje luuletusi kubinal täis on, ei riku see tema üleüldise käigi mõtet ega sihti. Harnack kaitstes teda wististe, et iseäranis usu ajalugu toetada, aga see tugi maksab iga ajaloo kohta. Et meie usu ajalugu just Hebreera rahwa kirja peale põhjendatud, on temal raske seisukord. Sellel rahwal on kaks isefugust ajalugu, üks elus, mille ta läbi elas, ja teine raamatus, mille ta oma jihilist soowi mööda kirjutas, et teda kümnel korral uueste ümber teha, nii kuidas ta ajakohaselt paremine kõlas. Kes meie ajal lehti mõistusega loeb, näeb päewast päewa, kuidas selle rahwa liikmed oma asju rabulisti kunstiga nii pöörawad, kuidas see neile meeldib.

Aga miks ei nimetanud Harnack Nordau raamatut? Miks ei tähendanud ta ühe sõnagagi, et tema juutide tembutuse wastu kõneleb? Lihtsalt jellepärast, et kui ta seda oleks teinud, pea terwe ajakirjandus tema sõpa alla oleks matnud ja ta teaduse naeru alla kiskunud. Kirjuta midagi juutide poolt, siis käib see teeru terwest ajakirjandusest läbi; kirjuta nende wastu, siis sõidatakse kir-

jutaja eesli turjal sellest pefumabrikust läbi. Selles on juut arjalase juba ära wõitnud. —

Nagu teada, õpime meie juudi ajalugu otjast otjani tundma, kuna meie oma rahwa ajalugu tundmataks jääb. See esimene ajalugu astub väga kindlaste ja selgeste meie ette. Katoliiklased liiwad isegi igale tähtsajale sündmusele aasta arwu juurde. Wiimased ajad on aga meile Aasia rahwaste ajalugu tundma õpetanud. See ulatab väga kaugele minevikku ja pakub palju materialist selle tundmiseks. Meie saame nii paljudest sealsetest rahwastest teadusi ja näeme, et nemad väga kõrgel hariduse järjel on seisnud, wana Egiptuse elanud ühes arwatud. Aga juudid? Kus asuivad nemad? Kus oli nende kodumaa? Kus kaswis nende sugu emakele maa rinnal? Nendest ei leidu kusil mitte jälgegi. Meid ei tunta, sest et neid ei olnud, ehk et neid wähe oli ja needgi kusil ilma nurgas kiratseiwad, ilma tähtsujeta ja mõjuta.

Esimesi juudi jälgi leitakse Baabelis, mis aga aastatuhandaid enne seda oli juba omal paigal olnud ja kõrgel kulturaalset jõudnud. See linn seisis jõe kaldal, mille nimi Euphrat on, Pärsia lahe ligikal. Wõõrad rahwad oliwad ta sõdades mitmel korral maha lõhkunud, kuni ta wiimaks uueste ja õige juurel wiisil üles ehitati, mitte wähem kui — seitsetuhat aastat enne Kristust. Suur müür, wiiskümme meetrit kõrge, piiras ta ümber ja sada wärawat andsiwad liikumisele mahti. Suur torn tõusis taewa poole ja andis keelesegaduse jutule algatuse. See linn oli Babilonia maa pealinn ning sellel maal elasiwad sumerlased, rahwas, keda eestlaste sugulasteks wõiks pidada. Nende riiklik elu oli kõrgel järjel ja warandus õige suur. Sellest tuli aga, et pärast linna elanud prassiimises hukka läksiwad ja kõik hauda jaatiwad, nii et Semi rahwasugu nende asemel elama asus.

Sel ajal nüüd, mil Baabeli elu üle käte läks ja kõik mädanema pani, teksiwad äkitselt juudid ajaloos elusse. On raske ütelda, kas hukka läinud eluford neile mahti andis, saagile tulla, ehk kas nemad tuliwad ja hu-

katuse ühes tõivad. Wahest käijiwad mõlemad kõrwi. Mõnesugustel põhjustel wõib arwata, et nad põhja-hommiku poolt küllest mägedest alla tuliwad ja Baabeli wäremetel oma eijimest lõikust pidajiwad.

Alga kust saiwad nad jinna mägestiffu? Oli see nende eijimene kodumaa, ehk oliwad nad mujalt jinna läinud? Igatahes tuleb arwata, et nemad wäga kaua teisteist lahkus oliwad elanud ja seeläbi kindla ijeloomu saanud, mis neid teistest täitsa lahutab, ka kõigist Semi-jugu rahwastest, kui need ka nende sugulased on. Et tänini ajaloolik kostus puudub, on mitmesugused arwamised ehk hypothesed ülesse seatud, mis walguist pimeduse isse peakijiwad jaatma. Nende keskes on üks arwamine olemas, mis wäga mitmeti juutide eneste ijeloomus ja ajaloois kinnitust leiab. See arwamine põhjuneb selle ajaloolise olu peal, et juba kõige wanemal muinasajal inimeste feltskonnad, kes üheskoos elajiwad, enestest halwad liikmed wälja heitijiwad, juist nagu seda ka Gestic weel täna päiwini tehti, kus walla otjuse järele mõned walla liikmed Siberisse wälja saadeti. Halwad külgehakkawad haigused, kõlbmatad teod, ehk kuritööd ja muud sarnast andijiwad asja, et üht ehk teist oma kogukonnast üle piiri wälja liikata. Kui meie juudi juquelu peale mõtleme, nagu piibel seda kirjeldab, wõis ka selleist küllest wäljaheitmise põhjus tulla, et pahandusi ja haigusi emale jaata.

Wäljatõugatud inimesed pidiwad waatama, kuida edasi elada. Et neid kõigist poolt, kus eluford ajumas, wälja saadeti ja nad mägedes ja kõrbedes, kus tühi maa wabalt ees seijis, kofku puutusijiwad, heitijiwad nad isekeskes kofku, et rasketel tingimistel edasi elada. Et nad oma wastaste wastu leekiwa wiha ühes wõtjijiwad, kui neil ka õigus oli, seda wõib arwata — see wiha leegitieb weel täna päew juudarahwa rinnus iga goi (mitte juudi) wastu. See wiha tegi ka kõrge wahemüüri nende ja teiste wahel, nii et abielu sellest üle ei peasenud. Selle loomulik tagajärg oli puhas juudi weri oma kindla ja isejuguse loomuga. Kui nad eijalgu ka wäga mitmete rahwaste keskest tuliwad, julasijiwad nad wiimaks ometi

isefesteks uueks werejeguks kofku, mis aastasadadel, wahest tuhandatel, nii kindlaks läks, et ta uue segaduse juures iga teise ära wõidab.

See looduse nähtus nõuab natuke waatamist. Meie nägime, kuidas metsõunapuu enesele nii kindla kaju ja loomuse sai, et see ka raske segamise järele uueste nähtawale tuli. Sarnane on lugu jarnastel tingimistel ka loomariigis ning iseäranis inimese perekonnas. Alatafane segamine annab teise iseloomu, juhtumisi parema, aga igatahes niisuguse, mis uue segamise läbi kergeste oma seisukohast eemale jattub. Mõtleme näituji.

Ühel maal elawad väga mitmetseltji rahwad ligistiftu, käiwad üksteisega läbi ja heidawad segamine abielusse. Igal on oma kindel iseloom ja emal niisama, aga need iseloomud lähewad üksteisest kaugelt lahku. Nende lapsed? Esmene põlw näitab, et tütre ema, pojad isa laadi on. Lähewad esimesed oma ema sugurahwa jekka tagasi, on wõit edespidiiste laste juures selle sugu käes, nii et üks wahel juhtunud wõõras isa ühes oma suguwerega mõne põlwe järele ära kaob. Iga pool küles feesama nähtus jarnastel oludel. Lähew aga lugu nii, et esimese põlwe elanikud uueste uute rahwaste liikmetega paari heidawad, ja pealegi sagedaste mitmest põlwest ja paljudest rahwastest segamine läbi, mis jutustab meile siis nende laste iseloom? Kõige pealt seda, et tema kindlus kadunud on, sest et ta oma wana sugurahwa kannult lahutatult edenes ja selle juures ühtewiisi wiisi teesid astus. Dema jisse on seega muutmise juhtumõte kaswanud, nii et ta muutmist otjib ja leiab, wille wiljast teada on, et ta sagedaste kõige paremat tagajärge annab, kuna ühel kannul kaswamine wiimaks lollusele wiib. Sellest nähtusest tuleb, et juudid õiguslega ütlewad, et lapsed ifka juudid on, kui ka nende isa ehk ema goi (mitte juut) on. See sünnib iseäranis arjalaste juures, kes oma suguharude rikkuses alatafa aastatuhandaid weresegamist on näinud. Sellest kaswawad tublimad järeltulejad, sest et nende headused halbuste ja piirduste üle uue siindimise läbi ja muutmise õhinal wõidu saiwad. Mõks väga õpetlik, kui kregi seda uuriks, mis

juudi ja arjalase segu annab, ja nimelt niitneist põlvest läbi. Niipalju kui mina seda ise olen wõinud tähele panna, on paar esimest põlwe pea puhastwerd juut meie ees. Kui kaua see kestab, ei tea ma ütelda. Küll tean ma aga, et kauem segamine kadumisele wiib. Seda on paljude kodumaa perekondade juures wõimalik näha. Nende eüüsa on juut olnud, kes aga seal elades ristiusku läks ja põlwest põlwe arjalasi naiseks wõttis, nagu mitmed seda oma waimuliku ameti pärast tegema pidiswad, teised teistel põhjustel. Nende sugu on wana juudisoo kurbduse jisse sattunud ja kadumisteele astunud. Nende liikmed ei juuda midagi forda faata, ifegi ka kaupmehe ametis mitte, kuna mõned nõdrameelseks jääwad. Seda on juudid wististe juba ammu tähele pannud, nii et nende põlgdus fegaabielu wastu wahest osalt jelles põhjuneb. Näägita fse, et nad jün seal oma tüduriku elu wõtsiwad, kui see muulasele mehele läks. Müüd lubawad nad seda, aga selle wagusa tingimisega, et see oma uuest ringkonnast juutide toe teeb, aji, mida igalpool näha wõib, kes waadata oskab ehk tahab. Kui fuurt tuge see neile tõi, et Tolstoi abikaas nende tütar on, on ju tuttarw. Et Monaku würst ähe juudi millionäri Mendelsoni tütre enesele naiseks wõttis, selle peale on nad piirita uhked: Meie sugus on ka kroonikandjaid! hüüwad nad waimustuses. Aga see küsimus on politika peatüki aji.

Juutide endine eluford jünntas weel palju nähtuü, mida nende juurest weel täna leitafse. On tuttarw, et juut enna f paremaks peab kui fedagi teist inimest ja et õigus ifka tema, ülekohus teiste pool on. See arwamine käib piibli f kui punane lõng kangast läbi ja tuleb weel meie päiwil alatafa ette. Nende arwamise järele oli tõi ilm hufka läinud, kuna ainult nende eüüsa õiglane oli ja selle sugu läbi Zahweh maailma peasta tahis ning selleks temaga korralise lepingu tegi. Juudid on ofse lõpmata palju kannatanud, aga mitte üüsi mõne toore rahwa keskes, waid lihtsast terwes ilmas igal ajal ja iga rahwa juures. Seal oleks wõidud loota, et nemad ford jüüdi eneste juurest ofsiwad; kuid seda walgu f

ei ole ka kõige pisemal mõõdul nende kolu jisse peasenud. Ikka ja alati seisab süü teiste pool ja õigus nende pool. Nende pea on selles nagu ära nõiutud. Kuida tuleb selle pimeduse juundimist mõelda ja seletada? See ei ole raske.

Nagu nägime, elasivad juudid teistest rahvastest lahus, sest et teised nad eneste keskest välja tõugasivad. See juundumus pani kõigele juudarahwa iseloomule jäädawa aluse. Juba tõukamise põhjusel peitsivad isefugusid halbu idusid, milledest teised wabad olla tahtsivad, asjad mida nad juundides oma kaugetest esiwanematest olivad kaasa saanud. Mis tähendas tol ajal aga korraldatud seltsiist lahkumine? See tähendas oma endiste naabrite metslaste ja ahwide sekka tagajäppõormist. See tegi nende eluwoitluse raskest ja kiskus nende inimlise edu uueste maha. Et neil metslastega woitlemist oli, jägedaste ka teiste rahvastega, teekäijajatega, riisujatega ehk riisutawatega, oli nende arwu suurus tähtjas. Sellest kaswis nende aade välja, mille eesmärk nii arwurikas juudarahwas oli kui liiw mere ääres ja tähed taewas. Nemad woitsivad rõõmuga uusi wäljatõugatuud wastu, et nendega ühineda. Kuid nad teadsivad ühtlasi, misfugused need elukad olivad. Nendest tuli neil enestel oma elus halba karta. See juundis ettewaatusjale. Ning selle tagajärg? Uus tuleja muutis tarwilisel korral oma nime ära ja jutustas asju, mis tema inglisk ja teised tontideks tegiwad. Tema oli igati kõlblisk ja hea, kuna teised toored olivad ja kiskendawa ülekohtuga ta oma keskest välja heitsiwad. Seal wois kergeste tulla, et keegi, kes Sodomas oma õõari pidas, sealt minema fihutati ehk politseiga üle piiri wiidi, kes aga metslastele jutustas, et õelad sodomilased tema kallale olla tükkinud, et woerastega, kes sinna olivad tulnud, ei tea mida teha, et need woõrad aga kõksed taewa inglid olivad ja sodomlaste kurjust nuhtlema tuliwad ning tema perekonna sellest kõrgemal saatel peastsiwad. Kui üks teine Egiptuses oma perekonna liikmega tumedal wiisil loomarikaks sai, aga asi ometi nii halwaks läks, et paidsed nähtawale tuliwad ja ta minema saadeti, tänas ta

taewast saadud rikkuse eest ja muutis oma nime, et endi asju katta. Cüü langes aga ikka ja igas tiikis teiste peale.

Sarnasid asju jutustasiwad ja luuletasiwad wististe kõi juurdetulejad, et uus selts teda wastu wõtaks. Moorsugu kuulis seda pealt ja pidas tõeks sündmusiks. Nende jisse kaswis paljude põlwele kestusel kindel arwamine, et kõi teised rahwad toored wägiwaldsed on, kuna digus ja headus ainult nende omadus on. Meie teame wäga hästi, kuidas meilegi lapsed fergeste teisi hawaks pidama hakkawad, kui nad wanematelt seda näewad. Wäitab see ühes perekonnas aastatuhandaid, siis seisab see kaswatusel wili meie ees, ja pealegi nii juurel kindlusel, et seda keegi ei häwita, just nagu juutide juures seda weel täna näeme.

Aga tänane aeg on muinasajast ometi laialt lahutatud! Urjalaste juures küll, juutide juures mitte. Juudid elasiwad Europas weel saja aasta eest sarnasel lahutusel kui mitme tuhande aasta eest Aasia metsades ja kõrbedes. Neil oliwad omad kitsad elukohtad kätte antud, mille nimi ghetto on ja kus nad nende eneste tuumistuse järele nagu räimed soolas põrmitsefiwad, igast wäliste elust puutumata ja oma siimises elus muutmata. Wenemaal kestab see asjakord osalt weel edasi. Nemad kaswasiwad wanal muinasaja juurel, kuni neile inimese digusi andma hakati ja siis nagu loopast meie päewalgele wälja tuliwad. Nende õpetatud mehed tunnistawad digusega, et juudid täna needjamad on, mis nad mitme tuhande aasta eest oliwad.

Kes meie aja juutide ajaloolisi asju lugenud, see teab, kuidas need ainult jellel dogmal oma jugurahwast kirjutawad. Kõi maailm teeb nende kallal kuritööd, kuna nende kannatuist imestatakse. Et neid aga keegi oma faela ei kutsu, waid palju enam neid eemale tõrjuda katsub, see on neil täitsa tundmata. Kui nemad lühikese ajaga teriwed maakonnad kurnamise läbi kerjajateks teewad ja rahwas wiimaks wägiwallaga oma tagasi wõtab ja nad minema kihutab, ei teata muud jutustada kui selle rahwa kuritöölist wägiwalda. See on riisuja ja

mõrtsukas, juudid wagad kannatajad. Tõendas ometi veel Karl Marx oma tütre jutustusel, juudid võida kriistlastele nii mõndagi — andeks anda. Arjalastel tuleb nende arvamise järele neilt andeks paluda. See seisab nende kolus ja jääb jinnu istuma.

See endine seisuford walmistas veel palju teisi juudi iseloomu omadusi. Kui ta oma uuele seltskonnale sellest üleskohtust rääkis, mis teised temale teinud, kui nad ta minema saatjivõid, läks talle asjade wassimise osawust ja kawalust tarwis, asi, mis, ka sahkerdamise juures kasulik oli. See kunst waewas nende aju ja andis sellele pikkade põlwele järele tubli seisuforra. Sellega paniwad nad rabulisti kunstile aluse, see on kunstile, mille abil asjad pea peale pöördakse, ehk muidu omakasulikul ära wassitakse. Selles on juudid teistest rahwastest ees, kui need neilt seda kurba ja kulturawastast kunsti ka õpiwad.

Et luuletatud asju uskuda tuli, muretsjete igati usu eest. Sellega kaswatati dogmalik aju ja usumwalitus, mis Juudarahwa seas kõrgemal järjel on olnud kui kuskil mujal ilmas. Mitte asja uurimine, waid uskumine, see oli nende siht.

Et see seisukoht oma sugurahwa taewastamisele aluse pani, on ju ka selge. Nii raswast rahwuse tuhinat nagu juutide juures, ei leidu terwes ilmas mujal. See wältab veel meie ajal edasi, kuid waguji, et teiste rahwuslist tunnet nõrgestada ja teega juutidele eluwõitluses paremat seisuforda luua. Kas peaks Gesti rahwa wanawara sees mingit märku leiduma, et eestlane ennast teistest kõrgemale taewastas? Wististe mitte, ehk olgu siis uue ajal, kus ta oma rufijale walu andis. See weri teab ju itseest, et teine inimene, kui ka wõõras, tema wend on. Nüüd tahab aga juut meile õpetada, et tema meie wend olla. Kui ta meie wanaonu lellepoja isa kälimehe laps on, on juba ka kardetawalt halb.

Rahwaste asumaa piiridest eemal elades oli juudarahwa eluford üliwäga raske. Nende ainus saak oli karjakaswatamine ja muulastelt saadud kaubaga sahkerdamine, kuna põllutöö põlgduse all seisis. Juut pidas

ju igat tööd nuhtluseks ja pani selle arvamise piiblis-
 tema oli sündinud laiskleja ja sahkerdaja ning just see
 viis ta teedele, mis ta teistest rahvastest eemale talu-
 tas. Kui kergeste mõis seal loomatõbi terve farja võtta
 ja kõik nälga jätta! See fundis ette vaatama ja taga-
 wara koguma, ning see pani juudi rahaahnuisele jäädama
 aluse, mis täna päevani nõrkemata vastu peab. Kus
 nad hulgani koos, nagu Slaawi maadel, seal valitseb
 tibe viletsus nende keskes, mille nad aga ära kannata-
 wad, sest et nende fugu seda aastatuhandaid nii sage-
 daste näinud. Kus neil aga võimalik, ajawad nad wa-
 randust ainult waranduse pärast kottu. Nende uueaja
 prohwet Karl Marx kirjutab, raha olla juudi ilmlif ju-
 mal. On see õige? Täielikult! Aga miks ta ütleb seda
 halba tõtt awalikult, kuna ta oma suguwendadest ainult
 head kirjutab? Meil on see weidi raske seletada, kuna
 juut seda kergeste mõistab, kellele see kirjutatud. Juudi
 mõtte seisuford on siin see: Kui Karl Marx, meie juha-
 taw waim, ütleb, et raha meie jumal on, siis tu-
 leb igal juudil seda näpunäidet täita ja raha jumalaks
 pidada, et wanast Juuda soo traditionist kinni pidada.
 Raha on uju asi. seega jumalik küsimus. Juudi Zah-
 weh on seda ikka toetanud. Et Karl Marx „ilmlifest“
 jumalast räägib, on rabulisti rehmungi panna. Tema
 hoiab sellega goi mõtet eemale, et juut wähest ilma tae-
 walise jumalata olla. Tema juures on need kaks üks.
 Kui juut omal ajal Palestina pärisrahwaste kallale lan-
 ges ja need oma wara ja elu kaitsesiwad, pidas juut
 seda kuritööks, kuna isegi loom aru saab, et teine ennast
 kaitsema peab, kui ta kallale tungitakse. Juudi seljataga
 seisis aga Zahweh, kes asja nii oli kirda seadnud, et
 riisuja õige ja riisutaw üleskohtune oli. See on weel
 tänaste Juutide arwamine jarnastel oludel. Kui sakslased
 omal ajal eestlaste kallale langesiwad ja nende wahel
 sõda tuli, langes nende elatanud piiskop lahingis. Isand
 Seraphim teatab ülbelt, eestlased wõi liiwlastes olla piis-
 kopi mõrtsukana ära tapnud. Juut ei saa oma aju se-
 gadusest lahti, kui ta omakain ühes räägib.

Selle omakasu kõrwal jammus igajuguse waranduse

ja kraami kogumine, et sellega sahkerdada, ahi, mis weel edasi kestab.

Mina räägin ühtewiisi asjadeist, mis „were“ jisse on istutatud. See ei ole mitte lihtne kõnekäänd, waid hupwirikka asja tähendamine. Minul on tühje juhtumisi olnud, mis näitawad, kui jügawal need asjad juurduswad. Mõne aasta eest läks ühes Pariisi puiestifus ema oma noore lapsega minust mööda, kes wantris wahest esimest korda wälja läks. Minust mööda minnes nägi see laps mind puu all istuwat ja ta tegi kohmetul wiisil muusufätt, ejiti ühe, siis teise käega. Demal oli wististe hea meel jün üfifus paigas inimest leida. Ema pani seda imets ja waatas tagasi minu poole, kas mina wahest lapsesele oma fätt ei näita, kuna mina aga täitsa waguji istusin. Waatke, ütlejin mina naeratates, flirt algab, ja noor ema naeris. Minewa jügise nägi linna mulitjal farnafel wiisil üks weike laps mind möödaminnes ja ta sirutas mõlemad käed minu poole wälja ja liigutas sõrmi, nagu oleks ta midagi minult saada tahtnud. Ema, kes last fõidatas, oli eemalt näha juut, kuna esimene fena prantslane oli. Weel üks tühine, aga õpetlik juhtumine. Mina fõitjin Seine laewal linna tagasi ja hulga teiste keskes fiejendas üks weike tüdruk waljul healel. Egirolewad inimesed katfufiwad teda waigistada, aga asjata. Seal wõttis ema, felgetwerd juut, taskust waftraha ja andis lapse fätte, ning kofe andis nutt naerule aset. Rõif jahmatafiwad seda nähes, aga wahest ilma asja põhjuse ofimata. Mis weres, ilmub waca ja findlaste.

Juudi muimesaegne elu kaswatas temast tõjise parafidi, see on niisuguse inimese, kes teiste higist elab ehf elada katjub. Sellest aga tuleb, et teised teda ei falli. Juut katjub teiste fetta ja teiste faela tungida, iis kõif, kes need on ehf kus nad elawad. Kui need endid aga fairsewad, siis fiefendawad juudid, et neile ülekohut tehaiffe. Kulla taewas, miks teie siis ülekohutuste fetta lähete! Jaa, ilma nendeta ei ole neil elu. Üksaimus Rotfchildi perekond on lühifefel ajal Frankfurtis, Pariis, Londonis, Wienis, Neapelis ja ifegi Jaapanis milliar-

därifid sünnitanud. Nemad armastawad oma „jumalat“ ja see õnnistab neid fullaga, ilma et nad ise uuji wäär-
tusi loowad.

Parasiidid ei tule mitte üksi inimeste keskes ette, waid ka loomade ja taimede juures. Igal pool pannakse aga üht isefugust asja nende juures tähele, asja, millest ma kõnelda ei kõhta, millest iisgi wagu ei wõi mööda minna, sest et ta kultuurümmuses tähtjas on. See nähtus on see, et parasiidi siinenuisefüsimus hoopis, ütlemine tublimalt on jisse seatud kui kuskil mujal. Amerika põlistes metsades kasvab üks taim puude külles, on seega tõjine puude parasiit ja tema õis on meetrilaine ning ta sügu arwurikas. On soowida, et siin tarwilik tunne-
dus walitseks. Meil ei ole mingit aimu sellest, mis elu räägitawas küsimuses meile siin pakub, ja kui keegi meile nelja silma all mõnda näpunäidet teeks, ei usuks meie seda. Ma soowin, et need, kes Eesti rahwa kirjandust meaja mädanüllest eemale hoida tahawad, piiblist tar-
kust tootawad, et praegu Europa niisbet lainet oma hal-
lika poolest tundma õppida. Kui allpool kulturaft jutt, mõni näitus ja koht pühast kirjast.

Sellega seijab kõik kõlblus koos, ning meie rah-
waste kõlblus suure hädaohu ees. See kulturajärg, mis arjalase waew pikal ajajookul üles ehitanud, on praegu juutide mõjul. Ka sellest allpool.

Juudi kindlal iseloomul on aga ka üks omadus, mis tematohaselt liikuw on. Et selle rahwa esimesed liikmed wististe mitmetest rahwastest kokku sulatiwad, tuli nendega ühes ka mitu keelt ligi. Juudi kogudus ei suutnud ei ise algupäralist head keelt luua ega nendest uut kokku sulatada, nagu arjalased seda näit. Inglise keelega tegiwad. Nemad õppisiwad kõiki natuke pürs-
jima, et nende abil sahkerdada wõida. Kui nad pärast Europasse ulatatiwad, unustatiwad oma keele otsani ära ja õppisiwad kohalise rahwa keele niipalju kätte, et läbi saiwad. See asjakord on juutidele keelelise kerguse an-
nimid: Nad õpiwad wõõrast keelt ruttu, et teda niisama ruttu unustada, kui teda enam tarwis ei ole, sest et mu-
jale rändawad. Kuid iialgi ei õpi nad üht keelt tubliste

tundma ja tarvitama. Jägi need, kes kirjatööst elavad, nagu Mordau, kirjutavad nii ketsmist wiisi, et tema süga juba sellest ära tunda võib. Nende keele anne on väga kõhn ja nende rääkimise riistad halvad. Jäärani ei anna nende tõnu feel head kõla. See tuleb kurgust ja on mõne Juudikeele heale juures kõsine kurgu puhastamine. Nende Jahweh juures tuleb see kats korda ette, ilma et see neil kõrwahoop oleks. Nende tõmbil keelel on oma põhjus, mis aga furnuks waifida tuleb.

Oli nüüd sellel elul mingiugune külg olemas, mis inimese aju kunstilõbule ja mõttetööle kaswatas? See oli neil nii kaugele ja wõõras kui kalal lendamine. Ja et see kurb elu kuni 19. aastaja alguni kestis, ei wõi arwata, et üksainus aastajada siin imet teha wõis. Mõned üksikud on sellel põllul tööd katsumud, aga ikka arjalastest kaugele taga jäänud. Et neil kui jahkerdajatel rehendamisega ühtewiisi tegemist oli, on neil oma jagu rehendamise andi. Teistes asjades on nad nõrgad. Kus nad hiilgawad on piirita rellame ametis, milles nad meistrid on, mis aga wiisi wäärtusi ei loo. Kui Mooses neid seaduist pidama manitjes ja selle wastu ekkimise eest hirmsaid nuhtlusi kuulutas, oli üks nende nuhtluste seas kõsunemud hing, Lutherus tõlgib Saksaakeeles hästi sõnaga durre Seele. Wiipalju kui mina nendega olen iiklikult kokku puutunud, on just see kõsunud hing, mis kohe wastu astub ja iga siilise liginemise ära rikub.

Mis juudarahwa ajaloo käigusse puutub, siis oleks wäga soowitaw, kui keegi sellest asjalise jutustuse kirjutaks. See läheks tuttawaist juudi ajalooist alguist otjani teist rada. Juudid ei juutnud, sest et parajiidid, ialgi korralist riigielu üles ehitada. Mis täna ehitati, lagunes homme käte wahel ära. Kui nad suuremal arwul Palestina elama asusiwad, rufusiwad nad sealie pärisrahwa eneste alla, et neist elada. Paljud sulasiwad nendega ühte, kellede wereist mehi tuli, kes kõrgemal kõndusiwad. Kui wälised würistid nad oma alla wõtusiwad, oli neil nendega igawene häda. Wiimaks kadus iga lootsus, neid teiste elanikkude wiisil korda seadida, ning neid hakati otse häwitama: Nad wiidi Baabelisse wangi, nende

linn Jerusaleem lõhuti maani maha, ja muud sellejarnast, et see peja maa pealt ära kaoks. Et nad aga kanged sügenema ja wastu pidama oliwad, ei wõidud eesmärgile saada. Juudid rännasiwad igale poole laiali ja wiisiwad oma halwa iseloomu ühes. Kuskil ei sallitud neid karta ja kuskil ei loetud neid teiste inimeste seka. Nad oliwad õigufeta wõõrad, keda kaitsta minema kihutati, kui nad oma kurnamise tööd tegema hakkasiwad. Hispaniaist kihutati nad weriselt minema. Nad põgenesiwad Prantsufemaale; aga ei kestnud kaua, kui terwed maakonnad nende wõlglasteks saiwad ja toore wägilwallaga nad kaelaft ära ajasiwad. Siis tuli Saksamaa oma Rheini kallastega nende õnnetuks alla, kus neile sarnane saatus osaks sai ja nad põhja poole edasi rännasiwad. Just sel ajal otjis piiskop Albert ristisõitjaid Gesti maale ja andis igale kirjategijale kõik patud andeks, kui ta ühes riisuma ja rööwima läks. See oli paljudele juutidele ootamata õnn. Nad tormasiwad ühes; ning Balti oli pea rööwimise aja Palestina mis trüff.

Terwelt 18 aastajada põrmitseiwad nad Europas nagu silgud soolas, ilma iga inimlise õigufeta kui wäljatõugatud wõõrad, õigem jissetingimud saagipüüdjad. Et neid igamees ju eemalt tunneks, pandi nende riie-tele määratud märgid juurde. Siis tuli wiimaks 19. aastajaja alguga pööripäew. Prantsuse suur rewolutsion oli uue ilma uute waadetega loomud ja juudi poliitilised saksedajad muretseiwad selle eest, et juudid Prantsufemaal teiste elanikkudega ühesugused õigused saiwad. Nii oli wintske minema. Alles keiser Napoleon wiis ta lõpule. Tol ajal walitses arwamine, et kui juudid kodanlistes õigustes teistega ühesarnaseks saawad, nad ka ristiusu wastu mõtawad ja nii teiste seka aegapidi ära kaowad. Et see sünniks, seks pidiwad nad oma Mesiasse ootuse maha jätma. Nende usk oli ju see, et Mesias pea tuleb, kõik juudid tõotatud maale kokku kogub, juure ilmariiigi asutab ja seega kõik maailma enese alla sunnib, et teda õnnestada, umbes niisama nagu eestlasi ristiusu lipu all „õnnestati“. Nii kaua aga kui juudid sellest juhtmõttest finni pidaasiwad, ei wõinud nad ühegi

teise riigi truud alamad olla. Napoleon pani neile sellekohase küsimuse ette ja nad tunnistasivad hõivates Prantsusemaa oma isamaaks, selle juures aga vaikiselt tulisteks Messia uskujateks jäädes, nagu see veel täna päevani paljude juures olemas. Nüüd arvati äri korras olevat ja neile anti kõik digused teistega ühewääriliselt kätte. Selle eeskuju järel tehti pea ka Sakamaal ja mujal juutidele kõik ukssed lahti, mille juures iseäranis usumehed rõõmustasivad, sest et see nende lootuses ristiisu mõitu juudaisu üle tähendas. Minult Wenemaa ja Rumenia olivad ettevaatlikud ja jäiwad wanade seaduste juurde.

Kui nii kolmveerand aastajada edasi elati, jai selgeks, et kõik lootused petlikud olivad olnud. Juut ei julanud sugugi teistega ühte, ega lahkunud oma wandeist sihtidest. Tema oli veel selle pika aja järele täieste mõõras mõõraste seas. Mis aga küll ehmatawalt selgus, oli see, et kuld nende juurde kokku woolas ja nad selle abil kõike oma kätte kiskuma olivad hakanud. Nähti dieti, et kui lugu nii edasi läheb, juudid arja rahwaste waranduse omanikuks saawad. See kurb õpetus sünnitas juure liikumise juutide wastu, mida ekslikelt antisemitismuseks kutsuma hakati. Antisemit on semilase wastane, kuid uuel liikumisel oli ainult juudiga tegemist, kuna teised Semifugu rahwad, nagu arablased, sellest eemal seisiwad. Jaa, arablased on ka juutide wastased, ehk nad küll mõlemad semitid on. Juudid muretsesiwad aga selle eest, et see nimi kõikfuguse ülekohuga kokku mäsiti ja seega halba tähendas. Kui nemad nüüd kedagi antisemitiks nimetawad, siis on kohus selle üle mõistetud. See on aga põhjalik awalise arwamise petmine.

Juudid nägiwad asja hädaohtu ja kartsiwad õigusega, et nende päewad Europas lõpuliselt loetud on, kui see juudiwastane liikumine mõidu saab. Nad astusiwad kokku ja kandsiwad millionijid kokku, et juurele mõitlusele astuda, kuid enam waguši ja tumedatel teedel kui awalikult. Selle mõitluse kirjeldus nõuaks passu raamatuid ja awaks igamehe silmi. Gesti raamatuturg ei juuda jeda tööd teha. Gestis ei ole neidgi, kes jeda küsimust

teistes feeltes tundma õpitiwad; jaa, juudid on salamahti asja nii kaugele suutnud ajada, et eestlased sedajeltki raamatud kõrwale wiskawad, kui nad neile hinnata laua peale pandakse. Seda teatas toona Tallinna Teataja ühest sealset raamatukogust rõõmuga. Seal on wõit juba enne wõitlemise algust kadunud. Kuida kodumaalt kuulen, on Tallinna Teataja endine wäljaandja Kampf juut. Selle taga wõib täielik sõjaplaan seista, millega Eestit „õnnestama“ hakatakse.

Jaurés oli oma sõbruskonnaga enne juudiwastane; nüüd on ta nende tublim tugi. Berlini hoowijutluse-taja Stöcker, ka Jaurése jarnane juur kõnemees, oli nende kange wastane ja jättis oma ameti maha, et juutide wastu wabalt wõidelda. Praegune Sassa keiser oli eialgu juutide wastane. Nüüd walitseb waitus selles ringkonnas; jaa, isegi Sassa koloniide direktori amet anti juudi kätte, kes Berliner Tagblatti toimetaja poeg ja südi juut on. Selle juure pööripäewa muretsesiwad juudid juurel plaanil, juurel kulul, juurel wõitluse õhinal. Kui tähendatud keiser troonile astus, tahtis juudi ajakirjandus ta passude pahmaste jisse matta. Päewast päewa tõiwad nende lehed temast halbu sõnumid, iseäranis ta terwise kohta. Tehti weeri ääri mõõda „jelgeks“, et ta isa Inglise werrega ühe tuttawa ja kurja haiguse olla ühes saanud, mille kätte ta juri ja millest ka ta poeg waba ei olla. Kes asja jäsemit külge tundis, waatas elawal huiwil seda kodusõda pealt, mis wiimaks tõeste juutide wõiduga lõppis. Stöcker on kadunud ja walitseja poolt tuli juudi kartuse asemele uus tont — kollane hädasoht hiinlaste poolt, aji, mille wististe juudid waitfel teel nii kõrgele tõstiwad ja isegi wahest piladiks mõtte andiwad, mis keiser Wilhelm II. omal ajal maalis. Kui kollased kord tulewad, on neil konquingadega tegemist.

Mis praeguse Wenemaa juudisõjasse puutub, siis on mul mõte, sellest ühes raamatus rääkida. Kui asja praegusel wiisil aetakse, jääb wõit juudi kätte, ja et see wenelase „laia iseloomuga“ kergemine walmis saab kui kuskil mujal, et kõike oma kätte kiskuda, näib kindel

olewat, ja et jee wõit Wenemaa wäikeste rahwaste wiimast lehefülge tähendab, on ajaloo walguisel waadates muutmata tõde.

3. Wõitluse eesmärk ja rakendus

Wõitluse alus. Wõitlejate iseloom. Alliance Israele univertselle. Wõitluse juhtimõtted. Soomemaa ja Italia-Türgi sõda. Kultura hädaoht. Piibli ettekuulutused ja juhtimõtted juudi wõiduks.

Enne meie aja arwamist olivad juudid Aasia rahwaste piiride taga weikestes trobikondades elanud ja aastatuhandatel enesele pea muutmata kindla iseloomu omandanud. Siis tungisiwad nad Palestina rahwaste kallale ja wõitisiwad nad osalt ära, et nende ajemele ja kestele lühikest aega elama ajuda. Kui seal nende rüppest ristiust ilmale fiindis, mis nende alust õonistada ahwardas, oli nende preestritel osawuist kiillalt, et seda uut usku, mida nad kaotada ei suutnud, oma wõimu alla wõtta ja teda üle piiri muulaste sekka juhutada, et temast sel teel lahti saada. Nende tubli kaasklane Saulus, kes uue usujeltki wastu sõdis ja teda selle juures tundma oli õppinud, muutis oma nime Pauluseks ja wõttis juure ülesande oma peale, mille ta ka wäga hästi korda saatis. Kuid asjal oli ootamata tagajärg. Uuel usul oli juutide keskes oma jagu sõpru, kes ühes usuga wõõrjile rännasiwad ja teistele sinna teed tegiwad. Juundarahwa rändamise laine ei läinud nüüd enam oma endise asupaiga poole Aasiasse ehk Egiptusesse, waid õhtupoolsetele maadele Europasse. Siit leidisiwad nad aga esimiseft rannast Greekamaal tundmata kõrge kultura eest, kelle omanikud nende peale kui poolmetslaste peale alla waatajiwad. See tegi wahemüüri nende ja selle maa elanikkude wahel, millest üle ei saadud. Nad otsisiwad sündsamat elukohta ja waojiwad edasi ühe rahwa juurest teise juurde, aga ifka tagajiliskamist eest leides ja wõõrasteks, rändawaks mõistatuseks jäädes. Siinsed rahwad nägiwad kergeste, et nad neist cemale pidiwad jääma. Tegiwad seda ometi ifegi nende

jugurahwad ise, nagu arablasted, kes ütlefiwad, et elu-
maja poole wäärtust ära kaotab, kui juut ta ligidale
elama asub.

Pea tuli uus pahandus wahela. Ristiuisu kirik
teadis seletada, et Jumal juutisid igaweste rändamisega
on mihelnud, sest et nad Õnnistegija risti poofiwad.
See muhtlus pidi niikaua kestma, kuni nad oma pattu
kahetseswad ja ristiuisu heidawad. Selles arwamises sei-
jis see mõte, et kristlane juuti sallida ei wõinud. Kes
temaga lahkestes oleks ümber käinud, oleks Jumala muht-
lust fergitanud, asi, mis wäga halb wõis olla. Et juu-
dil aga iie oma Messias tulemas oli, kes ta rikkats ja
wägewaks pidi tegema, jäi ta oma wana isaijade usu
juurde kindlaks ning seega — Europa rahwaste aia taha.
Seal põrmitfes ta terwelt 1800 aastat nagu talweunes;
(Pethargias), nagu juudid feda ise ütlewad. Kui pärast
Prantsuse rewolutsiooni uus fewade neid äratas, kestis
see waewalt faks inimese eluiga, kui farnane hädaoht
neid uneste ähwardas. Europa rahwad oliwad näinud,
et nende lootused tühja oliwad läinud, ja nad mõtlefi-
wad, oma maid juutidest puhtaks teha, liitumine, mida
antifemitismuseks futsutasse ja millest ülemal jutt oli.
Kui juudi fewade ka weel mitte wana ei olnud, oli ta
ometi nende foorst mehi kaswatanud, kes hädaohtu sel-
geste nägiwad ja oma jugurahwa peasmise peale mõtle-
fiwad. Nende õnneks ja teiste õnnetuseks oli siis juba
oma jagu juutisid ajakirjanduses tööl, fellede peale loota
wõis. Oli ka nende fugalasi ja fõpru tähtsates ameti-
tes ning mis mõõduandew, neil oli millionärisid, fellede
eeslid fuldkotiga igast müürist üle peasefiwad. Wististe
feijis aga nende tublim tugi nende oma fuguweres. Juut
ei armasta juuti ega fedagi teist inimest; aga ta toetab
oma fuguwenda mõõraste wasta igal tingimisel. Arja-
lane armastab oma ligimeist, aga ta ei toeta teda mitte
üleüldistes asjades. See faadab wõidu juudi poole, asi,
mida elu tõeks on tunnistanud.

Seda asjakorda õigeste ära nähes — ühel pool
findel kadumise tee, teisel pool findel wõidulootus — pi-
dafiwad juudid ifekeskes aru ja tegiwad mõitlemise plaani,

mis nii kaugemale ulatab kui nende sugu. Võitlemise eesmärk? Selle andis vastane omalt poolt oma eesmärgiga. See oli juudi kaotamine. Juut ei võinud jellele väheemat mõtet vastu joata, et ühesugusel alusel sõtta astuda. Nii tekkis rahulises Europas võitlus elu ja surma peale. Oles see tõsiselt sõjaks kujunenud, oles ta ammu lõpule jõudnud ja Europa europlastele tagasi annud. See oli aga, nagu kerge arvata, võimata. Džiti ja katluti teisi teesid, mis eesmärgile viivad. Ent ennegu üleüldine võitlus algas, oli võit waguigi juba juudi kätte läinud. See ehitas oma pärandatud kavaluse peale ja sai eesmärgile. Täna on tema hädasõht kauaks ajaks kadunud, aga ialgi mitte jäädawalt, sest et ta ise selle eest hoolt kannab. Tema egoismus ei tunne piiri, tema on oma „jumalale“ truud, ja see „jumal“ on ta enese tunnistuse järele raha. Mis aga rahaga meie ajal tehtakse, seda küsige kapitali wastastelt, ja need kostawad: Uusi pärisorjaid. Kui need kord ennaft peastma lähewad, on juut kui kapitalist nende ees. Siis tehtakse lõpurehning, millest täna weel wara on rääkida.

Et juudid üle ilma laiali elawad, nõuab nende ühine juhatus juurt, rakendust (organisatsiooni). Kui juudid selle awalikult ette oleksiwad võtnud, oles see neile kardetawaks läinud. See oles ju farnane rahwuswaheline juhatus olnud nagu seda paawsti juures tuntakse. Uusi asjus võinwad riigid sellega weel leppida, kui ka mitte igal pool, ilmlises ja politilises elus oles see võimata. Riigid oleksiwad ühel nõul vastu astunud ja nad korrale hiiidnud. Kes aga meieaja elu tunneb, teab, kuidas rahwaste elufoone tuksumine kõikidest riigi piiridest ja wõimudest üle ulatab. Juutide oma ka, pealegi tublimine kui sellegi teise rahwa juures, sest et nende riigi aade Palestinas Messia juhatusel seisab ja et nad kõigest hoolimata wõõrad on, kus nad ka asuwad. Et nemad ka paremine kui üksigi teine rahwas ijefeskes kofku hoiawad, wõisiwad nemad kergeste ja julgeste kõige suurema juudarahwa juhatusel kofku seadida ja kaima panna. Neil on igatahes oma juhtiw teistkoht olemas, kust terve ilma juutidele tarwisigi näpunäiteid antakse. Wõib olla,

et selle tekkoha asupaik siin Pariisis on, wõib ka olla, et see lihtsalt juinne juudi selts Alliance Israélite universelle on, kelle nad 1860 asutasid ja kelle awalik eesmärk juutide wabastamine kõikidest kitsendawatest seadustest, nende waimlik ja kõlblis uueks sündimine, nende huwide kaitsmine jne. on. Sellel on igal pool oma abiseltsid, kuna ta eesotsas juudi millionärid seisawad. Viimete arv kaudelt üle 30,000, jissetulek läbisti poolteist millioni, wäljaminek natuke juurem, kuna korjandused iseäraliste juhtumiste heaks peale selle on. Tehti ju omal ajal selgeks, et Münchenis Drenfusi protsessi heaks raha korjati, kuid „täitsa erawiisil“. Selle raha eest peeti äraandja ajalehtede juhtkirjades puhtaks ja makseti nende eest lehtedele mõned millionid. Pariisi tsirkelsil on 26 eestseisuse liiget, nende keskes Berliner Tagblatti toimetaja Dernburgi wend ja Saksamaa asutuste direktori onu Derenbourg oma sugulasega, siis Leven, Lehmann, Erlanger, Hirsh, ülem rabi Zadoc-Kahn, nüüd surnud, Oppenheim, Péreire, Reinach, Rodrigues jt. Kolmikümme kolm asemikku elawad terwes ilma tähtjates kohtades ja isegi tähtjates ametites. Et Wenemaa salajaks jäetud, kus see kardetaw wõiks olla, ja et wististe nii mõniqi oma nimega ette astuda ei taha, on nende asemikkude arv wististe mitu korda juurem. Wahest on neid juudi seltsijid ja ühendusi wähe, kes selle peafeltsiga mitte ühenduses ei ole. Nii on juutidel terve rakendatud wõrk üle ilma tööks, et nende „huwid kaitseda“.

Et see korraldatud seltskond kõiki oma eesmärkijid ei awalda, on arusaadaw. Aga juba seegi, mis must walgel seisab, näitab, mille wastu wõideldakse. Mõni proow: Juut ei saa enne kristlase ja mohamedanlase sõbraks, kui need juudi usku on tulnud, mis ainus mõistmise uks on. Wõõraste wastaste ieas elades jääme meie muutmata juutideks: Meie rahwus on meie esiwanemate usk, teist meie ei tunnista olemaks (teist rahwast ega usku). Juudi õpetus peab ükskord üle maailma paistma. Et teiste rahwaste elu olu nii mitmesugune on, ei wõi meie nende huwide peale waadata, kui meie huwid

mängu peal seisawad. Ussu ja politika tõde on ainult juudarahwa käes. Katoliku usk, meie ajaloolik waenlane, langeb meie löögi all. See sõrk, mille juudid üle ilma wälja laotawad, kasvab päewast päewa ja muretsseb selle eest, et meie pühakirja juurte prohwetide ettekuulutusel täide lähenad: See päew tuleb, kus Jerusaleml maailma rahwaste palwetoda on ja kus juuda ainu jumala lipp üle ilma lehwib. Tarwitagem igat juhtumist. Meie mõim on suur, õppigem teda tarwitama. Mis on meil karta? See päew ei ole kaugel, kus maailma warandused ainuüksi juutide käes seisawad. Kui juut tõuseb, tõuseb ta mehitelt: Meie edeneme hiiglasammul. Uus Messias riik, uus Jerusaleml peab seisrite ja paawstite asemel astuma. Meil on wägewate troonikandjate usked lahti, kus meie oma õigu si nõuame. Kes sellepärast kannatab, et ta juut on, seda aitate. Tga kiri (ajaleht ja raamat), mis meid toetab, saagu meil toetust. . . .

Kuida see ilmaühendus töötab, on wäga õpetlik waadata, kui seda aga näha osatakse. Soomes on wäga wähe juute ja need on ilma õigusteta. Ehk see maa küll üliwäga wähe lõikust juudile pakub, ei jallunud ta seda kitsendust ometi mitte, wähest ainult juhtumõtte pärast, mille järele neil maailm peab lahti olema. Mida nägime? Ilma et selleks nähtawat asja oleks antud, ilmus juudidüümus äkitselt Soome parlamendis ja jõudis kergeste eesmärgile: Meile jagati soovitud õigused wälja, mis aga wälisel juhtumisel weel seaduse mõimu ei ole saanud. See toimetust läks juutide üleüldise juhatuse poolt wälja. Selle asemikud leidjivad paraja filmapilgu ja sojistasjivad Soome tegelastele kõrwa sisse: Raotage juudi kitsendawad seadused, ja meie muretsjeme selle eest, et laias ilmas Soome heaks meealewalduji liikuma panakse, isegi märgufirju walitsejatele saadetakse. Kui teie meie soowi ei täida, tulewad wähest Soome wastu meealewalduused ilmsiks. — See on tõine juudikaup, kes enesele selle läbi uue saagimaa awab, kuna ta selle eest muudei paku kui — sõna, wähest täitsa mõjuta sõnakõla.

Kui praegu Italia-Türgi sõda lahti läks, oli Türr-

gimaa juutidel kahju karta, sest et selle maa walitsus
otšapidi nende kätte jahkerdati. Mis sündis? Nagu nä-
gematal taktil hakati igalpool Italia wastu tantšima,
niihästi miitingides kui ka ajalehtedes. Neil on oma
üleilmne juhatus, ja neil on ka üle ilma mehi, kes teised
rahwad tantšima awatelewad, et tantšumeistri—tasut täita.

Juudi tublidus seisab selle juure wõitluse juures
osalt ka selles, et tema seda wõitlust selge filmaga näeb
ja sihikindlalt juhatab, kuna teised arwawad, et mingi-
sugust wõitlust olemas ei ole, sest et see nende filma
eest finni on kaetud. Semit on kawalam kui arjalane.
Esimene õppib teisi juba aastatuhandate eest üle lööma,
kuna teine õiglasel tööle ennaft toitis ja selle juures auu-
saks inimelaks kaswis.

Kui meie seda hiiglawõitlust kahe hoopis isesuguse
suguwere wahel erapooletult waatame ja tema ajaloolist
käiku filmas peame, seisab juur kultura hädaoht meie fil-
made ees. Kui wõitlus elu ja surma peale kahe rahwa
perekonna liikne wahel lahti lähaks ja teise surmaga lõ-
peks, siis oleks see küll ülekohus ja seega halb, kuid hal-
busel oleks oma jagu töösti juures: Üks kaoks ja teine,
umbes tema sarnane, astuks asemele. See ei annaks
kultuural walusat hoop. Kui näit. Daanlased rootslas-
tega ehk bulgarlased serblastega eluwõitlusesse sattufi-
wad ja ühed neist kaotfiwad ehk teiste wõimu alla lan-
gefiwad, lähaks kultura käik umbes endisel wiisil edasi,
sest et need rahwad enam wähem ühewäärised on. Kui
aga eskimo Inglismaa ära wõidak ja oma kultura alla
junniks, oleks see raske hoop inimlisele kultuural, seega
inimesesoo õnnelisele edule.

Selles seisab juudifüsimuse kurjem kül. Juudid seisa-
wad igas tiikis wõrdlemata madalamal järjel kui arjalased,
kuhu neid nende suguweri paigutab. Ehk olefiwad nad ka
arjalaste sugust, olefiwad nad oma kurwa minewiku ruful
ka ehmatawalt madalamal järjel kui Europa arjalased.
Wiimaste filmis on ju juudi nimi sõim. Hiljuti nimetas
keegi walimise kandidat oma wastast juudiks, see kaebas ja
nõudis trahwi ning kahjutasu ning mis ütles Brantsuse
kohus? Ta andis kaebajale õiguse, aga mõistis ainult mõ-

4. Kultura rikkumine

Raks reformationi. Raks jumalat, Jahweh ja Maha. Nsja jifu ja siht. Keerulised asjad. Inimeste wahed ja nende udustamine. Wahe juurus. Sopafirjandus. Wööras taim. Juudi fuguelu. Saparahwas. Sopa-ärinifud. Semiti ja eestlase paradüis. Sihlit kultura rikkumine. Heine nilbused. Juudi elufüsimus ja kawalused. Wöitluse rakendus. Humanité. Wiedemann — pornografi. Dts Gestiis. Gesti juudi ohwrid. Sopa-pildid. Glaw läilus. Kujude ebastamine. Juudi firjanduslik föju. Juut wabaduse takistaja. Prantfufe näitused. Wabaduse kurjaste tarwitamine. Juut ja Prantfufe figidus. Walimised ja juudid. Ametite jahferbus. Soowifirjade jaht. Marije pettused. Ulmo lugu. Hardeni protsess. Takistused maha!

Meie ajalugu räägib ühestainjast usu reformatfionist, mille munn Martin Luther korda saatis. Teise, weel tähtsama reformatfioni waikib ta jurnuks ehk räägib temast teise nime all ja ebatöel juhtmöötel. Et see etteheide minu poolt tuleb, on minu kohus teda põhjendada.

Esimese reformatfioni saatis ristiusk oma jiiatulekul korda. Et temal enesel reformeerimisest tarwis läks, näidas pärastene puhastus, mis tema kallal ette wöeti ja mida diguse pärast teisets reformatfioniks nimetada tuleks. Et seegi kõike korda ei juitnud jaata, näitab ristiusu ajalugu ise, nagu ta pärast Lutherust arenes. Ja kuhu jiihib see arenemine? Sinna, kus enne esimest reformatfioni Europas elati, i. o. aastat paartuhast tagasi. Kui ajalugu ajakäigu kohus on, siis on selge, kes tema ees süüpingis istub.

Europas kaswis wana öunapuu oma põlisel kanmul, mille ta ise ta iseloomuga oli aastatuhandatel kujunenud ja mis tema kohane oli. See öunapuu, tema „pagaana“ usk, oli omal ajal Indias jii toodud ja jiiinsete olude ja tarwiduste järele ümber kujutatud. Tema kujutajad oliwad arjasugu rahwad, Europa taewa all, kes oma isejugusele inimlise kultureele astujiwad ja Greekamaal nüfugusele kõrgusele tõusejiwad, nagu teda tänini kuskil mujal weel ei ole kätte saadud. See kultur andis ka usulistele asjadele oma kindla paiga kätte, kuhu

teda ka täna uueste juurte reijide järele paigutama hakanakse. Kus on see koht? Küjige luulelennu kohinalt! Ma kardan, et minu kostus küsija juurde ei ulata.

Tolleaegse usu jõu ulatas wahest üle terve Euroopa ja oli enam wähem ühesugune, sest et ta ühest hällist tuli, mis uskude sünnikohal Indias seisis. Seda tõendab meile üks tuttav nähtus, mille peale toetada võime ja mis iseäranis Gesti ilmub. Gesti rahwas on kõige wanemate pulmapruukide muuseum ja need olivad omal ajal Indias ja Europas ühesugused. B. Schröder on näidanud, kuidas wanad Gesti pulmapruugid jägedaste kõige tühisemates tükkides India ja Europa rahwaste omadega usumata peensusel ühte käiwad, ja neid on nii palju, et neist raamatuid wõib täita.

Järeldus: Kui nüüd pulmapidu kombedega lugu nii on, miks siis mitte usuga? Usu juures oli see weel enam olemas, kuna ju ka abieluse astumine paljuti usu walda ulatas. Nii kuidas wälistest pulmapruukidest kindlaste ja igalpool finni peeti, nii läkijwad ka usuküsimuse asjad üleüldiselt oma põhjuste poolest kokku, kuna iga rahwas oma südamekutsumise järele antud alusel edasi ehitas, greeklane suurewiihilist taewast walmistades, eestlane liigutawaid armastuse lugusid luuletades, mis otse teel taewaga ja jumalaga ühes seijiwad. Kui ristiusk Gesticile tuli, leiti selle wana „pagana“ usk eest, kellel ise oma juurjumal oli. Selle iseloom oli aga nii — wäga jumalik, et ta ilma iga muutmiseta ristiusu jumalaks wõeti, niihästi nime kui ka olu poolest. Ja selle wastane kurat? Ka seegi jäi lihtsalt endiseks.

Mis oli ristiusul uus? Ennistegija, selle ajaloolik alus juundarahwa Messiaase mõttes juurdub. Et sellega ühes aga terve piibel kaasa tuli ja nii walju ja kõrge autoriteedi au sisse astus, et wõeldi, see olla täht tähest Jumala enese poolt nagu kirjutajale ette wõeldud, tuli ristiusuga juundarahwa elu olu Europasse, et siin walitfuse wõimu oma kätte wõtta ja — kehtajale wastu astuda. Et see usupõllul jündis, oli see usu reformation, mille kõrwal Lutheruse usupuhastus weikeseks sündmuseks kokku kuiwab.

Kui faks sedajama asja teemad, ei saa mitte see-
sama asi, waid faks isefugust asja. India elanikud and-
siwad räägitawale usule esimese aluse, ja see oli ühesu-
gune. Sellel alusel ehitatiwad faks isefugu rahwast edasi,
arjalased ja semitid. Mis wiimaks wälja tuli, oli selle
waastand, mida meile nüüd õpetatakse. See õpetus üt-
leb, et juudarahwad paljude jumalate juurest üheainsa
jumala juurde olla üles jõudnud, kuna arjalased mitmed
jumalad olla loonud. Kui meie oma jalal astume ja
wabalt waatame, näeme teistfugust asjaforda. Juudid
jõudsiwad kahe peajumala juurde, kuna arjalased ühtain-
sat ilma ja inimese loojat tundsiwad. Mis selle ligi-
konnas liikusiwad, oliwad umbes needjamad olewused,
mida nüüd ingli nimega nimetatakse. Zeus oli greek-
laste peajumal, Taara eestlaste pärisjumal, kuna teised
tema ümber elasiwad, et ühtekokku taewalikt perekonda
saada. Juudi faks jumalat käisiwad kui ühewäärilised
olud käiskäes ja elasiwad ühes templis rahulikult kõrwu.
Nende nimed oliwad ja on weelgi Jahweh ja — Raha,
esimene taewane, teine maapealne jumal. Seda tunnis-
tab ju nende õpetlane isand Karl Marx selgel sõnal ole-
waks asjaks, ning täie õigusega. Mõtleme mõni aasta-
tuhat tagasi, et nende kahe jumala hällile ligineda.

Kui meie arwame, et ülemal nimetatud hüpotese
järele juudid wäljatõugatud semitlastest rahwaste liikme-
test kokku kaswis, siis wõime arwata, et muistlased far-
nasel wiisil arjalaste seas eemale saadetud rahwatillud
on, kuna nemad ju teatawasti arja fugust on. Nende
süü oli wististe wargus ja luuwintine, kuna juutide süüid
wististe wäga mitmeseltsi oliwad, nende seas ka fuguelu
asjad. Meil ei ole aga mitte tarwis, ainult selle hüpo-
tese peale ehitada. Olgu sellega kuidagi on, see on kindel,
et juudid omal ajal teistest rahwastest lahus elasiwad
ja pea siin. pea sead nähtawale tuliwad. Et toll hallil
ajal igatahes korralistest inimeste kogudest mõned hal-
wad liikmed eemale liitati, wõib siindinud asjaks arwata,
ja et nende keskes ka neid oli, kes tolleaegse ebauru na-
jal rahwast petsiwad ja wahest ifegi juuremat halba te-
giwad, on ka enam kui wõimalik, ning et nendeist nii

mõnedgi teistele, eemal elawate rahwajalkade jekka elama asuſiwad, ka juutide jekka, on loomulik. Mõtlemine nüüd, et nüüſugune uſupetja juutide seas eluafeme leidis, et seal ennaſt fuidagi toita. Seda otſis ta oma endiſeſt ametiſt, mis kerge ja kaſulik oli. Need wigurid, mis tema ſaladufes ſeiſiwad, oliwad juutidel tundmatad, mis tema äri diſſema paniwad. Tema tegi tempusi, temalt õppiſiwad neid ta lapsed, et neid nende laſtele pühade ſaladufena edaſi anda. Oli ometi juudarahwa juures preestrite amet pſani ühe ſuguharu käes.

Pikkade põlweide järele kaſiſis jelleſt eralik uſumeeste ſeltſkond ja õpetus wälja. Mis wõis ſelle õpetuſe eesmärk olla, mis pidi ta ülem eesmärk olema? Kas mõni kõrge aade poolmetſlaſte perekonna heaks? Seda ei olnud ſellel tarwis, kes ſibedal eluõdiltuſel kõhu peale mõtles ja waatas, et ta teiſte ohwriks ei langeks. Tuli uus wäljatõugatud inimene ſelleks nende juurde, et neid kõrgemale mõttelemmule tõſta? See oli juba mõimata, ſeſt et tal enefel ſee puudus. Miida tema aga kaſa tõi, oli peenem ehk jämedam petuſiſe kunſt ebaufu abil. Mõtlemine ometi, kui ligidal ſee kunſt ſeiſis. Muimehed läſiſiwad iſeſeſtes tüliſſe, ioiſtiſte ſaagi päraſt, ja tahtſiwad rahwale näidata, keda uſkuda wõib, kes pettiſ on. Nad ohwerdaſiwad ſelleks ja hiiüdiſiwad oma jumalat, kes ohwri pidi põlema ſiititama. Need, kes ſelle mõtte ette paniwad, teadiſiwad midagi, mis teiſtel ja rahwal tundmata oli. Memad paniwad kuſtutamata lubjatiwid waremeks ohwri puude alla koku ja walaſiwad kõigele wett peale, et ſilmanähtawalt põlemiſt raſkendada, et ſellega aga aſjalikult tuld ſiititada. Need meiſtrid teadiſiwad iſe wäga häſti, kuſt tuli tuli; aga nad pöörſiwad aſja teiſe ja ütleriſiwad, et ſee nende jumala poolt nende ſooril tuli. See oli peeniſe pettuſ, milleſt keegi aru ei ſaanud. Kui nüüd nüüſugune petja rahwa taſkuſt raha wälja kiſub, ſiis ei wõi arwata, et tema rahwa kõrgemate waimuhuwide eefi muretiſeb. Terks ta ſeda, ſiis oleks ta eſimene aſi, näidata, kuida ta lubjatiwiſt „jumala“ wõimu teeb ja teiſi lihtſalt üle lööb. Tema mure on juſt ſee, et rahwas loſliks jääks, midagi järele ei kat-

fuks ega mõtleks ning ainult pimena teda ujuks. Tema wiinne eesmärk oli raha.

See seisuford andis nüüd usuvallale sellel tume-
dal ajal kindla tee ette, mida mööda nii ütelda loonu-
liselt kahel jalal astuti, kahel wiisil mõteldi, preestri ja
rahwa wahel kindel wahe tehti, kahte jumalat teeniti:
üks rahwa jumal, nimega Jahweh, teine ujutarkade ju-
mal, nimega Raha. Salomoni templis tuli see nii awa-
ralt ilmsiks, et teda „rööwlihauguks“ nimetati. See oli
suure rahwakogu palwetoda, aga preestrite pangamaja.
Dõeste olla tema katuse all kõige suuremad raha toimer-
dused korda seatud ja korras peetud, mis kaugele üle
juundarahwa piiri ulatafiwad, kuhu kurnawatel tingimis-
tel raha laenati. Tunnistawad asjamehed ometi ise piib-
lis, et nende käsi raskestes selle ja teise rahwa peal olla
lasunud, j. o. need oliwad waejeks kurnatud.

Kui kaugele juundarahwas ise selle „usu“ juhil jõud-
fiwad, on mehifelt teada. Mida aastafadafid taga nõuti,
seda ka saadi, kuna muu tundmataks jäi. Preestritel ei
olnud muud tarwis kui oma erajumala teenistust kor-
ras pidada, see on, jfsjetulekut woolul pidada. Selleks
ei olnud muud tarwis kui tähelist eeskirja täitmist. See
seda ja seda tingimata ja — mõtlemata, siis on kõik kor-
ras. Kõik Lewitide eeskirjad käiwad selle juhtnõtte jä-
rele. Kui tänane juit pesemise asemel sõrmeotsja wette
pistab, seisab asja jfsu ootamata selgusel meie ees.

See „usk“ ei annud aga mingit jfsimist fidet. Sel-
lest tuli, et juundarahwas otte kuulmatatal wiisil oma Jah-
weh poolt manitseda sai. Ning see sundis preestrid, õi-
gemini rahapanga pidajaid, abindufid otjima, et rahwast
ometi koos pidada. Et see jinna tänna ligimate rah-
waste jumalate juurde ohwerdama läks ja seega oma
anni jinna wiis, tuli see tee wõimataks teha, mis sellega
jündis, et juudi jumal ainsaks wälja kuulutati ja kõik
teised wõimalikult hirmfaks tehti. Sellest kaswis ainu-
jumala mõte wälja, mis aga teiste jumalate ja usulaste
põlgamise enefega kaasa tõi. Et juutidel jfsgi oma weif-
sed kodujumalad edasi elafiwad, seisab piiblis.

Mis on nüüd selle asjaloo jüü? See, et wana India üff ja jumala aime raha külgi köideti, pealegi juutide juures nii tüsedal wiijil, et raske ütelda on, kui raskestest esimese huwi teise huwi wastu kaalub. Inimese pea ja süda tahtis luuletimul ülesse lennata, aga kõht riputas ennast oma lasuga ta külgi ja rusus ta maha tagasi. Selle tagajärg? Juudarahwas sai enesele nii wali Theokratia (usuwaltisuse), nagu mujal seda ei tunta, ja aitas temast ühtlasi rahwast kujutada, nagu teist sarnast mujal ei leidu, ei oma iseloomu halbuse kui ka eluõnne waesuse poolest. Kui halba wilja see Europa rahwaste juures kandis, näeme nende keskaja juures. Europa oli mõistuse teele astunud, nüüd pidi ta pimedalt oma juhi järele astuma. Gestic oli selle juhi esimene ja ainus mure, wana walguist ära kustutada, kuna ta juba lihtsal keele tundmise puudusel meest aimugi anda ei suutnud. See oli reformatzion!!! See oli häwitamine. See oli juudi waimutöö häbistaw wili. Ja eestlased? Kes juutide halbu tegusid teatab, on — juudidõgija.

Et nii lühikeses kirjatöös nagu eesolew ainult üffitud olusid lühidelt teatada wõib, olgu nimelt juurde lisatud, et asi ise wäga palju keerulisem on olnud kui see ehk neist ridadest paistab. Nii on uuemate uurimiste järele wäga võimalik, et iga hariduse algus Europas arjalaste keskes ilmus, jääaja ees nendega Aasiasse ühes läks, nende tagasitulekul osalt sinna, maha jäi ja sealt uueste laiali lagunes, ka põhjapoolse. Aga see ei efitita meie seisukohta ega seletusi. Ka on wälja jaadud, et Juudarahwas ja Israellirahwas faks hoopis isefugust rahwast oliwad. Israelli rahwas oli arjalaste fugust, elas Kanaanis, haris põldu ja oli seega korralik rahwaspere omas kodus. Juudid tuliwad nende kallale ja häwitasiwad nad kurnamisega ära ja jäiwad mõneks ajaks nende asemele elame. Et Israelli nimi puhas ja juudi oma rifutud oli, jätiwad nad selle kõrwale ja paniwad Israelli ta asemele. On aga teada, et nende kahe mõitlus elu ja furma peale suurt põlgdust nende wahel sünnitas, mida Israelli tõjiste järestulejate keskest weel meie päiwil leidub. Nagu teada, on Prantluse juudiwastaste

seast Edouard Drumont kõige tublim, kes juudi hädaohtu
 alataja kuulutab. Usuteadlane abbe Charles Renaut kir-
 jutas 1896 pakku raamatu, et selgeks teha, et Drumont
 Jsraeli rahwa laps on. — Kui Abraham Kanaani maale
 tuli, oli sealset Jsraeli rahwal mitu jumalat, nende kes-
 kes El-Elion, s. o. kõigeförgem, Looja, walguse jumal,
 tõde wain, armastuse jumal. Selle paha wastane, um-
 bes nagu kurat, oli El-Schaddai, s. o. hirmus, häwitaja,
 maa ja rahwa waenlane. Kui nüüd Abraham sinna
 tuli, walis ta enesele neist maajumalatest sündsa wälja
 ja tegi temaga kindla lepingu. Tema ei walinud selleks
 mitte esimest, waid teist, El-Schaddai. Mispärast? Wa-
 hest, et selle abil teisi rahwaid häwitada, mis ju tema
 sugu tradition oli ja mis parafiidi iseloomus seisab. Meie
 piiblid tõlgiwad neid nimesid mitme teisega ainult ühe
 sõnaga Jsrand ehk Jumal, kuna neid jumalaid peale
 nende kahe weel mitu oliwad, nagu Jahweh, Elochim,
 Aldonai. H. Heine, ehk küll ristitud, hüüab oma mõrt-
 sukutöö juures (Waata tema taul Mächtliche Jahrt) Schad-
 dai ja Aldonai appi, kes ise häwitajad on. —

Et juures mõitluses oma wastast uimastada, tee-
 wad juudid selle kallal plaanilikult tööd, et rahwaste wa-
 hed udusse waoffiwad ja kõik ühesugusel järjel seiskas-
 wad, s. o. ainult sõnalikult ja kirjalikult, kuna loodus
 ise sellest puutumata jääb. Kui juurel wiisil ja kallil
 kulul juudid seda segadust sünnitawad, on raske lühidalt
 kirjeldada. Riikhästi raamatuid kui iseäranis ajakirjandus
 kuulutab seda uduewangeliumi kõigele rahwale: iga ini-
 mene on inimene ja iga inimese jarnane; rahwaste su-
 guhruude wahed on kunstlikult tehtud tühiused tembutused;
 meie olemis kõik ühesugused inimlikud wennad. Prantsuse
 maal andsiwad nad selle mõistusewastase töö oma sõbra
 Jean Ginot hoolde, kes sellest lõpmata juurel tarkusel
 pakku raamatu kirjutas (kolmas trükk 1908, 516 lk.) ja
 kõik kokku kandis, mis seda wasfiwat mõtet toetada mõiks,
 kui ta ainult silmakirjaks. Kuna tema raamatu nimi
 Le préjugé des races — eksiirwamine rahwasugude kohta
 — sõna race tühjaks teha katsub, asjast aga ilma ni-
 meta rääkida ei mõi, paneb ta selle sõna asemele teise —

type, nii et asi põhjalikult lihtjaks rabulisti tembutuseks saab. Drikate ja oinaste sugude wahel tehtakse selget wahet, inimeste wahed maetakse sõna-pahma alla, et waenlast warjata. See käib otseteel kultura piiliete wastu, mis igalpool ja igatahes selgust ja walgust nõuab. Wõrdtelgem ometi natukegi asja enese peale!

Prantsuse suurrahwal on juur ja wana kultur käes, mis ilma takistujeta üle maa käib. Üks kirjandus, ühed lehed, ühed õpeplaanid koolidele, ühed õpiraamatud, isegi ühest hariduseförgusest tulewad õpetajad alt ülesse kõikides koolides, ühesugused eksamid jne. See peaks kord ühesuguse haritud inimese andma. Ometi teab iga prantslane Pariisi elaniku hariduse ja teiste oma wahel selget wahet leida ja teha. See on olemas, jeda ei jalga keegi, jeda ei fiuida keegi kaotada. On ainult jilma tarwis, kes hariduse asjadega tuttar, ning wahet paistub talle eemalt wastu.

Wõrdleme meie jatslast ja prantslast, ning weel juurem wahet seisab jilma ees, ehk nad küll mõlemad esimese kraadi kultura omanikud on. Wenelane seisab neist kahest nii kaugel, et wõrdlemine wastikuks läheb. Selle hingeelu sammub teisel teel ja teisel wiisil. Dema ajalugu ühes terwe kultuuraga seisab madalamal ja ei anna kord paremat inimest, ehk olgu jiss kõjise kultura töö järele, mis põlwedest peab läbi ulatama.

Ja minu jugulased eestlased? Neude kohta halba tunnistust anda ei ole armas. Kuid head tunnistust wõljiiniie abil kirjutada on pahem. Seal tuntakse mehi, kes arwawad ehk wähem jeda kuulutawad, et eksami förgus ühesuguse inimese förguse annab. Kes ilma cand. oma nime kirjutab, seisab alamal kui see, kellel jee ees seisab. Juba jee jäme eksitus tõendab, et meil madala waimukultuuraga tegemist on. Aga kui tähtsamaid asju waatame, jaame weel halvema pildi. Kui üks tuttar Gesti tegelane omal ajal Tallinna gümnaasiumi pingil mõne kuu istus, pidajiwad teised kooliwennad teda enesest alatumaks ja ei teinud temaga tegemist. Seal "peajis" ta ülikooli, kus ta Gesti korporatjioni ajutama hakkas ja selle juures sunnitud oli, endist korporatjioni

liiskmete eluviisijid järele tegema. Nüüd paistujivad talle
 teadagi kõige selgemine uhkus süla. Ah mis, tõreles
 kord üks korporand noort student, jina teed nüisuguse
 näo, mis Bauerlümmeleit näitab; ja pead uhke näo te-
 gema, nagu oleks sul tuhat rubla taskus ja küüskid:
 Mis maksab Tartu linn? — Selle wägewa õpetuse jai
 meie noor ja andewaene fuguwend kätte, tegi tema oma
 iseloomuks ja kandis ta Gesti turule, kus ta, nagu õel-
 dakse, fooli tegi. Tõine uhkus juurdub aga mujal. Kui
 eesjel teiste loomade keskes uhke tahaks olla, oleks ta nae-
 rulis. Lõwi on oma looduse poolest uhke, millele ta
 aga kunstiga midagi juurde ei lisa. Et jellest tühiseft
 asjast aru ei jaada, on wististe madala hingehariduse
 märk. Ruhu jühib meie fuguwendade uhkus? Sellel wõiks
 iluwäga kiidetawaid eesmärkijid olla. Kui nemad kõla-
 wat kütust teaduse, kunsti, politika põllul otiskiwad ja
 leiakiwad, wõiksin neile ja enestele õnne soowida. Pal-
 jude juures on kindel, et nende ainus ja ülem annah-
 nus külatänawas ehk koguni linna turul seisab. Sellele
 ohwerdawad nad oma õpetlase lihtsama au, nagu seda
 toona Päewalehes üks D. (Dr. Luiga) tegi, kes oma fu-
 guwenna iseloomust mõnituse kirjutas, et sellega õieti
 iseenast mõnitada. See ei ole mitte nalja asi, külatä-
 nawa elanikust kõrge waimuhariduse omanikku teha. Ka
 heade annete juures tükub madal minewik kõige waewa-
 rusuma.

On nüüd nii nured wahed juba ühe arja fugu-
 were keskes olemas, mis siis, kui neid aastalastega wõrd-
 leme, pealegi nendega, kes mõni tuhat aastat meist ja
 meie kultuurst eemal seisnud? Seda wahet udustada
 tahata, see on lihtsalt petja püüd. See on ometi alan-
 daw effitus, kui arwata tahetakse, et inimlik aju, kes
 kord aastatuhandaid wanemal alusel seisab, mõne fooli-
 aastaga kõrge europlase aju jamaajeks jaab. Jääb ta
 aga madalamale, siis on kõik tema waimuawaldused ma-
 dalamal järjel, seega kõrgemal olematele ajudele kahju-
 lik. Juudid tunnistawad nüüd ise, et nad Europas 1800
 aastal nagu talwe und magasiwad, et siis 19. aasta-
 sajajal elusse ärgata. See ärkamine jündis mitmel jär-

gul. Prantsuse seadusekorraldamine lõppis 1831. Alles 1833 võis juut Inglismaal advokaadiks, 1845 aldermanniks (linnandunituks) ja viimaks 1858 parlamendi liikmeks saada, kuna Saksamaal 1808 ja 1812 antud avaramad seadused 1814 ja veel 1848 osalt tagasi võeti, et alles 1871 juutisid teistega ühediagussisteks teha. Venemaal puudub see veel täna, ja just Vene juutidega on Gesti tegemist.

Aga ka selle juures tuleb jämedat ekjitust karta. Seadus ei muuda aju, vaid annab ainult selle muutmiseks mahti. Oli see käes, siis tuli uus takistus nähtavale, mis pahem. Juut ei mõeldnudgi selle peale, oma „rusuja“ iseloomu omandada. Selle vastu tundis ta elawat põlgust ja pealegi seda, et ta juudist igati alamal seisab. See teeb võimataks, et juut ialgi arjalase jarnajeks võiks saada. Ning selle lihtsa nähtava asjaloo tagajärg? Meil on juudis inimsega tegemist, kes peale kõigi teiste halbuste aastatuhandaid meist taga seisab, kes tõsine ja pealegi kõige pahem asi on.

Et need meie päivil terwes ilmas ajakirjanduse oma kätte kistuvad, et selles oma waimutööd meie pakuda, ja et nad raamatutega sedasama teewad, peame ütleva, et selles meie kultura allakiskumine, enamiste selge rikkumine peitub. On meil ometi teada, kui raskesti kehvale eestlaste toimetusel Gesti ajakirjandus on alanenud. Need ei soovi oma sugurahvale halba, kuna juudid kõiki teisi jihilikult alla kistuvad, et need neist mitte paremad ei oleks. —

Meie tuleme nüüd ühe peapunkti juurde, mis tõsi seletust nõuab, sest et see ka juba Gestis hukatust välja laotab. See on sopakirjandus, mille süü juudi peale langeb. Mis pärast? Gesti et juut tema prohvet on. Seda on ta kahel põhjusel ehk tublimine ütelda kaheldusvõrdsest. Ilma tema mõjuta oleks asi mõistatusline. Meil tuleks küsida, kuidas see ometi tuli, et arjalane, kes oma loomu aastatuhandaid oli igasugusest sopast õnnega puhastanud ja kõlbuslikult kõrgele jõudnud, äkitselt mudasse kukkus ja seal ohtraiste püherdas? See õnnetus oleks arusaamata, sest et loodus iseenele vastu nii ras-

keste ei patusta. Ta ei taha ialgi ilma fundufeta oma mõitu käest ära anda. On see siin siisgi jündinud, siis tuleb seda fundust otstida. Kes ajas temale uueste jopä kaela? See, kes oma iseloomu poolest jopane on ja kes seda meelega tegi, et mõitluses oma wastast raskest haawata, s. o. juut, kes seda ise selgemine ja kindlamine must walgel tunnistas kui keegi muulane seda raatjiks teha. Kellel weel, nagu minul, mõimalik olnud, seda juures ilmalinnas, moderne Baabelis waadelda, kus nad selle elu wabadust tarwitawad ja oma pärandatud ihasid walitseda lasewad, see mõiks sellest laulusid laulda! Nii on aga nii inetu, et ta paberit ei kannata, et temast isegi märkusi teha ei mõi, ilma et kartust oleks, sopp mõiks puhta peale pisaraid pilduda. Nii peawad lugeja filmad pooleli kinni jääma, tema enese heaks. Rõõbline haaw ei waluta vähem kui kõrwahoop, ja hoobid tui- mastawad. Aga walguft saab sellestgi, mida ütelda mõib.

Mõtlemine kõige pealt selle peale, et juudid juba oma algust saadif parajidid on olnud ja seda iseloomu igal eluseisul näidanud. Nad teadwad ifka teed leida, kuidas teist ülekohutult imeda. Nagu juba eespool näida- tud, on parajidi jugutalu teisel järjel kui korralistel elu- katel, asi, mida isegi taimeriigis sarnasel wiisil leidub. Arjalase tundmused on siin kainemad ja kasiinamad kui juudid. Wahe on nii suur, et raske uskuda. Kuna ini- mene selles loomaga ühel sihil astub, on ta selle loodu- selt jisseseatud asja nende ringist kaasa saanud. Et sel- lest lahkimine aga segasoga aastatuhandaid wältas, jai- wad mitmesugused inimese perekonnad sellest mitmesugu- sel mõõdul kaasa, ühed enam, teised vähem, ning sellel teel kaswasiwad nad pärast ka aastatuhandaid wagu- si edasi, üks wanast lahkudes, teine tema külgi kinni jää- des. Selle juures oli aga loodus ise juureks teguriks. Põune päikese all paneb ta maapinna lõpmata järaga ditsama, et elu jugenemist toimetada, kuna ta külmal maal nii kofkuhoidlik on kui iganes mõimalik. Arjala- sed oliwad juba inimese algust saadif põhjapoolle ränna- nud ja seal lume ligikonnas, osalt selle peal, inimeseks kaswanud ning ühtlasi muendas punktis muinasaja mu-

daht puhtaks saanud. Suut on ilmaist ilma põlewate kõrbe piiril elanud ja sealt alles nii ütelda tänase homnikurongiga siia jõudnud. See annab mõõtmata laia wahet. Peale selle on wististe põhjust arwata, et tema fugu ka lõunamaal juba esimesest algust saadit räägitawas asjas teistest — üle käis, nii et küll ka see asja andis, teda kui kardetawat elukat teistest eemale liukata. Seletage eelpool tähendatud Soodoma lugu sellel walgul ära! Ja Jerusaleml? Prohwet Hefekiel ei juutnud omal pitäl eluajal muud hullemat sõidelda kui selle elanikka fugalife fopa päraht. O, hüüdis ta meelt ära heites, nii hukas ei ole ju Jerusalema naifed mitte kui Soodoma omad, aga ei puudu palju, fiis on nad neist weel palju pahemad! Ring see oli aastatuhandaid hiljem kui juudarahwa elualguis. Müüid tõendawad nad ise, et nad täna fedafama on, mis nad mõne tuhande aasta eest oliwad. Mõtelge ometi kainelt, mis see asjalugu jutustab!

Remad tuliwad Siinai mäelt Zumala juurest, kus nad elu eest wärisefiwad, Palestina piirile ja lõiwad oma telgid sinna ülesse, peale selle, kui nad kõrbes 40 aastat nälginud oliwad. Zumala enese juhil pidiwad nad fiin üle wastase piiri astuma, selle mõõgaga ära wõitma ja tõotatud maale elama afuma. Neil oli ülemaid asju ajada. Neil oli omad sahterdajad kaafas, kes heledal päewa walgul fooksolejate filmade ees wõõrarahwa liiderlii naifi telkide alla wedafiwad ja sealfamas asju ajafiwad, fuhu igamees takistufeta igal filmapilgul juurde astuda wõis. Mfi läks juba neile enestele nii läilaks, et feegi ühe paari kindlal filmapilgul mõõgaga läbi pistis. Lugege jeda 4. Mos. 25! Seal seisab: „Ja Jsrael elas Sittimis ja rahwas hakkas minema hoortööd tegema Moabi tütardega. . . . Ja Jehowa ütles Mofese wastu: Wõta kõik rahwa peawanemad ja poo nad üles Jehowale päewa kätte, et Jehowa tullne wiha Jsraelist pöörab. Ja Mofes ütles kohtuwanemate wastu: Tapke igaiiks oma mehed, kes heitnud Paalpeori poole. Ja, waata, üks mees Jsraeli laste seast tuli ja wiis oma wendade juurde ühe Midjani naisterahwa:

Mofese nähes ja kõige Jsraeli laste koguduse nähes, kui nemad olid nutmas koguduse telgi uste ees. Kui Pineas, Eleasari poeg, preestri Aroni pojapoeg, seda nägi; siis tõusis ta üles koguduse seest ja võttis piigi enese kätte, ja läks siis Jsraeli mehe järele hooraredusse, ja pistis mõlemad, niihästi Jsraeli mehe kui naisterahwa tõhust läbi; ja nuhtlus sai keelatud Jsraeli laste pealt. Ja need, kes selle nuhtlusesse ära surid, oli neli kolmteistkümmend tuhat," j. o. kakskümmend neli tuhat meest tapeti Mofese käful awalise häbemata elu pärast maha. „Meie juudid oleme täna needdsamad, mis mitmetuhanda aasta eest olime.“ Ning meil on tõlplasi, kes sellest aru ei saa!! Hefekiel ütles neist: Nad ei ole küll nii halvad kui juudid, aga ei puudu palju, siis on nad juuditest veel halvemad.

Kui ma ülemal pool Juudarahwa tekkimisest rääkisin, andsin ma ettevaatlikult märku, mida seltsi inimised nende jekka sattuda võisivad. Kuna nüüd just sellest küllast asja vaatame, peatame selle juures pihemalt. Mida siin leiame, on ootamatalt selge.

Juudarahvas räägib oma esiivanemast Abramist, kes nende sugukonna asutas. Nad jutustavad ühtlasi, kuidas ta seda tegi ja mis tema äri oli. Seda lugu peab lugema piiblist järele vaatama, et lahtisel silmal asja siisu tihse tungida. Et tol ajal mõne isefuguse „kauba“ eest loomi makseti, sikk, kitse, wäikaid jne. läks Abram just nende poolest rikkaks. Et ta just seda otjima Niili kaldale läks, ei ole küll öeldud, aga ka mingit muud otsustarbet ei nimetada. Tema oskas asja ajada ja teadis, kus maa ja loomad lahti. Weitsel ebatõdel läks tal ka korda, kuni kuninga majasse tungida, kus rikkus walitses. Et ta aga sellega üffi ei leppinud, ei wõinud terwis puutumata jääda. Kui kuningas paiseid täis läks, pidi ta maalt lahkuma, kuninga shandarid ees ja taga. Aga juba siin tuli juudi uskumata iseloom nähtawale. Tema tuli kuninga maale pettusjega ja wiis haiguse selle kehasse; ent Jahweh nuhtles — kuningat, mitte Abrami Süü langes esimese peale, kuna teine õige oli.

Uskumatal wiisil ei keelanud suur warandus ega haigus endist eluwiiši edasi ajama! Abram oli nüüd Abraham ja ta naine Sarai Sara, ta ostis uue kuninga üles, et temaga tuttawat mängu uueste ette wõtta, mille juures ta naine jällegi tema „õde“ oli, mille kannul uueste kardetaw haigus käis, mis talle loomade kõrwal isegi tuhat hõbetükki kasjasse tõi ja hea elukoha andis. Selle eest muretses Abraham kuninga Abimeleki ja ta ligionna terwise eest, nii et ta ka tohtri äri teha oskas.

Mis selle juures aga wälja tuli, oli ka ootamata ja õpetlik: Sarai oli Abrami — poolõde! Et see usutaw on, seda finnitab ta wend Lott oma tütardega. Lott tuli temaga ühes Egiptusest ja tõi ka mingil äril suure wara kaasa. Ja kuhu walis ta oma uue elukoha? Soodoma müüridesse! Kui ta siit pidi lahkuma, jäi ta naisuke jätta, sest et see elu temale üliwäga armas oli. ja mis ta tütrede paari päewa pärast ette wõtsiwad, seisab must walgel juutide eneste julest. Ming et siingi kõik siia teiste peale langeb, näeme sellest, et terwed linnad tulega ja tõrwaga maani maha põletatakse. (1. Moš. 12—21.)

Loti lugu tuletab üht teist seda moodi asja meelde, mida 1. Moš. 38 jutustatakse.

Et selle rahwa kuninga pere sopastes asjades teistest taha ei jäänud, näitab 2. Samueli raamat 16. peatükk 22 salm.

Kes neist näitustest weel targaks ei saa, wõib teisi ise piiblist kergeste leida. Ma nimetan ainult kaks kohta: Kohtumõistjad 19. — 2. Samuel 11.

Mosese eeskirjad pakuwad palju huwitawamaid kohte, milledes olewaid asju ära keelatakse, ja prohwet Hefekiel awab meie pilku Juudarahwa madala kõlbluse järele, kus ta otse arusaamata asjadest räägib, nagu sellest, kuidas juudarahwa tütrede korda tarwitawad. —

Alga üks suur puudus! Kus on juudarahwa Paradiis oma rõõmudega? Temal puudus see sõnagi, mis pärast Pärsia keelest wõeti. Eden oli lihtne maatoha nimi ja taewas sinaw wõlv pea kohal. Moses ja prohwetid ei tunnud igawest elu, weel wähem harimata rah-

wahulk. Nende hingelõhn ei tõusenud mudajest mul-
last kõrgemale. Selles oliwad ka teised Semifugu rah-
wad nendest ees. Mohamed näit. jutustas mitimest pa-
radiisist, üks kaunim kui teine, kus inimene pärast surma
pidi edasi elama, teadagi, kuita usklik on. Et aga temagi
fuguküsimuses oma fugalase juudi ligidal seisis, mõtles
ta ka Paradiisist sülle peale. Tema usu pardaiisist oli
Mohamedil seitsekümmend kullast ehitatud maja, iga
majas 700 wõõrit ning iga wõõri ümber 700 ilusat
neidu, seega ligi pool millioni.

Kui wäga lähed eestlase paradiisist lahku! Tema
tahaks igaweste puhtas mõrsta põlwele elada. Eestlase
armuelu toob taewa maa peale, semit wiib madala maa
elu ühes taewasse. —

Kui need kaks rahwasugu segi elawad, siis kujuk
madalamal seijaw kõrgemal kõndima alla oma poole,
kuna teine selle tõstmises nõuta on. Wikal piinal üles
ehitatud hariduse tempel hakkab toore mehe wõimul la-
gunema. Seda toob tema iseloom kaasa. Kui on hal-
wem. Juut katjub meelega oma „wastast“ alandada ja
nõrgendada. Sellel jihil on ülimäga suur tähtsus. Mi-
kuna kui arjalane eesolewas küsimuses nähtawalt kõrge-
mal seisab kui juut, on selle seisukord wäga raske. Iga-
mees wõib sõrmega tema peale näidata ja teda häbis-
tada. Miipea aga kui ka arjalase perekonnas sarnaseid
halbust asju nähtakse, tõuseb juut ühe kopsuga tema ligi-
dale ja näitab igal juhtumisel arjalase halbuse peale,
selle juu seega finni on pandud. Miipea kui üks ausa
perekonna liige on warastanud, ei wõi see enam tõiseid
wargaid warasteks nimetada, sest et tema majakond enam
puhas ei ole. Miipea kui üksainus arjalane inimese li-
haturul kaubelnud, ei wõi enam ütelda, et see wana
juudi äri olla. Miipea kui arjalase sülest ükski jopajutt
wälja tuleb, ei ole juut enam üksi selle süli kandja.
Waatke, just sarnastes asjades ehitab juut teistega oma
üleilmist wendust!

Kes asja tunneb, teab, et seda tõde salata ei wõi.
On ometi juudid ise kõige kindlamal sõnal seda tunnis-
tanud! Nii kirjutab juutide üliõpida kriitja Breslau prof.

Dr. Grätz oma juures raamatus Juutide ajalugu (Geschichte der Juden), 11. köide, lk. 367 muu seas: „Börne ja Heine on juudid. Nemad on küll mõlemad juudi usule selga pöörnud, aga ainult kui mõitlejad, kes waenlase kilbi ja lipu võtavad, et teda seda kindlamine trehmata ja seda täiemine ära hävitada.“ Igamees võib ise näha, kuidas Heine feda tegi ja paraku weelgi teeb. See wastik juut oli esimene, kes Saksa kirjandust plaaniliselt fopastas ja seega selle lugejaid mudasse muljus, kus ta ise alataja põrmitfes. Heine ei wõi oma parema käega midagi kirjutada, kui ta pahem käsi mitte undruku ligidal ei koba. See on tema luule hallitas ja eluleegi kolle, ja nimelt kõige jämedamal, enamiste läilal wiijil. Kui temal ta liiderlisel kirjawiijil mõni salm on korda läinud, siis on kõrgeste haritud Saksa keel feda teinud, nagu Schiller feda ühes mõttefalmis õigeste ütleb. Üks tema parematest laulukestest on Du bist wie eine Blume; aga selle olla ta Pariisis oma elatand pefunaise peale teinud, wahest, et selle rehnungi wähenkada. Kuidas ta ifka ja alati ifeenmast omakiiduga kõditab, on otse wastik lugeda. Mein tiefes Gemüt — mu sügaw tundesjüda, on üks ta armsamatest enese taewastustest. Oh küll kibur, juutis ta ometi üheksa elanikuga oma lauluharemit ehitada. Et tema „armastust“ mingi muu tiib ei tõsta kui feesama, mida neljajalgsete juures tuntasse, kirjeldab ta ife ilma iga häbita oma laulus Walge elefant. Nii frivol, häbemata fopane, võib ainult tema fugu olla. Riifuguste häbilauludega fopastas Heine Saksa puhast luulet ja fihwtitas seega arjalase õrna hingedõhtu, feda enese juurde alla pori fisse fisktudes. Et see wõimalikult mõjusaste korda lähets, ei wäsi tema fugu feda taewastamast, pealegi üle ilma. Siin Pariisis kirjutas üks juut mõne aasta eest Humanités, Heinrich Heine olla nii ülisuur ja ainus Saksa laulik, et tema kõrwas ainult Gõthet nimetada tohitawat; feda olla Bismarck ütelnud. Kui tema liiderliste riimide efimesed trüfid ilmujiwad, leidjiwad need sakslaste poolt käredate laitust. Pfearanis wali oli Maßmann oma kriitikas. Mis tegi aga Heine? Parandas oma pattu? Heine näi-

tas teed, mida mööda harnasel pitfikusel tuleb astuda. Ta ei teinud Maßmanni lairustega mingit tegemist, et teda ennaft iiflikult mõnitada. Ta kirjutas 1851 oma raamatufefe eeskõnes muu seas: „Maßmannilik wana-ema, kõlblufe pooleft rikkumata pefunaine, kes lord Friedrich Suure pefu oli pefenud, on oma pojapoja häbi pärast furnuks furwastanud; jelle onu, tubli wana-Preiffi faapaparandaja, arwas, et kõik ta perekond häbistatud on, ja jai wiletfufes joodikufs.“ Nii peab fee, kes juudi fopastuft laidab, ife foppa jisse kufkuma. Sellega antaffe waimuwalla walitus toorufe kätte. Heine juurem fuidamewalu oli ta furmawoodil, et tal — kallis iür mafsta on. Nagu juba ülemaal tähendatud, ei ole temal fedagi kõlblufe tunnet hinges, et ta oma kuritööd laulus ei kõlistaks. Heine on oma sõbraga ühe ilufa ja noore tütarlapje pimedal ööl paadiga merele wiinud ja ta jinna — arusaamata afjade järele — ära uputanud. Mina ei ole kufkilt teada wõinud faada, misfugune juudi priiuf jelle warjul feifab. Riipalju näib felge olewat, et aji fuuenda punkti kofta käib ja et Heine ife oma ohw-riile enne fihwti andis, kui ta jne. Et ta jelleft laulu kirjutas ja et juudid feda laulu ifka ja uuefte trükiwad, annab arwata, et nemad feda oma fugu fangelafe tükiß peawad, kuna arjalafed jõledamat mõrfsufatööd waewalt mõtelda wõiwad. Sellega on üks tüff wanaft juudi muinafajast äkitfelt meie ufse alla pandud! — Wane-mad Sakfa teaduslifed Perikoniß ütlewad, et Heine fri-vol on. Uuemad jätawad felle ja iga muu kritika wälja. Käige tema jarel!

Gestis ei ole nendeft afjadeft aimu. Seal pee-taffe juutide kiitufe järele Heinet juureks luuletajaks, as-tutaffe tema jälgedesfe ja tõlgitaffe ifegi tema laulufid meie keelde. Wõib olla, et minagi oma noorel ajal mi-dagi temaft tõlkifin. Rinniste filmadega ei wõi keegi näha. —

Arja kultura rikfumife politif leiab weel teiselt mõt-telt toetuft. Riipea kui felle eduwaim feskaja keti oli mürdnud, astus ta wiibimata mehifele kulturalööle. Igäl eluwäljal otjiti ja leiti teefid, mis kõrgemale wiifiwad.

Seda tõusemist toetas ilufirjandus väga mõnusal viisil, kuna ta oma luulelifel käekõrwal meie hinge juhatas ja kosutas. Nii jäiwad inimese toored ihad, mille muinasaja ahwitalu talle paraku kaasa oli annud, järk järgult kuivale, et kõjuda ja kaduda. Sellest õnneteest lahkumine oleks mõistuse wastane olnud, mispärast jeda ka ette ei tulnud.

Kuida aga asi kord seisab, ei wõi juut oma iseloomuga ja annetega selles kulturatöös arjalasega mitte mõistelda. Tema kiwinenud iseloom ei suuda ka küllalt ruttu uueks sündida. Nii oleks juut meie kulturatööst eemale jäänud, meie õnneks, aga tema õnnetuiseks. See puutus tema elufüüsimusesse, sest see seisukord oleks juudi arjalase kõrwal alamaks elufaks teinud. Selle mõidulootus oleks sellega otjas olnud. Nagu nii väga sage-daste, pööris juut ka siin piigi ümber. Mis siis, ütles ta enesele, kui mina arjalase joitu jäänud looma ihad elusse kutsun ja neile kas wõi walitsewa mõju annan? Siis olen mina eesotsas, sellega arjalane mõistelda ei wõi. See juhtumõte wõib mõidule wiia, vähemalt wastasele nii palju kaifaid jalgade alla pilduda, et ta igal sammul komistab ja kukub.

Õeldud ja tehtud! Juudid pöörsiwad pea asemele teise otja ette, tegiwad Heine häbematal eeskujul temast „armastuse templi“, jongisiwad tema ligikonna sopa päewarwalgele ja ehitasiwad nii istetalu peale. Lugejad? Neil ei ole sõjaplaanist mingit aimu. Nemed kukuwad üks teise järele soppaaku sisse, kiruwad esiotsa, aga harjuwad wiimaks ära ja ostawad uue soppaamatu, et vähemalt näha, kui läilaks asi aetakse. Tema toored ihad leidwad sellest kosutust, ning juudi soppapõld õitseb.

Kui juhtumisi ehk sihilikult mitmed tegurid ühel eesmärgil ametis, saab tubli tagajärg. Siin on lugu paraku nii. Juut on oma iseloomu poolest niibede asjade omanik. Temal on poliitikaliselt asja, jeda ka muulaste kaela ajada. Wiimaks sunnib teda tema raske elujärg jeda tegema. Kõijida tuleb, kas ta jeda halba kaupa rahwale kaela ajada juudab. Selles on ta ju osawam kui arjalane! Peale selle on ta omad ühistööd üle

ilma paremine korraldanud kui ükski teine rahvas. Juutidel on omad suured ja rikkad kirjastuse asutused, trükitojad, raamatukauplused ja peaaegu terve ajakirjandus käes. Uuemat ajal tehtakse kõik suured ettevõtted sellel põllul aktiiaseltideks. See teeb aga juudile iga seltsi usse lahti. Kui tal aktiia taskus, on ta ühewääriline omanik iga teisega. Selle kaudu läheb tal kergeste korda, ettevõtte juhatuse sisse saada, kuna ju ta need ettevõtted osafeltsina äriasutused on ja nende edu kõige enne joovivad. Et juut aga tubli rahameister on ja et ta igale asutusele oma sugukonna toe ligi toob, ei leita paremat kui teda, kelle kätte asja juhatus anda. Wahest ei ole kuski enam ühtegi tublit raamatukauplust, kus mitte juutide mõju ei tegutses. Gestis kaebatakse, et edurakonna raamatute kõrwal teised enam ei taha „minna“. Ometi on see erakond alles noor, ilma rakendujeta ja õige juhatuseta. Juutidel ei puudu midagi, mis nende mõju toetab. Nentad tunnewad wahest igat juuti nime pidi, kes kirjanduses töötab. Kirjastaja mõtab temalt heal meelel käikirja ja saadab uue raamatu oma juudise suguwenna kätte, kes temast ajalehes kiidukõla tõstatab ja nii oma poliitika edendab. Nagu teada, ei saa keegi teine reklaames juudi vastu. Pariisis on mõni 30 isesugust kirjutuse masinat müügil, kõik Ameerikas wabritsetud ja jün juutide käes. Hea masina hind on umbes 600 fr. Sellest saab wabrik 200 omale, teine 200 on müüja kasu, kuna kolmas 200 reklaame peale läheb. — Nii on sopakirjandusel kõik tingimised olemas, mis tema õitsenist kindlaks teeb.

Juba Heineist saadik teewad nemad jelles alataja tööd ja on nii suure lugejate ringi muretsemud, et tarwiline jagu ostjaid neil käes on. Sellel wedelikul on omad fragmid ja torud, mida mööda ta üle maa wõolab. Tema wabritseniist toimetatakse igale seltskonnale, iseäranis pahela tarwis, kus sotsialiline liikumine nende juhatusel seisab. Pariisi Humanité oli esiotja jelles natuse kaine. Seal aeti see läbi, et ta igas numbris ühe lühikese jutu toob, mille arw aastast 365 on. Need asjad tulewad peaaegu wiimiseni noorte juutide juurest, kes

Iede tegelik harjutusekool see lehe nurk on, et jüt teed suuremale tuletegemusele leida. Nad on suurel osal wäär-
tufeta tulejahwatufed, ilma jütta ja jühita, ilma eluta
ja hingeta. Minult kus kuues punkt jutu alufeks on,
nagu nii fagedaste, hakkab kirjutaja jüda tufsuma ja tinti
woolama. Kui meeletult selles tegufjetasse, jellest ei wõi
jutustama hakata, jekt et raske lõppu leida. Minus näi-
tus! Naudtee wahi naine hakkab ühe rongijuhiga sõb-
rustama ja teeb ühe karutiiki teise järele. Kui mees wi-
maks karedaks läheb, tõstab ta oma lapse üles ja kiitleb,
et selle isa praegu rongiga mööda sõidab. Nüüd läheb
asi nii hulluks, et mees ühes naise ja lapsega rongi all
surma saawad ja et rongijuht ühes pifa reisirongiga ni-
sama surma leiab. See kõik on läila ja otse meeletu.
Selle juures paistub aga liiderlik naine kangelasena teiste
jast wälja. See on juudi „tublidus“, millega arjalasi
õnnestatakse.

Kas teate, kes Gesti kõige „tähtsam“ fopafirjanif
on? Akademikus Dr. Wiedemann. Ma ei tea mitte, aga
mul on mitu põhjust arwata, et ta juudifugu ifand on.
See tuleb ka tema pornografifilifelt ifaht nähtawale. Tema
Gesti-Saksa sõnaraamat on tõifine jealaut, kus ta kuul-
mata asju ette fufub, ma arwan, kiritahtlifelt ife luule-
tab, et Gesti mälestust fopastada. Niipea kui tal alu-
miife otifaga tegemiift, täidab ta terwed weerud läilale as-
jadega, kuna ta, kui kõrgemateft asjadeft jutt, tühife sõ-
naga oma teed läheb. Nii näit. ei tea ta Gesti pühafst
hiieft muud ütelda kui Hain, Gebüsch, kuna ta ifteta-
luga pea poolteift weergu täidab. Et Hurt raamatu teife
triifi juures neid fopastusi ei wähendaks, tehti temale
kangeks kohufeks, et ta tähtegi muuta ei tohtinud, ka
awalifi wigafi mitte parandada ei wõinud. Sellest „tea-
duslifelt“ raamatufst lähewad nüüd kuulmata fopafüüd
edafi teiste rahwaste raamatutesse, ning eeftlase eluafse
paistab jealaudana ilma ees. Gesti ühe ifeteadmuf ei
tea selle wastu muud teha kui lihtfalt waifida ja wastu
wõtta, mis herrad nende fujurahwa sõimufks teewad. —

Doona tõi Olewif ühe Gesti kirjastaja poolst ühe
roomani efimefe poogna kuulufufena kaafa. See on We-

nekeelest tõlgitud, kus ta ühe tuttava Wene juudi sulest ilmale on tulnud. Et see isand oma lugeja koe mädamülsasse viib, on iseenesest mõista. Tähtsa Wene ametniku tütar on kodust putkama pannud ja kaugemale linna läinud, kus ta politseilt enesele — liiderlise naise passi palub. See ei ole iialgi arjalase neiu, see on juudi Sarai! Aga ta katseb arjalasi jelle juurde alla kistuda. On isegi jelle eest muretsenud, et ta Gesti keeles oma kihwti wälja jagab. — Tallinna Teataja läks kaugemale ja „naljatas“ sellega, et keegi — ahwi naiseks olla wõtnud, ilma et ise sest aru jai. See tuli wististe jelle lehe juudi Kampfi sulest ehk tema juguwõsa lehtedest. Suut ostab oma ligikonda jedawõrd lollistada, et niisuguste asjadega wõib rahwa ette astuda.

Ruidas nüüd noored Gesti sulenikud ja kirjanikud jelle jopa sisse kukkuvad, on kerge seletada. Neil puudub kõige pealt kurja ajaloo tundmine. Kui nad seda tunnekiwad, wõiks loota, et nad ennaft ega teisi määrima ei hakka. Selle poolest pimedad, otijawad nad eeskujuga ja materiali oma sulele. Mis neile kõige enam ette astub, on jaherdaja juudi kirjakaup ühes jopa juttudega. Reflake kangelased muretsewad jelle eest, et neid eimeste ritta tõsta, neid kolehuure lugejate armuga taewastada, neid uueks ja moderne waimutööks kiita jne. Seal on iseenesest mõista, et noor „kirjanik“ jisse kukub ja ka teisi järele kisub. Mõtlemine weel nende peale, kes Gesti pinnast kaugemale ulatawad. Need otijawad kõige pealt nende tutwust, kes rahwaste wabastuse ja wenduse lipu all tegutsewad. Nad lähewad sotsialistide sekka, kus aga — juudid neid oma sopakirjandusega wastu wõtawad, seda neile kaelsa määrivad ja seletawad, et just see nüüd kõrgeste haritud rahwaste ja nende esimeste waimutööliste asunaa ja õnneilm olla. Noor inimene wannub ennaft pea jelle lipu alla, ning jelle wande sees pehib see mõte, et ta wastase eest ennaft eemale hoiab ja midagi nende poolt wastu ei wõta, isegi ka midagi ei loe. See on täieste seesama seisuford, nagu ta paari-tuhanda aasta eest oli, kus usulased endid waleprohwetide eest eemale hoidijawad. Nendega ümberkäimine oli

fuur patt. Müüid teatab Tallinna Teataja, et üks raamatukogu juudiwastased raamatud ahju olla wisanud, kui keegi tundmata neid temale on saatnud. Meie noored tegelased pistetaks kotti, kotti juu seotaks eest finni, ning sõgejõu mäng on joones. Meed on kord selle peale wandunud, et paremus nende pool ja pahemus kardetawa tagurkusega teiste pool on. Et nemad sellele selga pööraksiwad, on wõimata.

Ma juhtusin mõne aja eest ühe noore juguwenaga kokku, kes pikemat aega wäljamaal elab ja Gestis kirjatööd teeb, jelles aga igati juudi jälgedes astub. Ma tahtsin tema tähelepanekut juudifüüsimuse peale juhutada, et ta siin mitte pimedalt ei uidaks, waid lahtise ilmaga suurt kulturawõitlust waataks. Demal ei ole sellest wõitlusest wähematgi aimu ja tal on weel vähem tahtmist feda tundma õppida. Ta on loodud juudi ohwer, nagu paljud teisedgi. —

Sopakirjanduse kõrwal õitseb juudi ringkonnas soapildi tehas. Siin Pariisis tikub ta nii häbematalt ette, iseäranis päewapiltides, et politsei aeg ajalt mõne jao neist ära wõtab. Siis aga tõstawad nad oma lehtedes, kõige pealt Humanités, suurt kisa, et walitus kunsti toorelt rufuwat. Kuhu politsei juurde ei ulata, nagu maalide wäljanäitusel ja raamatus, ja suurel wiisil ka ajakirjades, seal on läila alumise ilma laat platšil. Müüid on aga asi see, et sellest mingit kunstitööd teha ei wõi. Mina ei ole jelles ilmas küll ialgi uurimisi ette wõtnud, aga ma arwan, et ka ilma sellela õigele otsusele saan. Runa inimese nägu inimese waimu peegel on, wõib kunstinik näoga kõigest inimese hinge liikumistest pildi abil jutustada. Istetatu on wististe terwes ilmas pea muutmata ühe sarnane, pealegi ilma mingi hingeelu awaldusefeta. Minus asi, mis tema juures mitmesugune wõib olla, on ta suurus. See on aga lihtsalt iga ilu wastane, niipea kui ta teha suurusega ühte ei käi ja ülekäte läheb. Klusatel inimestel, ka naisterahwastel, on siin ifka ja tingimata õige suuruse mõõt.

Mida teewad siin selle kehakoha kunstnikud? Tõeste muud midagi, kui et teda ülemäära suurendawad ja

igas seisus näitawad, üks nii inetu, nagu teine teotam on. Ei ole sugugi tarwis küsida, kus nende meistrite huwi seisab; waata ainult nende pilda, ja need annawad wastuse: Seal, mida arjalased kõlblises seltskonnas üteldagi ei wõi.

Selle „kunsti“ kannawad nad Pariisis uulitsale wälja. Siin Ladina osas käis weel wiimsel suwel üks ilutu naine uulitsal, et enesega skandali teha, mis talle ehk raha jisse tõi. Ta oli pita siidi koti jisse pistetud, kott alt kitsalt kofku nõõritud ja ülewelt niisama wõimalisult weike tehtud. Restpait oli aga wististe õlgedega täis topitud ja tubliks heinaroaks tehtud. Selle ülemist otja lõpetas üks kole willawata fuurune „kübar“, nagu neid üks juudiäri République platši ääres teeb ja müüb. See kõik annab nii läila inimese teha mõnituse, et kui see naine jõkke kukkus, wististe üksigi oma kätt wälja ei jirutaks, et teda peasta. Demaga kaoks lainesse awalik skandal. Tema on elus ilutundmuse fopastus.

Kui see ükski oleks! Wiimsel suwel pandi Luxembourgi aeda Paul Verlaine kuu ülesse walgest kivist raiutud meetrit 3—4 kõrge post, mehe rinnakuju otjas, postament all. Aga kuulus keikkoht? Kuida seda mehe juures suurendada? Just selles hiilgab „kunstnik“ eesolewas läilas kujuk. Mehe rinnakuju on ta weike jünji peale kükitanud ja selle aluse tulba kekkpaigast kirjeldatud naise moodi jämedaks teinud. Et see jämedus kuudagi põhjendatud oleks, on ta selle tulba külgi kolm nais-terahwast paigutanud, üks — inetum kui teine. Tähtsama kuu pale on otse põlastaw, suu fuur ja mokad pahupidi pöördud, just nagu seda räägitawa rahwa kekkest leidub. See annab iga inimese ilutundele walusa hoobi, kes teda aga waatab. Selle ligidal seisab juba peale kümne aasta Chopin kuu farnase posti otjas, ainult wäiksem. Sellel kunstnikul on korda läinud, juudi näost nii wastikut kuu teha, et see midagi soowida üle ei jäta. Kõik on kui koopast wälja tulnud, nälginud, piinatud, ilutu luu ja inetu nahk tema peal. Posti külles wahib juudi naine ülesse, weel enam luu ja nahk,

aga nagu tahaks ta näljaga kiwi ära neelata. Rõit juudi trobikond katsub nüüd arjalasi jellele „kunsti“ teele kiskuda.

Kui see nõuab kunstitilt ilu. Ah mis, kostab juut, mis on ilus? Minult see, mis mul meeldib. — Sellega teeb ta iluaate uurimise wõimataks, sest et maitse üle waielda ei wõi. Et temal alumine ots meeldib, rufub ta kunsti jinna alla.

Kes hoiatab nüüd noori Gesti mehi selle effitee eest, kui nad pimedalt suurde ilma wälja tormawad, et „kunstnikuks“ jaada? See hoiataja puudub. Kes wõtab nad aga enamiste ifka oma juhi alla? Juudid, kes ka kunstiwallas äri ajawad. Siin Pariisis on neil palju murgakoolisid, milledele juure turutrummiga õpilasi püütakse, jaa, ka häist koolidest plaanilikult meelitatakse ja petetakse. Et meie noored jukumennad paljuti nende künki langenud ja seega pahale teele sattunud, jeda pean ma ühest tuttawaist asjast arwama. Meil on üle öö „Gesti kunst“ ja „Gesti kunstnikud“ tõusenud, kellede ümber juust juudidmoodi reklaame tehtakse, ilma et siisust midagi head nähtawale tuleks. See tuleb ilma küsimata juudidatulist otseteel noorte „kunstnikkudega“ ühes Gestisise. Sellest ei tohi ialgi midagi head loota, küll aga paha karta. Siin kaswatatakse nälja kandidaatisid, kes kunsti elu kaswamise Gestis juba enne ta tõisist alguist kinni panewad. Aeg jaab näitama, kui wäga minu kartus põhjendatud on. —

Et kord kirjanduse juures oleme, weel üks külg, mitte nilbe, aga kõsune.

Kuida juudi ajalugu näitab, ei ole tema mitte waimuwallanikuks tehtud. Selle töö ei jigne tema käes. Et tema aga plaanilikult tuttawaiks otstarbeks juust kirjaturgu oma kätte kistub, peab ta jelles ka midagi kirjutama, ja kes kord selle peale heitnud, peab ennaist jellest toidma, kui wõimalik, ka rikastama. Sellest tuleb juudi julejahwatuste rohkus. Et see tema turukaup on, tuleb teda ka selleks walmistada: Bealt olgu ta pettem, jeeist wõib ta mäda ehk wähemalt tühi olla. Kes asja jellest küllest waatab, leiab fergeste, et lugu tõeste nii on. Juudi ainus kirjafunst läheb lugeja petmise peale wälja: Loe

aga ja, kui võimalik, imesta kirjutajat. Kas ja sellest midagi õppid — täitsa tühine küsimus. Kui raha käes, sehwat tehtud. Sellest tuleb nüüd, et meie aja ajakirjanduse meelelahutuse osa enamiste kõsu kodumaa on. Seda loetasse, sest et ta kord lauase tuleb; aga temast ei õpita pea mitte midagi, ehk olgu siis, kalli aja raiskamist. Näitusi leidub uuemast kirjandusest paraku ootamata rohkesti. Need tungiwad isegi sinna jesse, kus neid ei tal-
lita. Nii tõi Olewik 19. 3. 11. lühikese jutukese R. Mitzjati sulest Gesti tõlkes, mis wististe juudi töö on ehk mis vähemalt nende healt koolipoisilt tuleb. Lugege seda uueste, siis näete, et meile lihtsalt jodi, õigemine wana naise lori pakutasse. Siis ei wõi kõnetgi olla. Gesti lehed toowad nüüd jägedaste „fantasiisid“. Ka need seisawad juudi kooli katusel ja on lihtsad õled, wä-
hemalt suuremal osal. Fantasiile wõib luuletibu anda, mis kaalusid tõstawad. Neid ei ole minu filmi puutu-
nud. Moderne laulud tulewad sellest algushallikast. Ot-
sani tühi sõnakõla, ilma kujuta, ilma aruta, ilma iga hingelõhnata. See kõsukirjandus tungib ka raamatute-
tesse. Lugege näituseks weikest Rusticuse raamatukest: „Kuida uskuda ja mida uskuda? Teaduse kindlusest.“ See juba pakub ehk juudi — politikka. Ladina nimi — ülitore. Tema taga hülgab tundmata isand raamatu algust lõpuni oma kole suure tarkusega, nii et mütsi peale mõeldagi ei tohi. Mis on aga raamatu siu? Seda ei tea wististe ka kirjutaja isegi ütelda. Tehtakse iisna ladusäl keelel kõigest juttu, et jutustaja tarkust walgu-
tada, kuid peale selle ei jää waelele petetud lugejale mi-
dagi järele, mis tema ülemini kambrikest walgustaks ehk ta iidant soojendaks. Kõik ainult petelik kirjajant. Selle tee eest tuleb meie noori kirjanikke tõsiselt hoiatada. —
Olgu weel kirjastajatele juurde lisatud see soow, et ne-
mad oma raamatuid mitte wastikute tondipiltidega ei ri-
kuks, nagu seda keegi oma lauluraamatus teinud. Ka
selles ei puudu narrilised eeskujud. Ma oistin mõne
aasta eest Berlinis raamatu ja soowiin puhast, rikku-
mata eksemplari, kuma eesolewa kaaned kohwiga ära oli-
wad määritud, wististe lugemise laual. Kaupmees nae-

ratas ja näitas, et see kaane ehe kunstlikult on tehtud Räägitakse ju, et keegi oma kivi majale prao olla jisse ehitanud. Modern, ja ilus on see, mis meeldib. —

Meie teame väga hästi, kui kerge awalist arvamist ehitada on. Aga meil on väga raske, seda üles leida ja näpuga ta peale näidata, kui ta osawal kujul ette võetakse, et ka meid endid kaasa kistuda. Ma ei eksi wististe mitte, kui ütlen, et münse Wene torni järele juuti esimeseks wabaduse eestwõitlejaks peetakse, sellest! hoolimata, et tema talust mehed tuliwad, kes äraandjatenä kõi liikumise hukka ajasiwad. Mina ei taha salata, et juudid tõsiselt wabadusi nõudsiwad ja selleks ohwrid tõiwad. Kuid kes aimult selle järele asja ottustab, ei näe tarwiliselt kaugele. Usjal on ülihalb konts sees, mis juudi esimese numbri wabaduse wastajeks teeb. Kes ajalugu tunneb ja temast aru saab, teab seda selgeste. See on seda tõendanud ja saab ka edespidi tõendama. Mida jutustab ajalugu?

Prantsufemaa sai enam kui saja aasta eest suurte rahwa ohwritega kõi wabaduse kätte, mida ta tol ajal soowida teadis. Mida tehti aga sellest wabadusest juba ta esimesest elupäewast saadik? Kas tõeste suure rahwafogu wabadust? Just selle wastandit! Asi oli weel õelam. Kasi, mis wabadus tõi, ei saanud üleüldse Prantsuse inimesele, waid hoopis wõõrale saagilinnule, kes seda luuras ja kätte sai, ilma et seda keegi unesgi oleks wõinud ette näha. See saagi loom oli juut. Praegu tunnistawad õiglased Prantsuse rahwa sõbrad, et suur rewolutzion aimult juutidele on kasu toonud. Mis ta teistele lahtust tõi, kaob selle kõrwal ära, mis ta selle eest alataja peab maksma. Terwe Prantsufemaa warandus hinnatakse umbes 220 miljardi peale. Sellest on täna ligi sada miljardi juutide taskus. Ja seda on nad ühel aastasajal kõrgeste haritud maal korda saata osanud. Niiud on lumepall weeremas, mida keegi muu enam finni ei suuda pidada kui wähest werine kodusõda, mille peale tõsiselt mõeldakse. Wabaduse puudus rufus raskest rahwast; ametlik wafar, mis tema kassa külgi koputab, rufub ta terwes elus, mis raha peale rajatud, weel

halwemale järjele.

Juutide põline peša seisab Wenemaal, kus temale seaduslisi piirisiid pannakse, just nagu see ka mujal aastatuhandaid olnud, sest et teijiti elada ei wõidud. Wõtte need piirikitsendused ära ja waadake siis, mis Wene rahwast sajaaasta jooksul on tehtud? See on siis juudi kassa pärisori. Selle juures ei wõi lahtisel silmal mingit kahtlust olla. See kartus sunnib nüüd iga abinõuga selle õnnetuise wastu sõdima. Et need abinõud wabaduste wastu käiwad, rufuwad nad kõiki teisi Wenemaa elanikke ühes juudiga. Nii on juudi mõju ajaloolises kulturaikäigus wabaduse wastane. Tema lihtne siinolek rikub lahket kultura edu. Terwe Europa kardab tema pärast suuremaid wabadusi.

Ka tühistes asjades on juut wabaduse kurjaste tarwitaja nagu seda Pariisis igalpool näha wõib. Minu endise korteri ligidal istub juudi naine afna taga ajalehtede laua juures, et neid müüa. Ta paneb terwe seina firiwesi pildilehti täis, mida möödaminnes waadatakse ja loetakse, iseäranis pakitandjate poisikeste poolt, kes siin oma haridust täiendawad. Kitsas jalatee on alataja lugejaid täis, nii et tarwis uulitsale astuda. Seal seisab aga lehenaisel terwe rida käsiwankrid, mida ta üürile annab, 50—100 sentimi tund. Tema on ühe wankri tarwis linnale üüri maksnud, et vähemalt wiit sinna paigutada. See on seaduslik wabadus, wähest juutide eneste poolt korda seatud, sest et käsiwankrite üürimine enamiste nende käes on. Lehenaise käsiwankrite taga woolab alataja sõiduwanckrite ja koormate rong, fagedaste kahel real; nii et sinna üleüldse astuda ei wõi. Selle tagajärg on, et üks juut oma piijese äriaga terwe uulitsa finni paneb. Seda näeb ta ise päewast päewa ja hommikust õhtuni, kuid ta hirwitab teiste kitsikuse üle, kui tema aga paar sentimi enam saab. Kui elanikud selle korra muutmisi nõuakijwad, siis tuleks see kohalise linnawolikogu poolt ette panna. Kes jeda teeks, kufuks ligimal walimisel ilma kahtlemata läbi, et teisele aset anda, kes juutide hurijid kaitseb. Ja ometi maksab linn fadatuhandaid millioinijid, et uulitsaid laiendada! Juudi

emandal on võimud käes, ka laiendatud uulitsad liiskumisele finni panna, mida ta heal meelel teeb, et natuke enam raha saada. See lasub nagu wanne iga wabaduse peal, nii et selle juurendamine suurt ettewaatust nõuab. —

Nagu teada, wäheneb Prantsuse lastearw aast tani, mis selle eimese rahwa politika seisukorda ähwardab. Juudid omalt poolt edendawad seda nähtust seega, et nad üle maa weikse perekonna kunsti õpetawad. Teadagi, et nad seda mitte oma sugule ei õpeta! See peab oma liwa-aatest finni pidama ja piirita siginema, mis ka tõeste sünnib. Kuna Prantsuse abielul läbisti kats last on, on juudid wähest kuus, see on kolmewõrdjelt. Müüd otstakse abinõusid, mis lastearwu juurendaks. Muude keskes kawatsetakse lasterikastele perekondadele riigi poolt abi anda. Kohe astus rehkendaja juut platji ja wiis tänawu suwel raamatu turule, milles ta seda riigiabi igal wiisil taewastab. Kuis nii? Raamatu kirjutaja on ometi juut Herk, kelle poolt piiskopi perefid loowitakse. Jaa, see isand ei wõta fulge ilma konfjita kätte! Kui riik lasterikastele perekondadele abi annab, siis woolab see abiraha enamiste koid — juudi juurde, kelle sigidus siis alles iga piiri kaotab ja mõne põlwe järele Prantsuse rahwa asemel astub. Seda hädasõhtu nähes ei leita abi, millega rahwa sigidust juurendada, sest iga abi toetaks juust seda, kes selle rahwa kadumise peale wälja läheb. —

Prantsuse avaliku elu juhatuse ja arenduse seisab juurel osal walitud meeste õladel. Kui nende walimine tõeste waba oleks, seisaks asi kõige paremate meeste käes. Kuid kuski mujal ei walitse erakondade wõiduõhin nii tangeSte kui juust walimiste juures, nii et siin üleüldise kasu asemel erakonna kasu juhtim mõte on. Kui on seega õigelt teelt ekslikule libisenud. Aga weel enam. Kahe wõitleja wahel astub kolmas oma erakonnaga ja juhatab walimist sinna, kus temal juurem kasu loota on. Kuidas asjad furd seisawad, on wähemalt kats kandidati walimisel ees, üks parela, teine pahela asemel. Enamiste on nende kahe erakonna juurus lihejugune. Seal

tuleb juut, kaupleb oma kašudega ühe ja teise kandida-
diga ja annab oma heale sellele, kes tublimini tema hu-
wiid toetab. Et juudid igas erakonnas omad fuguwen-
nad olemas, on nende läbi see kauplemine kerge ja „loo-
mulik“. Heale andmise juures hoiavad nad aga kui
üks mees kofku. Juudi kašude järele annab tagurlase
erakonna juut oma heale kangele mäsšuföbrale ja ümb-
riti, niipea kui nende juhatus öelnud, teda walida tuleb.
See wiib enamuse weikse juudi jalga juurde, kes sage-
daste oma fuguwenna walib.

See ei ole ainus mõitluse plats. Zga uus minis-
ter mõib pea lugemata arwu uusi ametnikka ametisse ni-
metada. Et jün juudid, wähemalt nende föbrad head
kohad oma kätte saaksiwad, selleks teewad nad alataja
tööd kui üks kofku wandunud trohikond. Zuba need, kel-
ledel lootus ministriks saada, mäsšitakse nende mõit-
desse. On nad ametis, peawad nad juba juudi soowi
täitma, kes siis ka teda rasketel tundidel mehifelt toeta-
wad. Siin peseb üks käi teist, selle peale waatamata,
kui puhas weši on.

Weike näitus neist päiwist. Juut Ullmann-Levy
kukkus jaadiku walimisel läbi. Ta pani kõik rattad wee-
rema, et tasi saada. Pea mõttis üks minister ta oma
kantslelei juhatajate sekka ametisse. Seal kirjutas ta oma
walijate lehes hõijates pika kirja ja ütles muu seas:
See on õige, ma kukkusin läbi, kuid ainult, et wastane
alatute abinõudega mõitles (See oli ütelnud, et ta
wastane kahetsekselt juut olla, sest et Ullmann ja Levy
mõlemad juudid on.) Mõiid aga on muu mõit juurem.
Saadikuna oleksin ma lihtjast jaadiku pingil istunud;
nüüd istun ma ministrite kõrwal!

Mil wiisil juudid head kohad oma kätte saawad,
ka weike näitus. Mõne aasta eest nimetas sõjaminister
ühe noore kapteni nimega Marix Pariisi refrudi kommis-
sioni liikmeks, koht, mida kindla wäseaduse järele teised
ootajiwad, kes teenistuses nii kaugele oliwad jõudnud. Kui
lehed selle üle käre tegiwad, wististe petetud meeste juha-
tusel, kostis minister, tema olla oma nimetuse Marix soowi-
kirjade pärast ette mõtnud. Meid soowikirju oli — mitu sada!

Tähtsad riigiametnikud, mõjukad poliitikamehed, rah-
 wajaadikud, senatorid jne. oliwad kirjalikult teda kiitnud
 ja selleks ametiks soowitanud. Kuidas tuliwad need kirjad
 kokku? Marix jättis oma kasarmu kuskil kaugel linnas
 maha, tuli Pariisi ja tegi siin kiidukirjade peale jahti.
 Et ta enese jõud üksi ei ulatanud, wõttis ta enesele abi,
 aga mehe, kes mustade asjade pärast juba oli trelli taga
 istunud. Sellega liikus ta alataja jaadikute majas, koh-
 tukojas jne ning sai kiidukirjad kokku. Kui ta see skan-
 dal wälja tuli, kirjutas Archives Israélites, juudid saa-
 wad sellepärast paremad ametid oma kätte, et nad teis-
 test tublimad olla. Marixi tublidus seisis painamises ja
 pressimises. Si testnud kuu, seal istus ta kaebduse pin-
 gil, üks juudi kullasepp kõrwal. Marix tegi oma ame-
 tiist raha, mida tal aga nii hädaste tarwisgi ei olnud,
 sest ta oli naisega 75,000 ligi jaanud. Selle äri tarwis
 oli ta terve wõrgu suguwendi ametisse wõtnud, nende
 seas palju kullaseppi. Miks need? Noored meesterah-
 wad ostawad oma weel noorematele naisterahwastele
 nende juurest kuldasju ja naised toowad need sagedaste
 pandiks tagasi, et hädakorral laenu saada, teadagi kõrge
 tasu eest. Meie rahakunstiik oli üht neist liig häbema-
 talt inemud, nii et selle kannatus kattes ja ta rääkis.
 Mida? Tema sõber, ühe tähtsa ametniku poeg, kes stu-
 deerimas oli, pidi kasarmusse minema. Kullasepp oli
 just niisugusid pärinud, ta oli selle nimetanud, ning kul-
 lasepp oli temalt wabastuse eest 1.500 fr. nõudnud, et
 jeda Marixile „kuludeks“ edasi anda. Marix mõisteti
 ametiist lahti ja trelli taha, kuna kullasepp enese enne ot-
 sust kõlilewal teel oli lahti lunastanud. Tähendatud
 naisterahwas ütles arutuste lõpul, tema sõber noormees
 olla kord waletanud. Profurör wõttis selle peale kohe
 kaebduse kullasepa wastu tagasi, sest et see nooremeh-
 tunnistuse peale põhjendatud oli, kes aga, kuidas nüüd
 kuuldi, korrali waletab. — Olgu juurde lisatud, et see-
 sama Marix praegu uueste ühes pettuses kohtu ees sei-
 sab. Tema olla pildikauplustest hulga pilta wälja pet-
 nud ja oma teed wiinud.

Rõige tõsisem asi on aga neil päiwil ilmuma hak-

kanud. Mõned ajalehed toovad ühest jalaseltjast teateid, kes Wabamüürnikkude katuse all elab ja Prantsuse sõjaväe hävitamist ajab. Seltskonna põhjustiri ei luba kahtlust oma eesmärgi kohta. Kes aga asja juhatajad on, ei jää ka mitte warju: Marix wõtab nimejid ja summasid wastu selle seltsi heaks! Marixi juurest leiti ühe wäe-ülema pilt, kes selle alla kirjutas: Sõbrale Marix, kes õiguse, walguise ja tõde eest wõitleb.

Kuida need wõitlejad ka merewäes wõitlewad, weike näitus. Kapten Ulmo, isa ja ema poolt tuttawa Dreyfusi jugulane, Saksia linnast Ulm pärit, kust ka Ullmannid tulewad, teenis Doulon ligidal sõjalaewal, keda ta juhataja äraolekul juhatas. Seal sai, mõni aast tagasi, laewastiku minister kirja, milles laewastiku jalapaberitest päewapilt seisis, teatusega, et omanik need asjad wäljamaale ära müüb, kui minister temale mitte ligi millioni franka ei saada tähendatud wiisil. Kui minister seda soowi ei täida, kaotab weel ta ainus laps, noor tütar, oma elu. Minister saatis kostuse, et raha kohe teele läheb. Määratud tunnil ja kohal Doulon ligidal metsas astus ministri jaadik ette ja hoidis rahapakki käes, et teise käega dokumentiijid wastu wõtta. Nende andja oli ka kohe seal, aga rewolwer käes. Saadik palus seda taskusse pista ja näitas, et temal tuleriista ligi ei ole. Mees pistis rewolvri taskusse ja kirjutas kae raha wastu. Seltsilmapilgul sai ta aga rahamehe käest niisuguse mehe wõimmi wastu nägu ja põlwega weel walujamale kohale, et mees maha kukkus. Hüüdmise peale jooksiwad ta kaaslasted talle appi, mees wiidi kohe politseisse ning seal nähti, et ta juut Ulmo on, Doulon laewa kapten. Et ta juut oli, taheti kohe kõike maha matta, aga asi oli nii awalik olnud, et see korda ei läinud. Juut pidi eluks ajaks kaugele saarele wangi minema. Laewastik tegi aga oma jalaplaanid ümber, asi mis juuri summasid nõuab. Et Ulmo Brüsselis oli käinud ja ühele spionile dokumentiijid müüa pakkunud, tehti selgeks; et aga wälise juurwõimuga niisugust asja waewalt ilma tuleta ja rauata diendada wõib, öeldi, et Ulmo kaupa ei olla saanud. — Rõigel selle protsessi ajal wõitles Humanité tuliselt Ulmo eest. Kui

pärast tema liiderliku naisterahwa asjad oksjoni peal ära müüdi, soowis Humanite, et rikkad aruldaaste asjade ostijad nad hea hinna eest ära ostakšiwad. Pärast teatas leht, et uus Sarai Pariisi elama on tulnud. Na, minge terwitama.

Sakſamaa ei wõta juute ohwitseride ſekka. Selle eest ſai ta aga haisewa Hardeni protſeſſi oma ohwitseridele kaela. Ehk Hardeni ſüüdistused küll wäga ſelged oliwad, tõendas ta kohtu ees ometi, et tema kõlwatute asjade peale ſugugi ei olla mõtelnud! Juudileht Berliner Tagblatt on aga awalik ja awar ja soowib, et Sakſa ſeadus ſellekohase punkti — ära kaotaks. Loti „inglid“ olekšiwad wabad. See ſeiſab ka nende wõitluse plaanil, et arjalasi — tõbraſtada. —

Nii kindel kui juudi iseloom, nii kindel on ka ta wõitluse plaan, mis midagi muud ei tunne kui tema kaſu. Mis temal tee peal taſistujeks ees, arnutä maha! Arjalase kõrgem kõlblus näitab teda madalal ſeiſukohal. Maha ſee kõlblus ſopa ſiſse! Rahwus teeb tema- ja teiſte wahel juure wahe tema kaſjuts. Maha ſee wahe! Meie kõik oleme ühed wennad. Kui nii, ſiis tuleks ju wenda ligidalt tundma õppida. Aga ei. Juut peab rahwaste tundmist tooreks asjaks ja tahab ſeda meiſt eemale hoida. Ajalugu annab juudile ülihalwa ſeiſukoha. Maha! Ajalugu on tühine lori Arjalase kirjandus ſeiſab nii kõrgel, et juut juurde ei ulata. Maha madalasſe, et tema meiſter olla wõib! Meie kunſt tõuſeb luuletiihadel ülesſe poole, et meie hinge ſinna kanda. Maha! Teie iſtetalu on teie taewas. Arjalase ſeel astub lootusrikkalt edus- teed. Maha turutolmu ſiſse! Juudil ei ole enam waja. Ristiust, ehk küll juudi uſu juurel, lahutab juuti meiſt eemale. Maha, et ſee taſistus kaoks! — Nii igal pool igas asjas ja igal maal.

See on raske kultura rikkumine, oſalt ſelle häbis- tamine ja häwitamine. Kuhu peab ſee meid wiimaks wiima? Kui üks ſekſaeg wõimalik oli, ſiis ei ole teine wõimata, pealegi, kuna ta üheſt hallikast woolab. Selle ſeiſukorra järg on nii tõſine, et ſeda ütelda ei ſuuda.

5. Varanduse riisumine

Riigilaenu ja pankade kasu. Võllumehe turnamine ja selle tagajärg. Varanduse jagamine. Juudi sõjasaak. Millionide riisumine. Suured ja väikesed pettused. Petlikud väärtpaberid. Kunstlikult tehtud petjad. Juudi kavalus. Berlin juudilinn. Rahaturg — rõõvlis-haut. Rumenta juudid. Mõned armud. Peasemise mõte.

Nii kuidas põldniis korraldab oma talu peale raha peab laenama ja selle eest intressi maksma, nii tuleb ka riigil sagedaste laenu tarvis, mille eest ka tema intressi peab maksma. Riisumati on ka mõlematel oma rahahallikad olemas, kust teda võetakse. Riigid laenavad kümne ja saja miljoni kaupa ja laenu tuleb enamiste ikka ruttu korda saata, nagu nälja junnil ja sõjakorral. Kus on nii suured kuluhunnikud ootamas? Raha on „jooks-mas“ ja teenimas, mitte kottis magamas. Peavad miljoniid väikestes summades kokku tulema, siis tarvitab see enam aega kui riigil teda käes kaotada on. Tema peab tarvilisel korral kassa leidma, kes oma usse lahsti teeb ja soovitava summa laenu peale väljast loeb.

See kassa on olemas, pealegi mitmed, üks rikkam kui teine, ja nende omanikud on enamiste juudid. Et riigi võlga riigi rahvas tasub, on kõik Euroopa rahvad juutide võlglasted, ehk need küll kerjakuna siia tulivad. Mis on sellega võeldud?

Inglise leht The Road (ruud, tee) hindas 1895 kõikide ilma riikide avalised võlad 147 miljardi peale, mis täna palju suurem on. Sellest langeb 105 miljardi kuue Euroopa suurriigi peale. Protsendi järele on sellest Prantsusel 31, Venel 17, Inglisele 17, Saksal 14, Austrial 13, Itaaliale 13 protsenti. See summa on suurte pankade läbi riikidele laenatud. Mille viisil? Nemad astusid suurte laenude juures olalt ühte ja ütlesid laenuvõtjale: Sina tahad sada miljoni. Saad kohe. Kuid minule tuleb selle eest kümme protsenti tasuda. Siin on sada miljoni asemel 90 miljoni. Anna mulle selle vastu riigi laenuvõla kätte, sada miljoni kohta.

Nende eest maksad ja mulle määratud intresji. Mina omalt poolt müün need laenupaberid igale ohtjale ära ja maksan temale oma kassast intresji õigel ajal välja. — See on kõik. Kui riik wähest wähem kui 10% kohe tasub, siis tuleb see teisel teel pangale igatahes jätta. Tema teeb ühtewiisi tükka, mis paberite hindu alandawad ja tõstawad. Alandamise juures ostawad nad odawalt üles, et tõusmisel kallimalt ära müüa. Pangad wõtawad isegi müümise juures oma waewa eest tasu.

Kui juur on see summa, mis pangad sel wiisil saiwad? Wiisteistkümmend miljardi. Üks miljard tuhat miljoni.) Rothschildi perekonnal on üksi niisuur summa käes!

Selle juurde tuleb arwamata palju erawõlgajid rehkendada, nagu raudteede, mäekaewanduste, linnade jne aktijad ja wõlakirjad. Need annawad veel palju raswafema kasu. Prantsuse raudteede paberite eest maksiwad pangad omaist kassast ühe miljardi 529 miljoni, wõtiwad nende eest aga rahwalt müümise juures neli miljardi 149 miljoni fr.

Prantsusemaal on üksteistkümmend juurt wiljakauplejat, kes sellest enestele monopoli on teinud, mitte jeadusliku, waid tegeliku. Nendest ühestestkümmest on üks ainus prantslane ja kümme juuti, nende seas üks Dreyfus, kes Humanité afutajate seas seisab. Need ifandad teewad ilmaturu järele wilja hinna, mille eest nad ta põllumehelt ostawad, et teda sõojatele edasi müüa. Prantsuse põllumehel on iga koti nisu juures 22—23 fr. oma kulu. Juudid ei anna temale enam kui 17—19 fr. ja müüiwad ta 7—8 fr. kallimalt. 1906 ostis üks Pariji juut maalt redise (radis, Radieschen) seemneid ja maksis koti eest (100 f.) 90 fr., kuna ta Parijis nende eest 250 fr. wõttis. Betterave (peedi) seemne eest maksis ta 50 ja wõttis 130 fr., porgandi seemne eest andis 90 ja wõttis 200, nairi seemne eest andis 70 ja wõttis 220 fr. Piima hinna teewad juured piimajestfid, ka juutide afutused. Ühe piimalehma aastased kulud on läbisti 380 fr., ta piimajaak 2.700 liitrit, nii et liiter 14 sentimi maksma tuleb. Ta peab ta seltsidese

6—12 sentimi eest ära müüma, nii kuidagi aastaaeg on. Kui koore jaagi ja solkumise juurde arvame, võtavad nad liitri eest vähemalt 50 f. jisse.

Karjafasvatuse jaoks läheb jarnafel teel nende kätte. Nad on sigadega juures viisil hakatuse teinud, et teiste loomadega järele tulla. Esiotsa maksavad nad enam kui veitsed lihunikud, kes nendega võistelda ei või ja pea kaovad. Siis on neil aga monopol käes ja nad teevad oma arvamisest ja ahnuist mööda hinna, millega põldnik peab leppima. Tapaloomi ostavad nad ka juba nüüd Pariisi turul juures viisil ja võtavad looma pealt mitu sada franka kasu.

Teiselt poolt on kunstidonnid nende käes ja nad tõstavad selle hinda aast aastani. Et põllumees siin ilma sellest midagi ei või peale hakata, on ta lihtsalt nende võimuses. Kuidas teda peale selle laenukudega otse imetasse, on raske uskuda. Kõige selle juures peab põllumees, kes ometi esimene toidulooja on, waeselt elama ja ka kehvalt sööma, kui ta pankrotti ei taha jääda.

Mis sellest Prantsusemaale välja tuleb, on tuttav. Tema langeb aast aastalt alla poole. Prantsuse maa müüs mõne aja eest aastast 170 miljoni muna väljamaale, nüüd ainult 12 miljoni. Inglismaa ostab aastast 180 mill. eest juustu, millest Prantsuse põllumees waevalt ühe mill. saadab. Siit müüakse 44 mill. eest võid Inglismaale, kuna weike Daanimaa jeda temale 220 mill. eest müüb. Liha saadetakse siit sinna kahe ja poole mill. eest, Daanimaaalt aga saja mill. eest. Sotjialistid kirjendavad ja kirjutavad selle asjaloo vastu ja püüavad enestele sellega põllulaste seast sõpru, mis ka läheb; kuid selle juures on otse häbi näha, kuidas nad ialgi juuti ei nimeta, waid kõik „kapitali“ kaelsa kaldavad. Sellega juhataakse rahwa paha meel juudi juurest prantslase enese juurde, et neid wastastikku sõtta ajada, mis jeda enam juudile kasu toob. Tõde on siiski tõusemas ja igalpool üteldakse, et ligidam Prantsuse rewolutsion juudi vastu läheb. Kuid weereb nende poole, aga kullaga ühes ka riiputute wiha. Statistika arvused räägivad selget keelt.

Kui kõike Prantsuse warandust 208 miljardi peale hinnatakse, on sellest wiis miljardi 60 inimese käes, poolteist miljardi aga ligi nelja miljoni käes, kõiki omanikka 12 miljoni peale arvates. Eeimeste seas tuleb inimese peale läbisti ligi 86 miljoni, wiimaste seas ainult 398 franka. Wiimjed on aga waranduste loojad, eimefed selle riisujad.

Prantsuse riigipant, kes nagu teisedgi riigipangad, raha teewad, on ühe juudi aktiaseltji käes, Rothschildid eesotjas. Need tõendawad, et neil see mingit kasu ei toowat. Dema kapital on neli miljardi. Rehkendused näitawad, et nad 24% kasu saawad. Aktia maksis omal ajal 1000 fr., nüüd aga on selle turuhind 3.625 fr.

Raudteed, laewafeltsid, kanalid, mäekaewandikud jne on enamiste juutide käpa all, ka põllupangad, milledest wiisteistkümmend miljardi krundiwõlga on wõetud.

Prantsuse riik laenas 1848 250 miljoni, mille toimetuse eest Rothschild 18 miljoni omale wõttis.

Need oliwad wiis juuti. Prantsuse ametnikud Gambetta, Jules Simon, Magnin, Picard ja Grémioux, kes Prantsuse walitsust wiimsele Saksia-Prantsuse sõjale tihutasiwad, et lugemata miljoniisi juudi talusse tassida. Nemad tihutasiwad sõjaminiistrit parlamendi ees tunnistama, et sõjawägi üliwalnuis wõitlema olla, kuna pärast wälja tuli, et kõik puudus. Sõja ajal tõi Figaro teatuse, et Bismarck Reims linnapeaga sealt lahkudes oli juttu ajanud ja sõja lõpetust soowinud, 13. sept 1870) kui Prantsusemaa laks miljardi sõjakulu maksab, Straßburgi ja ühe riba maad Rheini ääres Saksamaale annab. Et prantslasel enam õiget wõidulootust olla ei wõinud, taheti walitsuse poolt sellega leppida. Seal aga astusiwad juudid kui üks mees ette ja seletasiwad sõja edasiipidamist heaks. Nende tahtmine laks läbi ja sõjakulu tõusis wiie miljardi peale ning wõttis laks maa-konda ühes linnadega ära. Prantsuse rahameister oli selle juures Rothschild, Saksia oma Bleichröder, kes mõlemad lugemata miljoniisid oma tasku pistiwiad. Prantsuse raudteed, juutide omandus, saiwad lühikese ajaga kuulmata juured summad sõjaliikunnise wedamise eest.

Pea tuli wälja, et nad muist walgel 75 millioni ülekoh-
tuselt oliwad wõtnud. Nüi tehti parlamendi komis-
siooni poolt selgeks, kuid ainult selleks, et teda hauda matta
ja kõik juutidele jätta, wahest hauakulud maha arwatud.

Panama skandal on nende kunstnikkude töö, mis
rahwa taskust oma wiis miljardi lihtsalt wälja pettis.
Et see raha wälja annaks, oli tarwis juurt loojumise
õnne laennaga ühendada, mida aga parlament ei luba-
nud. Et seda pehmeks teha, makseti salaja selle liikme-
tele, kes wiimaks luba andsiwad. Kanali kaewamise wõt-
tis juurel ajal praegune Matini omanik juut Bunau-
Varilla oma wennaga enese kätte. Ta pani oma kont-
rahile tingimise jisse, et selts temale 25 mill. rahjutaju
maksab, kui see töö peaks pooleli jätma. See taju oli
temal aga armfani kui teenistus, ta pani kõik liikuma,
et töö seisma jääks, mis ka siindis ning mille juures ta
tingitud summa kätte sai.

Njaleht Lanterne oli omal ajal juudiwastane ja
mitmed praegused sotsialistid, Willerand, selle ema juut
on, Briand, Rouanet, Turot tema toimetajad. Et leht
juudi laewafelti wastu mehiselt kirjutas, ostis laewa-
felti juhataja ja peaomanik Pereire lehe aktiivad ära, an-
dis toimetajatele parema palga ja seadis nii lehe ja
laewa tüüri oma tuule järele jisse. Tagajärg? Lühikese
aja järele määras parlament tema laewafeltile minis-
ter Willerand ettepanekul mitmeks aastaks juure abiraha,
mille summa ühtekokku kolmsada miljoni wälja teeb.
Selle summa maksimine kestab kuni 1920, mil ehk veel
enam määratakse.

Kui juut Thomson mereminister oli, ostis ta juu-
tidelt otse skandalilise hinna eest sõjatarwituji, mis —
wäärtuseti oliwad. Soldatite woodite eest makseti üksi
55 miljoni, et pärast näha, et need asjad kõlbmata on.
Kaupa sobitajiwad faks juuti, Reinach ja Cornelius Herz,
selledele wabrik selle eest salaja kolm miljoni maksis.

Juut Bloch, afumaade ametnik, sai pool miljoni,
et seda Martini ja are hädalistele wälja jagada. Need
saiwad ainult 23.000, kuna isand Bloch kõik muu ku-
lude nimel oma teada hoidis.

Zuudid saidwad omal ajal ja teel Pariisi õllewab-
 ritseniise oma kätte, kus neil mitu suurt aktiaseltji praegu
 töötamad. Nagu kõik sarnased tööstused, maksawad ka
 nemad linnale kindla maksu. Seal tuli 1897 wälja, et
 nad kõik ühel nõul linna selle maksuga petawad. Uuri-
 mise juures tunnistatiwad nad ise, et nad umbes 15 mil-
 lionilinnale maksmata on jätnud. See summaene oli aga
 suurem; kõik rehnungid näitawad, et vähemalt 50 mil-
 lionilihtsat wargust korda oli saadetud. Jean Zaurés
 rehkendas selle summa koguni saja miljoni peale ja kir-
 jutas La Petit Republique lehes, keda ta siis toimetaja-
 nana juhataks, karedaid juhikirju selle warguse wastu.
 Aga mis jündis? Zaurés jündis uueste. Pea astuti-
 wad süüdistuste asemele kanged kaitsekirjad! Mis telgi
 taga tehti, kuidas seal fulda loeti, on wõimata jutustada,
 Pariisis aga ka mitte tarwilik, sest et seda igamees isegi
 teha wõib. Zaurése leht kuulutas Pariisi õllepruulid
 juurteks Pariisi tugeteks ja asi jäi wiimaks nii mehise-
 l magama, et need petjad mitte punast krossi linnale tasu
 ei maksnud, ka seda mitte, mida nad ise oma süüks tun-
 nistatiwad. Asja aitas ka Dreyfusi mõll suigutada, mis
 awalise tähelepanemise oma peale tõmbas.

See uimutamine on siin tutaw rahupait. Zaurés
 tõi mõne aasta eest postiministri abi Symian ajal wil-
 jakurnaja Dreyfusi wastu parlamendi toolil kaebduse
 ette, et see riigi telegrafi ilma maksuta tarwitab ja aas-
 tas peale poole miljoni maksmata jätab. Symian, wis-
 tiste Kaukasia juut, sai ühes ministriummiga teistel põh-
 justel lahti, ja Zaurés ei rääkinud asjast enam sõnagi.
 Ma küsijin hiljuti ühelt postiametnikult, kes minuga
 ühes majas elab, kuidas see skandal lõppis, ja ta kostis,
 et asi müüid weel suuremal wiisil edasi läheb. Dreyfus
 teatab enne riigi telegrammiid oma wilja hindajid igale
 poole ilma tarwilise maksuta. Asjatundjate rehnungid
 näitawad, et tema aastaks kahesaja frangiga 1.312.200 fr.
 teenib, kui ta Buenos-Ayres ja Marseille wahel wiljaga
 oshawaste kaupleb.

Kui Symian ministri abi oli, põles telegrafi ja te-
 lefoni peamaja maha, mis umbes 30 miljoni kahju tegi.

Et kõnetraati korda seadida, ostis ta kuskilt neli wana masinat ja maksis Humanité teate järele 80.000 fr. tüki eest. Weisse katse järele nähti, et nad midagi ei kõlba, ja nad kandsiwad keldrisse. Operi taga üüris ta weisse ruumi posti büro tarwis ligi saja aasta peale ja andis aasta üüriks 75.000 fr. Humanité teatus. Selle ligikonnas on postiamet juba olemas. Maja omanik on aga selle wastu ühe ministri naine.

Haigemajade juhataja juut oli tol ajal linna ligikonnas ühe weisse maja ühes aiaga riigile ostmud ja ta omanikule, juudi leif, peale millioni ostuhinda annud. Asi tuli enne ministri kinnitust välja, kohalikud mehed tegiwad miitingi peal kära, et majasse alaealiste langede tüdrukute asupais tehtaife, ehk ta küll koolimaja ligidal seisab jne, ning minister ei julgenud kontrakti kinnitada, mis muidu oleks süündinud. Maja väärtus arwati 25—30.000 peale. Liig kõrgel hinnal on aga oma jagu põhjust. Kui asi välja tuleb, teewad kurjad, iseäranis näljased lehed kära. Neid tuleb siis waigistada, ja see maksab raha.

Kas teate, kui palju Dreyfusi wabastus juutidele raha maksis! Le Petit Journal tõendas omal ajal et see 37 miljoni olla ära wõtnud. Keegi olla raamatu kirjutanud, milles ta äraandja kohta kahtlust awaldas, ja targad isandad on raamatu, 10,000 eksemplari, kohe ära ostmud ja tulesse wisanud. See on tubli summa, aga et ta sõjawäe ühe Jsraelile lahti tegi ja et Rothchild üksi omas perekonnas kolme protsendi juures iga Jslanda päew 833.000 fr. intressi sisse wõtab, ei pruugi temast juttu teha.

Suur osa neist summadest tuleb petmise läbi kokku. Need walitsewad igalpool, kus Jsraeli lappi nähtakse. Näib, nagu tahaks neist igamees oma elu sees wähemalt ühe „tubli“ tüki teha, et jeda waimuannet alal hoida. Mõned näitused.

Louvre muuseum ostis paarisaja tuhande eest ühe muinasaja kuninga Saita Farnese krooni, mis kuskilt Aasia nurgast oli leitud ja siia müüa toodud. Brantfusi muuseumide peamees ja asjatundja on juut Reinach,

kes krooni ehtlaks tunnistas ja riigi rahaga ära ostis. Mõne aja pärast kirjutas üks meise juut ajalehes, see kroon olla meie päivil kunstlikult tehtud ja seega pettus. Da ei jätnud enne järele, kui aii nurimisele mõeti. Duli wälja, et üks juut, kullasepp, Odessjas selle krooni tellimise peale olla teinud. Da kutsuti jüa, et näha, kas ta niisugust tööd tõeste oskab teha. Proowid tõendasiwad ta sõna ja kroon wiisati kolikambriisse. Suur summa kadunud ja häbi peale kauba. Et müüja, tundmata juut, kadunud oli, ei wõidud asja pikemalt murida. On aga selge, et tume mäng juutide töö oli. Remad tellijiwad krooni juudi junrest, juut ostis ta — teiste rahaga suure summa eest ära ja juut andis asja wiimaks ülesse. Demal oli wahest kõik kindlaste teada ja ta katsus rahasaajatest, kes wahest jünsed tuttawad juudid on, raha pressida. Kui ta seda ei saanud ehk küllalt ei saanud, nuhtles ta neid awalikult.

Hiljuti olk üks rikas senator juudi sugust oma wanul päwil ülesleidjaks hakanud ja — juutseelwi wälja mõtelnud, mis kiilaspeale uued juutsed pidi kaswatama. Mõhtu müüdi juurel wiijil ja pealegi senatori enese nime all. Kui mõned lehed sellest skandali tegiwad, teatas senator, et ta tõeste selle imerohu on üles leidnud, et temal ta müümisega aga tegemist ei olla. Da oli asja lihtsalt müüjale ära müünud! Aga pettus pidi korda saadetama. See on perekonna au.

Kui aasta eest „kuulus“ 606 ilmus, tehti tema isade poolt jün Pariijis nii juurt lärmi, et muud enam palju kuulda ei olnud. Selgus, et inimejesoo peastmine üles leitud on. Seal astus waitimas Humanites üks Israeli doktor üles ja paigutas asja parajale kohale. Tema eesmärk oli, näidata, kuidas preislased toledat reklame teewad, hullumine kui keegi muu, j. t. juudid, mida ta aga ei nimetanud, et wastumaidlust ei ärataks. Doktoril nand seletas, kuidas 606 leidja Berlinis juuderinud ja siis Harburgis nälginud, kus ta tohtrina haigeid ei leidnud, teadagi oma nõrkuse pärast. Siis olla ta nälja eest ühe Dheimi-äärse keemika wabrikusse leiba otjima põgenenud ja seal turelijantta wälja mõtelnud: Asjad, mil-

lest 606 kofku keemistatud, olla tuttava haiguse
 rohuna juba ammu tarvitusel. Ehrlich olla neid
 ainult mitmel katkel nii ja teistigi jeganud ja wiimaks
 606 kätte saanud, mis imet tegewat, mida aga aeg al-
 les pidada finnitama. Rõik sihtida raha poole külgi. —
 Järgmisel päewal tuli teefama doktor jamaš lehes ja
 kirjutas piinlise andekspalumise, ilma et näha oleks ol-
 nud, kuidas temale üleöö parem päike paistma hakkas.
 Ta wäänles rohu ümber sinna tänna, et mitmel korral
 Ehrichi kui juurt teadumeeft taewastada. Eile awalik
 petja, täna uus päike, seal peab toimetuse saladus wa-
 ritsema. Paari päewa järele tõiwad lehed Sakamaalt jõ-
 numi, Ehrich olla juut. Kui wits wette, jäädi kohe wait,
 mis weel edasi kestab. Selle ajemele ujutatakse aga linn
 606 kuulutustega üle, 30 fr. parandamine. Kas ta aitab
 ehk ei, sellest ei ole midagi kuulda. Et aga juur kõnnu
 dõnes on, näeb igamees, ilma et ta asjatundja oleks.
 See arv 606, ehk küll ühe juudi rumala nalja peale
 põhjendatud, peab tähendama, et Ehrlich 606 rohtu on
 kofku seadnud ja läbi proovinud, et imerohu juurde
 jõuda. Nende kofkuseadmine ei wõta palju aega. Nende
 läbikatsumine teeb aga mehiselt wiivitust, kui ta kindel
 peab saama. On rohtuifid, mis silmapilgul hästi mõju-
 wad, aga mitte jäädawalt. Haigus tuleb pärast uueste
 ilmijks. 606 peaks wähemalt ühe aasta wastu pidama,
 et ta üle otstust teha ja ja uut otstida, kui ta ei aita. Nii
 nõuakfiwad 606 isefugust rohtu 606 aastat läbikatsumi-
 seks. Kui isand Ehrlich iga rohu juures poole aastaga
 leppis, siis läks tal ometi 303 aastat ära. Oli aga
 poole aasta pärast selge, et rohi halb, siis ei olnud far-
 našest mitte juft imet oodata. Peale selle on iieenešest
 mõista, et katte paljude juures tuleb ette wõtta. Eada
 katiet teekfiwad asja kindlaks, see nõuaks aga 606 rohu
 tarwis 60.600 haiget. Nii juurt haigemaja ehk rohu-
 pritiuifit ei ole wististe terwes ilmas olemas, ka siis
 mitte, kui seda arwu mitmel wõrral wähendame. Rõik
 iee näitab, kuidas räägitawad ifandad tõdega ümber käi-
 wad ja selle tagaiflja raha teewad.

Nende päris rahahallikas seifab aga wäärtpaberite

juures. Nüstat kümme tagasi tuli jün kuulja Humbert riisumise protsessis awalikus, et ühel tundmatal juudil nimega Cattau wiiskümmend millioni fr. on. Kui selle üle juuri jilmi tehti, saadi wälja, et tema petupaberiga selle summa on kokku ajanud. Nendest weike märkus.

Mõne aja eest astusin mina Börse juures maaaluselt teelt wälja ja nägin, kuidas seal terve riit aktia paberit laual seisiwad, üks ilusam kui teine. Ma walisin kümme kõige ilusamat ja ostsin ära, kümme sentimi (neli kop.) tükk. Seal pakkus mulle teise laua omaniksfarnaseid wäärtpaberid wiis sentimi tükk ja ma wõtsin temalt 15 tükki, kah ilusad. Kui juur rikkus mul nendega majasse tuli, jeda ei ole ma weel kokku arwanud. Nad on kõik aktiaseltjide paberid, milledest oma jagu rahwa jekka on läinud, mis aga parajal kitsikusel pantrotti jäiwad. Nendega on rahwast millioonisid lihtsalt wälja petetud. Weike trobikond petjaid astub kokku ja asutab uue jeltji, ütleme näituseks Munamäe kullakaewanduse, kaks millioni põhjuskapitali. Aktia hind jada fr. Aktiad annakse petiste rahapantkadele müüa, kes nad, et ostjaid leida 75. fr. eest ära müüiwad, jellest 25 fr. omale jätawad ja 50 omanikkudele kätte annawad, kes poole jellest kõmu peale wälja annawad. Kui raha käes ja ostjad intressi nõudma hakkawad, kaowad kunstnikud ära ehk kuulutawad pantrotti wälja. Et neilt midagi wõtta ei ole, ei maksa kaewata. Tehtakse jeda jiiisgi, lähewad nad natukejeks trelli taha, et pärast teise nime all paremat jehwti teha.

Paaegu jain ma Wenemaalt ühe juguwenna poolt ühe loosimise paberi, mille eest ta kuus rubla maksnud, et juhtumisi terwet millioni wõita. Et ta jiiinselt pangalt wastust ei saanud, kes asja toimetab, palub ta mind järele kuulatada ja õnnekorral millioni wastu wõtta ja edasi jaata. Adressi raamatus puudub see „pant“. Ma leidjin neljandal korral weikse toa, kolm Wene juuti ja üks Sarai jees, kes ijekeskes Wenekeelt kõnelewad ja loosimise jedeli ette näitawad, mille järele mu juguwend midagi ei ole wõitnud. Ajapuudusel ei ole minul mahti neid asju „uurida“. Wõib olla, et see loosimine mitte puhas pettus ei ole; aga et wõitmise korral raha wõitja

kätte lähets, näib enam kui kahtlane. Asi on wahest nii
siis seatud, et Pariisi „pank“ wõidu wastu wõtab. See
wõib aga fergeste uue loosifedeli trükkida ja Wenemaale
saata, milles wõitja nummer puudub, ning raha jääb
tema kätte. Ta wõiks sellega ka putkama panna. On
loosimine aga otsani pettus, siis ei ole wäljaloojimist üle-
üldse mitte tarwis, waid wõitwad numbrid seatakse nii
kõrku, et nad müüdnud pileтите kohta ei käi. Tuleks pet-
tus wälja, siis oleks wõimata, et keegi Wenemaalt siia
sõidaks, adwokadi wõtaks ja petja kohtu ette wiiks, kuna
see ainult kaebduse najal sinna läheb. Kui kolm neli
inimest päewast päewa selle äri kallal tööd teewad, wõi-
wad nad igatahes suured summad kõrku petta.

Asjal on üks kardetaw külg. Kui selgeks saaks, et
ainult juudid niisugusid asju ajawad, siis wõiks see neile
kõigile löa kaela ajada. Teewad seda aga ka teised, siis
ei ole midagi karta. Müüd on aga väga ferge, wahete
wahel ka plaanilikult teiji ette saata. Näitus weel wiim-
selt tunnilt.

Mõne aasta eest teenis üks talupois kuskil weis-
ses raudtee jaamas kohwipoisina, Rochette nimi. Ta päris
tädnilt 40.000 fr. ja tuli Pariisi, et siin midagi peale ha-
kata. Seal luges ta müüridelt ühe raamatupidamise äri
kuulutust, mis igale tulejale taewa wärawad lahti teeb.
Ta läks sinna la tegi nim. kunsti kurjuse läbi. Selle
juudi juurest ja selle juhatusel sai ta koha ühe juudi ra-
hapangas koha; kuid see oli petuste pärast juba mitu
korda kimbunud. Ühikese aja järele astus Rochette
ise suure aktiiaseltjaga ette. Et see raha tõi, ajutas ta
ruttu weel mitu teist esimesele õnnelapsele juurde, ühte-
kõrku termest tojina. Suured ettemõtted oliwad sagedaste
kaugel, mõned näit. Hispanias. Rõlawal kõmul oli ta
mõne aastaga peale jada millioni fr. kõrku saanud. As-
jatundjate filmis läks asi kahtlaseks; nad uurisid asja
ja leidisid, et kõik pettuse peal seisab. Alga kohus ega
politsei ei wõinud midagi ilma erainimese kaebusetta ette
wõtta. Politsei otsis ja leidis eramehe, kes weikse tasu
eest mõned pihku pistetud aktiad ühes kaebusetirjaga koh-
tuniku kätte wiis, mille peale Rochette puuri pisteti, kus

ta weel täna istub. Parlamendi kommission uurib asja ja toob ligimal ajal ette. Zaures on selle juhataja.

See kallis jant mõib salafunstiikkude mäng olla. Et noor talupoiss mõne nädalase raamatupidamise kursuse järele kohe tosinat aktiaseltsi asutab, pealegi: mõõrsil ja asjades, mida ta maikugi ei tunne, näib mõimata olevat. Tema tegi feda meistrite juhatusel, kes asja tunnemas ja kellede kätte ka raha läks. Nii oli nii jisse seatud, et raha otse püüti ja ka minu ukse külgi koputati. Saksamaalt tulnud juut, kes kõiki asju ajas, sai minu adresi teada, läks pank ja andis ta sinna ülesse. Seal sain ma kohe „Hella“ seltsi kiidutunlutuse, mille järele mina paari kuuga umbes kümmenwõrdse kapitali oleksin tagasi saanud, kui aga aktia ostan. Oleksin ma feda teinud, oleks rahast üks osa Saksa juudile saanud, kes minu adresi andis. Niisugused tunlutused kühisewad lehtedes, mis suuri summasid kerge waewa eest tõotawad anda. Et mina jisse ei sukkinud, on ehk ilma ütlemata armata. Kui Rochette sinu mõeti, ei leitud tema kassast palju raha. Kõik oli teise lainud. Kuhu? Selle trobikonna taskusse, kes suurel wõrgul üle maa, osalt üle ilma saati taga ajab.

Enne feda lugu oli üks teine sarnane ees, selle tegelase nimi õnnetus Levy oli. Nii oli nii õel, et Humanité teda surmaks waitida ei mõinud. Selle kohtuajad on juudi Uhri käes, kes ka Rochette loost kirjutas. Aga kuidas? Levy pidas keset linna pank ja tungis igasse majasse jisse, kus ta raha teadis olevat. Seal kiitis ta wäärtuseta paberid ette ja müüs neid suure hulgal ära, mõne miljoni eest. Et ta oma töötusi suure kasu poolest ei täitnud, istus ta süüpingil, suur hull waeseks tehtud perekondi kaebajatena kaelas. Mis pidi Humanité tegema? Ta on arwaste kapitali nii rängaste sõidelnud kui selle pettuse juures. Taewas, kui hulle tiifka — kapital teeb, mitte juut Levy, kes ise dieti kapitali ohwer on! Igal kohtu istumise algul ja lõpul seisis wihane wanne selle „praeguse kodaniku seltskonna paise“ kohta lehes. Juhtumõte selle juures on see: Kui juut jisse langeb, siis juhata pahandus temast eemale kapitali kaela, nii et

mingit halba liigutust juudi kohta ei ärka. Seisab aga prantslane Rochette kohtu ees, siis waiifi kapitalist, et pa-handus selle iijku tuklasse tukkus. Nii tekkib awalik ar-wamine, et rahapettuses prantslane õel on, kuna juut sellest eemal seisab. —

Saksamaa seadused on waljumad, aga see ei aita palju. Suure saksarahwa hiiglawarandus liigub juurel osal juutide käte läbi, et kõrgel protsendil jinna jääda. Juba 1878 olla 46% Berliini majadest juutide oman-dus olnud, täna wististe kaugelt üle poole. Selle juu-res on majade obligatsioonid arwamata, mis juurel osal juutide käes on. Suured ärid on pea kõik nende oman-dus, nii et nende warandus piirita kaswab, kuna päris-rahwas taganeb ja neile aset annab.

Nende päris ärimaa on aga rahapank. Kuida need ennaft rahwa wara külgki kinni liimivad ja kõik wälja imewad, on eestlasel arusaamata, kui seda mitte pikalt laialt ette ei arutada. Kuulge, mis asjatuindja juut Max Nordau (Moses Südsfeld) sellest kirjutab, teadagi ikka ja alati nii, et ta mitte juudi peale ei jihi, palju enam oma kareda otfusega oma fugu halbuse kohtumõist-jaks teeb, kuna asi ometi algust peale nende poolt tuleb. Börse ehk rahaturg on Jerusalema templis eialgult rah-waste rufujaks tõusenud. Nordau kirjutab: "Börse on rööwlihauf, milles teikaja rööwriiutlite meieaegsed pāran-dajad elawad ja mõõdamineja kaela maha lõikawad. Nagu rööwriiutlid on ka nemadgi aristokratid, kes en-naft juureft rahwafogust toita lasewad, kellele nad maksu peale panewad. Neid ei riputa aga keegi ofja ofja. See asjakord annab rahwale täie õiguje, wägiwallaga kõik nende warandust tagasi wõtta. . . ." See rabulist wee-retab kõik jüü mittejuutide peale ja hüüab: Tormake nende waranduse kallale, mina aitan! Teadagi, et tema fugu sel wiisil manguft wälja jääb.

Kui keegi oma waranduse panga peale toetab ja selle läbi pankrotti jääb, on suur osa tema rahast pank-niku taskusse libisenud. 1891 kaotas Saksamaa sel teel kümme juudi panga läbi peale kolmekümne seitsme mil-lioni marka ära. 1906 tegiwad kuus Saksamaa juudi

äri pankrotti ja wiiniwad ühtekokku kolm miljoni 264 tuhat marka kaasa. Wienis tegi jelsamal aastal Lewy pankrotti poolteise miljoni kahjuga.

Kõik ilmaturu kaup on rahapanga kiiuſis, kes oma kasu järele selle hinda tõstab ja waotab. 1892 otstis üksainus juudi suurkauplus Cohn ja Rosenberg ilmatu- rult juure osa rufist üles ja tõstis siis selle hinna 140 marga pealt 300 marga peale. Ta teenis mõne kuu jookſul 18 miljoni marka. Reegi ei kirjendanud, iseära- nis jofſialistide lehed mitte, sest et see Jsraeli õnnistus oli, kuna juurpõldnikud läbi sõimataſse, kui need wilja hinda tõstawad. Wene walitsus annab wahete wahel näpunäiteid, kuidas rahwas ennaſt lõſsu eest hoida mõiks. Suur rahwakogu on ju neis asjus pimeduses, kuna ta muud teada ei ſaa, kui ſeda, mis talle poodis üteldakſe, kus ifegi udumeri walitseb. Dreyfus teeb ööd kui päewa telegrafiga tööd, et asja juhutada. Kui traadi eest mak- ſaks, lähets see peale poole miljoni franga juureks!

Nii kuidas juudid julgel plaanil ja ühifel mängult omal ajal wana Leipzigi panga pankrotti ajaſiwad, et ſealiſt raha monopoli oma kätte ſaada, tegiwad nad ſeda- ſama ühe juure Pariſi pangaga, et iſe aſemele aſtuda. Et see rahwa waranduseſt üle öö miljoniid maha mat- tis, ei rifu nende und, rikastab ſeda palju enam mõidu unenägudega.

Rumenia ſeadused kaitsewad oma rahwaſt juutide imentiſe eest, aga aſjata. Juut on ennaſt ſeal iga aſja külgil nii finni imenud, et ilma temata keegi elada ei mõi. Wiimſel ajal on nad tee leidnud, kuidas ſeaduseſt jagu ſaada. Rumenia juut tuleb Pariſi, kus tema ju- guwend Dreyfus Rumenia konſul on, laſeb ennaſt ſelle abil Prantſuſe kodanikuks teha ning ruttab siis Rume- niaſse tagaſi, et ſeal Prantſuſe kodanikuna üheſuguse ſea- duſe omanik olla ja kõike teha, mida ſüda kufſub. — Üks noor ohwitſer pärandas rikka mõiſa, millel õllekoda ja 15 kõrtſi oli, kõik juutide käes. Et ta neid ei ſalli- nud, andis ta need aſjad rumenlaſte kätte rendile. Juudi ſeltſkond aſtus tema waſtu üles ja ſeitsme aſta jä- rel oli tal 20.000 guldnat mõlga. Et pankrotiſt pea-

jeda, andis ta juutidele järele ja wõttis nad teiste rentnikkude asemele, ning ta hakkas uueste elama. „Meie olemis juutide pärisorjad!“ hüüdis ta õhates.

Kui mina igast maast lühikeste kirjelduste juutide elust olust tahaksin anda, peaksin palju raamatu täitma. Siin on see wõimata. Aga paar arwu nende sfigiduse kohta.

Juutide arv terwes ilmas on praegu 12 millioni, millest umbes pool Wenemaa peale tuleb. Poolamaal, nende pehas, oli 1820 280.000 juuti, 1897 aga juba 1.320.000. Ungaris oli neid 1780 75.000, 1900 juba 852.000, nii 120 aasta jooksul 12 korda rohkem, kui ka osalt jäsferändamise läbi. Berlinis on nad 125 aasta jooksul terwelt 29 korda rohkenenud, kus neid praegu 100.000 asub. Rumenia linnade elanikud on enamiste iffa pooleni juudid. Rumenlase abielul on läbisti faks last, juudid kuus. Kui asi nii edasi läheb — takistust ei ole näha — on Rumenia enamis juutide käes, ennegu ta teab, kuhu ta pärisrahwas siis peab elama asuma. Seal on tal siis wõimata elada. Ungarlaste arv kaswis 60 aasta sees pea poole, juutide arv aga neljakordselt suuremaks. Nii kui Prantsufemaal nii käiwad ka Ungaris politikamehed juutidega käsi käes, et enesele — raha teha. Pärast neid — weeputus! Siisgi õõgab fuures fogus palaw pahandus juutide wastu edasi, mis kord hirmsale tunnile wõib wiia. Selle ülilhalwa küsimuse tundjad arwawad, et teist peafemist ei ole, kui kange rahwatorm, mis maapinna söödikuteft puhtaks puhub.

6. Tublid tunnistused

Piibel. Talmud. Uuemad awaldused. Rooma kirjanikud. Arablased ja pärslased. Teiste otfused.

Ei ühegi teise rahwa üle ei ole nii palju ja nii walju kohut mõistetud kui juutide üle. Remad ifegi ei suutnud oma otfust tagasi hoida, ehk nad endid küll piirita taewastawad. See tuleb jellest, et ühed kiitfiwad

ja teised laitsiwad. Esiimesed lõhkesiwad oma suures iseteadwuses, kuna teised neid nendehalbuste pärast wandusiwad. Ehk nad oma piiblit küll mitmel korral parandasiwad, jäi sinna ometi uskumata palju paha nende kohta jisse. Mõned proowid nende enese taewastamisest ja hukkamõistmisest, et ühtlasi nende meelsust ja waimu iseloomu näha.

Ma tahan järele ja su soole pärast jind see maa anda, kus ja wõõras fees oled . . . igaweseks (?) päranduseks. 1. Mos. 17,8.

Siiis tahan ma jind tõeste õnnistada ja su soo wäga paljuseks teha, nõnda kui taewa tähed ja liiwa, mis mere ääres, ja su fugu peab oma waenlaste warawad pärima. 1. Mos. 22,17.

Ela kui wõõras siin maal. 1. Mos. 26,3.

Jumal ütles Mosele wastu: Sga naene peab oma naabri naise käest ja selle käest, kes kui wõõras tema majas elab, küsima hõberiistu ja kuldriistu ja riidid, ja teie peate nad oma poegade ja oma tütarde selga panema, ja Egiptuse rahwa käest ära wiima (alguskirjas: ära riisuma). 2. Mos. 3,22.

Sa peab ära kaotama (freijen) kõik rahwa, mis Jehowa su Jumal sulle annab. 5. Mos. 7,16.

Sa ta annab nende kuningad su kätte, et sa ära kaotad (häwitad) nende nime taewa alt. 5. Mos. 7,24.

Wõõralt wõta liiga kasu, mitte juudilt. 5. Mos. 23, 21.

Sa Dawet wõttis kuninga krooni ta peast ära, mis ühe talendi kulda waagis kalli kiwidega, ja see sai Dawati pähe; tema tõi ka sealt linnast palju saaki (Raub, rööwisaak) wälja. Sa rahwa, mis seal fees, wiis ta wälja ja pani neid saagidega ja raudäkedega tööd tegema, kui ta neid telliskiwi ahjust sai laisknuid läbi minna; ja nõnda tegi ta kõigile Ammonitthe linnadele. 2. Samuel 12, 30, 31. Lutherus tõlgib: Aga rahwa wiis ta wälja ja pani nad raudsete saagide ja offade ning waiade alla ja põletas nad telliskiwi ahjudes ära. Prantluse ja Inglise piiblid tõlgiwad raudese waia sõnaga raudne kirwes, millede alla rahwas pandi, teadagi jur-

manifeks, ning nad ütlevad, et rahvas tallestiivi ahjudest läbi aeti, mis ju ka surma tõi, sest et nad kuunud olivad. Kes inimeji puruks saagida lastis, ei teinud ahjuga teatrit ja naljamängu.

Siin tuleks kõik Estheri raamat lugeda, milles jutustatakse, kuidas juudid kavalusega nii kaugele saavad, et pärisrahva keskes kuulmata werewalamise korda jaadamad.

Za ja oled põlgduseks ja wanasõnaks ja teotuseks iga rahwa juures, kuhu Isand sind saadab. 5. Mof. 28, 37, (Gesti keeles ka halwaste tõlgitud.)

Simul ei saa nende rahwaste keskes jäädamot aset olema ja sinu jalatallal mitte rahu. Sest Jehowa annab sulle wärisewa südamet ja jänunewad silmad ja kõsunemud hinge. . . . Za sind tahetaks ära müüa, aga keegi ei taha osta. 5. Mof. 28, 65.

Teie õgite raswa ja katate ennast willaga, mis liham, tapate ära; laminate karja ei jõoda teie mitte. Efsaiel 33, 3.

Kõik Efsaieli raamat oleks lugeda, aga lahtise fil-maga ja mõistusega.

Kuulge jeda, kes teie wäest püüate ära neelata ja hädalistele siin maal otsa teete ja ütlete: Millal lähed noor kuu mööda, et saame wilja müüa, ja hingamise päew, et saame wiljaaidad lahti teha? et meie wafawähemaks ja jekli suuremaks teeme ja et meie mõltsitud kaaluga wõime ülekohut teha. Amos, 8, 4, 5.

Häda patusele (Israeli) rahwale, mis ülekohutuga koormatud, tagedate soole, lastele, kes pahaste teewad. . . . Jallatallast peast saadik ep ole temas terwet ühtegi, muud kui haawad ja muhud, ja werised reiad, mis ep olewälja waotatud ega kinni seotud ega õliga pehmeks tehtud. Jesaia. 1, 4—6.

Teie olete isast, kuratist, ja oma isa himude järele tahate teie teha, ja tema on inimese tapja olnud algusest ja ep ole mitte seisma jäänud tõe siisse, sest tõtt ei ole tema sees; kui ta waleet räägib, siis räägib tema omaist, sest ta on walelik ja waleliku isa. Joannes 8, 44

Sest asja pärast trahwin ma waljuste, et nad wai-

mus terweks jääsiwad ja mitte juutide walet ja kurati õpetusi ei kuuleks, kes tõde pea peale pöörawad. Sest palju lorisejaid ja effitajaid on olemas, iseäranis ümberlõigatud meeste seas, kellele lõuad finni panna tuleksiwad, sest need saadawad terwed majad effiteele ja õpetawad ülbe kasu pärast rumalusi . . . Jumal põlgab neid ja nad ei suuda auusat asja forda saata. Pauluse r. Tiitusele 1, 10—16.

Talmud on tõsine juudi pühakiri. Sellest peab tema wiisalt finni, see on tema elujuht ja elutarkus, selles elab tema enese hing. Kes talmudi siisu ei tunne, ei tunne juudi iseloomu ega saa sellest ialgi aru. Selle tõde wastu ei waidle keegi. Sõna talmud tähendab õperaamat, õpetus. Tema on kahest jaoft kokku pandud. Esimene jagu kirjeldab Moosese seadust ja selle wanu seletusi, teine jagu uuemaid seletusi kõigfuguste rabide kirjadega. Kõik on alles pärast Kristust kirjutatud, eimese lõpp 218 p. Kr., teise lõpp Palestinas 4. aastajal, Babilonis 550. Teine jagu on nii ütelda kahes isefuguses toimetuses tehtud, Babiloni oma täielisem. Aga weel pärast seda aega on palju talmudi üles wõetud. Tema kirjutajad oliwad rabid ehk juudi preestrid, kellel tol ajal wäga kasin haridus oli. See raamat on ka teistesfe keeltesfe tõlgitud, ehk juudid küll kangeste selle wastu on, sest et nad oma halbu õpetusi teiste eest warjata tahan ad. Nende halbus lähed nii liiale, et Leipzigi maakohtus 1888 ühe jao ära keelas ja häwitas.

Need, kes tolleaegist rahwaste waimuwalda tunnewad, tõendawad, et talmud midagi ei paku, mis mujal tundmata oli. Minult ühes juures küsimuses lähed see raamat kõigist teiste rahwaste omast täitsa lahku: Temal puudub iga kõlbuslik hingeliigitus ja ta lähed kuritöölistes õpetustes nii kaugele, et juudi waim selles raamatus omale igawese Rainsi märgi otja ette on põletanud. Kui teised rahwad ka oma lapses põlwees toored oliwad, aga nad näidasiwad ometi, et nad õigust ja ülekohut, head ja halba tunnewad ning üht armastawad ja teist põlgawad. Reegi ei taewasta ülekohut. Minult juudid on riimetusfest wooruse teinud. Juudi asjatundjad on weel meie

päiwi kohtu ees wandega tõendanud, et talmudi eeskirjad igalt juudilt täitmist nõuavad, nii enne kui pärast. 1866 pidasivad Europa juudid Ungaris suurt siinodi, kus nemad otsufeks tegivad, kristlastele tõendada, et nemad talmudile (lühendatud väljaanne) selga pööravad; kuid elus enefes peab aga iga juut igal ajal ja maal selle kirja nõudmisi täitma. Sellele otsufele kirjutasivad alla 94 rabi, 182 advokati, (nende seas 16 kohtumeeft) 45 arsti ja peale selle 11.672 muud juuti. Üks Lembergi juudi leht kirjutas kord: Talmudi lähendatud väljaanne tõlkimist edendada on kõige kõrgemal kraadil Jumala unustamine ja häbitöö. Seft see tõlge tooks selle juudiwiletsuse tagasi, mida 300 aasta eest Hispanias nähti. Talmud õpetab, et mitte-juut, kes talmudi tundma õpib, ehk juut, kes teda selles aitab, surma nihtlust peab saama, ehk jala ilmast ära kaduma. Kui keegi juut mõnda talmudi kohta mitte-juudile peaks seletama, siis on tema kohus, nõutud kohta mõljuste tõlkida. "Juudi usuõpetust wõõrastele teatada tähendab, kõiki juutisid ära tappa, seft esimesele peab teine järele tulema; seft kui mitte-juudid teakšivad, mis meie nende wastu õpetame, kas nad ei lööks meid siis kõiki furnuks?"

Wõõraid rahwaid nimetab talmud sagedaste eeslieteks, koerdekks ja sigadeks, wiimasteks kristlasi. Sakslased olla Kanaani elanikud, kes Josua eest Saksamaale põgenesivad. Müüd mõni talmudi koht. Seal seisab:

Juudid on Jumalale armsamad kui inglid. Juudarahwas on kõige kaunim inimesefugu üle maailma. Ühe ainfa juudi hing on Jumala filmas enam wäärt kui mõne terve rahwa hinged ühtekokku. Juudi hingel on jee eesõigus, et ta üks jagu Jumalast enefest on. Teiste rahwaste hinged tulewad kuradist ja on tooreste elukate omad. Maailm on ainult Jsraeli laste pärast loodud; need on wili, teised selle koored. Väike paistab maa peale ja wiim saadab tema pinnale ainult sellepärast, et Jsraelid seal elawad. Kes juuti lööb, lööb Jumalat ennast. Wõõrad rahwad on kui korwid, millede jisse sõnnikut pannakse; neil on ainult hing, mis loomadele ja tõbrastel on antud. Juutisid nimetatakse inimesteks, teisi tõb-

rasteks. Meid nimetatakse inimesteks, sest et meie hing
 Jumalast on, teisi nimetatakse jägadeks, sest et nad sapa-
 sest wainuist tulewad. Kui teistel ka Iisraeli laste nägu
 on, on nad meie kõrwal ometi ainult ahwiid. Jumal
 andis wõõrastele ainult selleks inimese kaju, et juutidel
 tarwis ei ole ennast loomadest teenida lasta. Kui juut
 meie seadusi teistele teatab, on ta nii suurt kurja teinud,
 kui oleks ta terve ilma ära häwitanud. Wõõrastest ei
 tohi head ütelda. Juudilt ei tohi liigkaju wõtta, wõõ-
 rastelt peame jeda wõtma, sest et nad ebajumalaid teeni-
 wad. Meile wõime sellep. kõiksugust kahju teha, ilma et
 see ülekohus oleks. Wõõrast wõib petta. Ligetele on
 pettus lubatud, nii kuidas Jakob tegi. Juudid on wale-
 wandega nii ära harjunud, et nad päewas küll sada korda
 jeda teewad. Juut ei tohi oma sugu naisega abielu rii-
 tuda, küll aga wõõraga. Rabi Elias tõendab, tema wõida
 Lepituspühäl palju neitiisid häbistada, ilma et see patt
 oleks, sest see halbust ei ulatawat hinge juurde. Terves
 ilmas ei olla mitte ühtegi tüdrukut, kellega temal tegemist
 ei ole olnud. Kui juut oma fatuse all wõõra naesega
 midagi ette wõtab, ei tohi tema naine jeda mitte keelata.
 Mees wõib oma naisega teha, mida tahab, just kui tüki
 lihaga, mis lihunikult tuleb ja mida ta keedetult, küps-
 tatult ehk praaditult süüa wõib, ehk nagu kalaga, mis
 kalamehelt tuleb. Naine kaebab rabile, et tema mees
 Eoodoma elukombeid armastab. Mu tiitar, kostab rabi,
 mina ei wõi jind aidata, sest talmudi seadus annab me-
 hele jelle wabaduse. Wõõraid ei tapeta, aga neid ei peas-
 teta ka mitte surmasti. Kes juudi usust lahkeb, tuleb ära
 tappa. Kui wõimus käes, tehtakse jeda awalikult, kui
 mitte, kawalusega. . . Kes usuta werd walab, ohwerdab
 Jumalale. Wõõraste seadust ei wõi täita, sest et see
 juudi seaduse ära rikub. Äraandjat wõib surmata, ka
 enne äraandmist. Tema surmamine on heategu. Kes
 juudi huwi kolm korda on tähele panemata jätnud, tuleb
 ilmast ära kaotada. Kulub, mis äraandja surmamine tei-
 nud, tulewad kohaliste juutide poolt kanda. Teiste rah-
 waste walitsus peab ainult juudi käes olema. Messiasse
 tulekut oodates seisawad juudid teiste rahwastega alalises

fõjas. Kui juudil mõit käes, võtavad kõik rahvad tema uju vastu, kuid kristlased tulevad ära hävitada, sest et nad kuradist tulevad. Ainult juudid on inimesed, teised loomade seltstist. Koer on enam väärt kui mõõdras. Mittejuut ei ole mitte ainult koer, vaid ka eesel. Kui naine suplemast tuleb ja näeb roojast asja, nagu siga ehk muulast, peab ta ennaist uueste pesema. —

Zuba needgi proovid näitavad, kellega meil tegemist on. Meie tõlplased armavad aga, et need, kes neid sigadeks peavad, parajad rahvaste wenduse kuulutajad on. Juut ei otji „sigadega“ muud sõprust kui et tema raswa kätte saada. Kui harjasloom sellest aru ei saa, on ta — harjasloom.

Müüd mõned juutide avaldused mujalt ja uue-
mast ajast.

Urgem otjigem juudi saladust tema usust, vaid usu saladust juudist. Mis on juutluse ilmlik põhi? Tegelik tarwidus, omakasju. Mis on juudi ilmlik templiteenistus? Sahkerdamine. Mis on tema ilmlik jumal? Kaha. Karl Marx.

Õimefjed jesuiidid oliwad juudid . . Rosjini, Meyerbeer ja Mendelsohn, kellede imeliste ülesleiduste eestäna kõik rahwad põlwili langewad, on juudid . . . Keegi ei tohi rahvaste juguwore küsimust tähelepanemata jätta . . Keel ja usk ei tee rahwust — seda teeb weri . . Maa ilma juhatawad hoopis teised mehed, kui need armawad, kes taga telgi ei näe. D'Israeli.

Börne ja Heine pöörafiwad juudi usule selga, aga ainult kui mõitlejad, kes waenlase kilbi ja lipu kätte võtawad, et teda seda paremine trehwata ja ära hävitada. Dr. Gräg.

Mina läkfiin ainult selleks katoliku usku, et julgemine juudiks jääda mõistfin. G. M. Dettinger.

Tööliste liikumine peab ennaist kapitalistidest ja juutidest puhtaks hoidma; kus need juhatajana ja arendajana üles astuwad, ajawad nad ifka omakasju taga. Lasjalle.

Ristimine ja ifegi risti lõõmine ei mõju midagi. Meie jääme ka sajandas põlwes juutideks, nagu 3000 a.

eeft. Meie ei taota oma juguwere haifu ära, ka kümne-
kordse were jegus mitte; ja iga juudi were segamine
iga wõõra naisega annab meie juudi. G. Sans.

Üks juutide kardetawamateft omadustest on toores,
metst kannatamata meel teiste wastu. G. Alberti (Sit-
tenfeld).

Juudid saawad maailma õnnestama, lunastama.
Tema on see puhas-inimlik hing, rahwuse hapatusest
puhas, keemiliselt selge inimesesoo waim, laiali laota-
tud sadade rahwaste piisitillustest jätiste jekka, need hä-
bisünnitused sõnnikust ja tulest, diplomatide konffudest ja
suurtüki paukudest. Juudil on ülesandeks, neid filluta-
tud rahwusi üheks suureks rahwaks kokku julatada ning
toorusale kõrgema inimese hinge jisse puhuda, mõõga
wastu weksliga ja kasarmu wastu kaubamajaga jõdides.
Juhatus peab juudi kätte saama. Franz Held.

Raks ütle mata weikest tegurit on maailma aasta-
tuhandaid walitsenud: greeklased ja jiis, enne Kristust,
Kristusega ja pärast Kristust, juudid. Primo Levy.

Juutidel ei ole mingit aadet. Juba see sõna ajab
nad naerma. M. Nordau. —

Wana Rooma kirjanikkude tunnistustest mõni proow.

Süürlased ja juudid on orjadeks sündinud. Cicero.

Asfiria ja Päršia walitsuse all oliwad juudid need,
feda kõige enam põlati. Antiochus tahtis feda kõige kõl-
watumat rahwast ära häwitada. Tacitus.

Selle kõige toledama rahwa eluwiißid on nii üle-
käte läinud, et nad igale poole teed on leidnud. Seneca.

Juudid oliwad teiste rahwaste põlgamise fündimise
pärimus. Aga ka teised rahwad põlasiwad neid omalt
poolt. Diodoros.

Arablaste ja pärslaste tunnistused.

Juudid on kawalad, inimesewastased ja kardetawad
elukad, kellega nagu fihwtise ussiga tuleb ümber käia,
nimelt talle koha pea peale astuda, kui ta ligi roomab;
sest lase teda pead tõsta, jiis ta salwab ja jaadab surma.
Abd al-Nadir al Ziliani.

Peale mõne on kõik juudid petjad. Mohammed.

Mul on arusaamata, miks neid mõrtsukafarnaseid

loomi mitte juba ammu ei ole ära hävitatud. Kas meie metsloomi sellepärast ei tapaks, kui nad inimese farnased oleksivad? Ja kas juudid siis muud on kui inimesefööjad? Mirza S. Chan.

Teiste otsused.

Juudid petavad rahvast ja rikuvad rahva ära ning riisuvad maa kurnamisega puhtaks. Keegi ei ole nii kuri, kaval, ahne, liiderlik, kõiku, kihuine, vihane, kõrk, petlik, häbemata kui see rahvas, kes usaldust jalaga sõtkub. Peter Schwarz 1477.

Juutide kurnamine on nii ülisuur, et waesed hingetaks jäävad. Bernardin von Falke 1487.

See on aga waeste inimeste röövimine ja nülgimine juutide poolt, et seda enam kannatada ei juudeta ja et Jumal halastagu! Schenk Erasmus 1487.

Päike ei ole ialgi werejänulisema ja tajuhiimulise rahva peale paistnud kui juutide peale, kes arwawad, et nad Jumala rahvas on sellepärast, et nad paganaid mõrtsufana tapawad ja häwitawad. Speatas ometi nende talmud, et tapmine patt ei ole, kui tapetud wõõras on, ja kes mitte-juudi wastu wannet murrab, ei patusta; palju enam olla warastamine ja rööwine jumalateenistus, kui see wõõra wastu käib. . . . Nemad salgawad, aga Kristuse otsus on õige, et nad kihwtised, kibedad, tajuhiimulised, tigedad ussid, salamõrtsukad ja kuradi lapsed on, kes salaja pistawad ja kahju teewad, sest et nad seda awalikult ei wõi. . . . Kui meie juutide jul-
tunud olekust tahame lahti saada, siis ei ole muud nõu, kui et meie nad maalt ära ajame. Martin Luther. (M. Luther kirjutab wahel nii mehiselt, et seda tõlkida ei wõi.)

Juudid on kakkujarnane, pidalitöbeline ja kardetawkahjulik sugu, et nad wäärt on, enne jündimist häwitust leida. . . . Kõige pahem on, et nad kui Egiptuse pühkmed egiptlaste usu wõltsitud kujul järestulewale ilmale on kaela ajanud. Giordano Bruno 1600.

Mina ei tunne kurjemat kattu riigi kohta kui juudid, nende petmise, pressimise, kurnamise ja fiskumise pärast, kes rahwa ferjakepile wiivad. Maria Theresia 1780.

Juudid on õharimata ja toores rahvas, kelle juu-

res jopane omakasu ja põlgdam ebausf ning teiste rahwaste põlgdus walitseb. . . . Nemad on need kõige ülhemad frantsid, kes maapinda on jopastanud. Voltaire 1775.

Juudid on oma algust saadik parasiidid (teiste sõodidud) olnud. Herder 1803.

Miikaua kui kord seisab, ei ole juudid midagi loota. Göthe.

See on Prantsuse rahwale häbistaw, kui ta kõige madalama rahwa (juudi) wastu tänuelik peab olema, kes terwed külad waejeks on imenud ja uue pärisorjuse jisse seadinud. Nad on tõsised kaarnaparwed. Need on rõõwikud ja rohutirtsud, kes Prantsusemaa ära lagastawad. Juudid müüsiwad minu sõjawäele Poolamaal moona; ma tahtsin neile selle eest politilist elu anda, tahtsin nad rahwaks ja riigi kodanikkudeks teha; aga nad ei kõlba muuks kui wanade riietega kauplejateks. Napoleon I.

Juutidele kodaniku õigust anda, selleks ei leia mina muud abinõu kui see: Ühel ööl neil kõigil pead otlast maha lõigata ja uued asemale panna, milledes ühtgi juudi mõtet sees ei ole. F. G. Fichte 1814.

Juudi ust kandis kõrkust, inimese põlgust ja koleduft. v. Radomsky 1322.

Misfugust kõlwatut ametit juudid peawad, näitab Londoni arwustik 1829: 300 warguse wastuwõtjat, nende seas üks 20 miljoni rikas, ja 3000 teist juuti, kes wale raha wälja laotawad, ja teenrid õpetawad oma isandaid warastama . . . Charles Fourier 1837.

Juudid on iga abinõu hea, mis raha toob. 1812 oliwad juudid sõja salakuulajad, kes kahelt poolt maksu wõttsiwad ja mõlemad wastamisi ära andsiwad. See tuleb wäga arwaste ette, et warguse juures mitte juudi kaasabi ei leita. H. v. Moltke 1891.

Jehowal ei ole juuremat muret kui Jsraeli rahwa omakasu. Juudi Jumal ja juhtimõte on omakasu usu fujus. L. Feuerbach 1872.

Minul kaoks wiinne aukartus ära, kui mina juudi kui ametnikku juhatusel oma koguõid peaffin täitma . . . Minul on maa tutaw, kus enam juute kui talurahwast

elab, kus talunikka on, kellel mitte midagi ei ole, mis nende omandus oleks: Woodist ahjuhargini on kõik juudi päralt, loomad laudas on juudi omandus ja talunik maksab iga tüki eest temale päivalitu maksu. Wili põlul ja külinis on juudi omandus ja juut müüb talumehele leiwaks ja seemneks matikaupa wilja ja loomatoitu. Niisugusest kurnamisest ei ole mina kristlaste juures weel mitte kuulnud!.. Juutide wabadus ei ole ialgi edu. D. v. Bismark.

Juudid jahkerdawad rahaga ja wana riietega, aga tõsisele warandusele ei ole nad ialgi midagi juurde loonud. Thomas Carlyle 1881.

Juudid Saksamaa põhja- ja lõunepiiril on meie nooresoo aiataha wedajad. W. Meinhold 1851.

Saksa intelligenz peab kannatama, sest ta on Babiloni h—ga h—nud. Ta on juudi ebajumalat teeninud ja sellest häbi saanud. Ta on Heine kirjiloriga ebajumala teenistust pidanud ja lähema niilbusega ennaft määrinud. A. Ruge 1880.

Juudi üst ei juhata muud kui teiste rahwaste häwitamist. Schopenhauer 1860.

Juuti ei häwita ka were segamine mitte; saagu ta mehe ehk naise poolt wõõrast werd, ikka tuleb juut nähtawale. . . Inimesesoo langemise kehalik saatana (Dämon) wõitwas julguses — see on juut. Richard Wagner 1883. (Sakslane, mitte juut! A. G.)

Juut on niiama wähe Saksamaa ja rahwa liige nagu laiuis põdeja liige. H. Naudh.

Juudi kuulsused sellest joridist oliwad Heine, rikas waim täielise ahwi ijeloomuga, ja Börne, tõsine Shylof, kes juudidpõlgdusele Saksa põlgduse wastu saatis. . . W. Menzel 1873.

Juudi tuttaw kannatamata meel ja koledus wõõraste wastu muutuwat maheduseks ja ligimeie armastuseks! Seda ei wõi ma paraku mitte uskuda. R. Birchow.

Saksamaa petlistest ajutustest on wähemalt 90% juutide omad. D. Slagau.

Juudid on teiste rahwaste usu, elukombete, sisse-seadmisete ja majanduse häwitajad. A. Schäffle.

See on ülekohus, kui luulelise õiguse nimel palu-
mata wõõrastele ühesugusid õigusi pärisrahwaga nõutakse,
pealegi ilma tasuta . . . Ed. v. Hartmann.

Juudid on üleüldse kõige halwem semitide seltskond,
kes teiji häwitab. Eugen Dühring.

Juut on Typhoni laps, selle hirmsa kõrbe maru
sünnitus, kes kõik maa taja teeb. Kõrbe rändajad on
selle lapsed, sest needgi ei suuda muud teha kui häwi-
tada nagu nende jumalgi. Wana jutu järele oli Typhon
Judäo isa ja wanad targad wõrdlejiwad juudi jumalat
Typhoniga. Ad. Wahrmund.

Juudidüümus on alati majanduse häwitus ja kõlb-
luse lõhkumine olnud. Drumont.

Raunismeelne Pärsia luuletaja Saadi ütles omal
ajal, et maa, mille ligidal juut elab, oma wäärtusest
99 jagu ära kaotab. Rembrandt als Erzieher.

Juuda rahwis ei tunne wana ega uut; ta on,
mis ta alguses oli — ühistegewuslik rööwliettemõte.
„Baruna“.

Meie oleme ärawalitud inimesed! Üheste tohime
meie pead tõsta ja iseäralist auustust nõuda. Mitte ühe-
õiguslised, ei, meil peab eesõigusi olema. Meil tu-
leb teistelt rahvastelt iseäralist kõrget auustamist nõuda.
Juut Dr. Bernhard Cohn 1899, Jüdisch-pol. Zeitfragen.

7. Juudi hädaoht Gesti

Weikeste hädaoht. Lahutuse kunst. Kodusõda. Juudi
wõidud Brantsufemaal. Kardetaw eesküju. Sakamaa
juutide wõidud. Juudi ikke. Džus. Gesti seisukord.
Gesti ajatirjandus. Mäslit aju. Plaan. Kodused ja-
ladused. Itfak. Gesti — juudi kaubaks. Juudi ees-
märk. Hauarahu. Juudi eesõigus: seaduse rikkumine.
Sakslased. Juudi hädaoht Wene rahwale ja Europale.
Abi? Kurb nähtus. Meie oma waenlane. Soow.
Hoiatatus.

Juudidüümus on juurte rahwaste juures kultuura-
küümus, weikeste rahwaste juures eluküümus. Suured
näewad, kuidas wõõrad jissetungijad nende filma ees ja
nende faasküüga nende tiivalendu haawawad ja alla fi-
juwad; weikefed tehku oma testament, kui juudi trobi-

fond nende kallale langewad. Minu kallid Gesti kodu-
maa ei seis mitte üksi kõige wähemate seas, ta on üht-
lasi ka kõige nõrgem wiimsele hädaohule vastu panema.
See elufüsimus nõuab teist ja suuremat raamatut kui
eesolew, pealegi suurema lugejate ringi ees kui weike
Gesti seda pakub. Ehk juudan mina selles midagi teha.
Siin tuleb meil ainult meie tõsine seisuford selgeks teha.

Mida õpime neist maist, milledes juudifüsimus
wanem on ja juba oma wilja näitab? Kultura pankroti
algust suurte rahwaste, uut pärisorjust weikeste rahwaste
juurest. Kuidas on see võimalik?

Kui näputäis juute terme rahwa vastu wõitleks,
oleks ta pea oma hana ääres. Seda teab juut pare-
mine kui keegi teine, kuidas juurt wastast pikali jaada.
See on tema wõidu suurem kunst ja saladus. Milles
seisab see tarkus? Wastase lahutamises! Wägew wastane
peab isekeskes tülisse sattuma, iseenast hāwitama ja seega
pāris wastasele wõidu kätte andma. Selle juures ei tule
seda ette, et juut arjalase wiisi sõda kuulutab. Tema tu-
leb waguji, pealegi sõbra näol, ja muretses selle eest, et
wastase seltskonna puudused rahutust sünnitawad ja nii
pahaks lähewad, et juudifüsimusel maad ega mahti ei
ole, kellegi tähelepanemist enese peale tõmmata. Waatke
elu, ja teie näete, et lugu tõeste nii on.

Meie ajaloolise seltskonna suurem puudus on tema
ajast läinud korraldus, milles warandused ülekohtuselt
ära on jagatud. Kõik rikkus woolab parelasse, kuna pa-
hela, selle tõsine sünnitaja, kehwalt elab. See on juudi
õnn ja meie õnnetus! Tema tuleb ja aitab seda wahet
suurendada ja seega koduõda sünnitada. Tema kogub
parelas hābematal kiirusel kullahunikuid kottu, et selle
rusu pahela peale suurendada ja ise raswaseks minna.
Pahelas elutsewad tema wapsed arutu sigiduses ja rusu-
wad kõike oma ligikonda suurema kehwise jisse. Tema ei
ole küll selle häda põhjendaja, aga selle armetu suurendaja.

Selle seisuforra peale ehitab ta meie lahutuse sõja.
Nende Mary astub ette ja kutsub awalikult terme ilma
pahela parela vastu sõtta. See rakendab ennaist suurte

ohwrigega ja annab oma juhatuse juudi kätte, kes seda igal ihal ja hinnal jihilikult püüab. Nii kui juut Mary jelle liitumise ja rakenduse tähtsam algaja on, nii on pärast teda juudid jelle juhid. Kes juhatab arjalase pahela käekäiti? Juut, arjalase weriwaenlane. Kas see ei tähenda, et ta petetud ja kadunud on? Dotte wastust weidife.

Juut ei varitse mitte üksi pahelas, waid ka parelas. Seega on ka nemad kahes laagris. See kinnitab neile täielise wõidu wastase üle, kes juudi mängu ei näe. Juudil on kaks laagrit, aga üks eesmärk: wastase häwitatus ühendatud jõul! Juut juhatab pahelat, aga kes juhatab teda? Parela juut! Rothschild kurnab oma tuhandaid raudtee tööliisi, kuni need mäsama hakkawad; aga seefama Rothschild asutab oma jeltskonnaga mäsajatele ajalehe Humanité, mitte, et nende mäsju waigistada, waid juust sütitada. See on sündinud lugu lõppewast aastast, mitte luuletatud muinasjutt kau pealt. Kelle wastu käis mäs? Kas Rothschildi wastu? Ei kaugegti! See käis sõnatõlksu „kapitali“ wastu ja selle hoidja walitjuse wastu, kes abi otjäs ja leidis — piis ja piik prantslase peos prantslase wastu. Paremat ei wõi joowida. Rothschild wõib ainult kahetseda, et weri ei woolanud ja kaitset kangemaks ei teinud. Wõib teine kord sündida. Tema jeltsfond arwas heaks, Humanitéle weel teist päewalehte kõrwale panna, et kihutust kapitali kallalt lehtede ärisse juhutada. Tema teab, mis ta rahule tarwis läheb. Pahela omalt poolt teab, et tarwis oma korgalduise taktis ja juhatajate sammus marsjida. Ruhu? Wiimsele wõitlusele ja wõidule! Kuida? Na, küll juhatajad teawad! Reed teadwad weel enam: Nemad teadwad, et vähemalt wiiskümmeend aastat oodata tuleb, kui tormi jookfuga ehk katjet tehakse. Seni — wõitle mehhielt oma wenna wastu kodusel foldel, et teda jala alla jaada. Et aga inimese jüda õmeti ka wenda igatseb, siis nihutatakse mingisugune „rahwawaheline“ wend tema asemele, kellel ainult see tublidus on, et teda ei nähta ega kuulda. Lihane wend jala all ja luuletatud wend ülewel pilwe udus, seal ei wõi Mes-

fiase tulek wiibida, ehk olgu siis, kui see luulelik pettus on.

Misjuust wilja on see asjaford Prantšumeaale kannud? See maa on oma wakra rahwaga kõrge wabaduse aates tegewalt ja suurel sammul kõigile eestkuju annud, nii et meie elawa uudishimuga temalt järele pärimine, mis see temale tõi. Wiimse sõjaga weeretati weel nii mõnigi taktistaw kiwi teelt ära, et õitsewale fewadele wastu tõtata. Et prantšlane ühe aastaga enam ajalugu teeb kui eestlane kümne aastaga, mõiks ta täna nii kõrgel kõndida, et tal meie elaguhüüded raske alt mada last kuulda on.

Sõbrad, elaguhüüde ajemel kuuldasie kaarnaid saagi kallal kiskendawat! Suure kulturarahwa isamaal ei leidu täna mitte üht inimest, isgi mitte üht erakonda, kes maa ja rahwa käekäiguga wähegi rahul oleks. Kõik kaebawad päewast päewa, et elu oma täiussega endiste fettide jisse tagasi on langenud, mis enam rufuwad kui enne tõijse rufu ajal. Selle tagajärg on juist seejama, mida praegu Gestis näeme: Jäaaeg, milles rahwakogu jüda nägematast tuskub ja ennaft awaliseft elust eemale hoiab, teades, et see talle uuji pettusid kaela ajab. Selle seisu korra tagajärg on aga juist rahwa eneje politilise elu haud! Seal on selle kunstnikkudel mahti, oma asju ajada, s. o. oma taskusid täita jellega, mida rahwalt jadadel teedel wälja kistakse.

See on loodud juudi lõikuse aeg. Keegi ei saa mahti, tema näppude ja närude peale waadata, ning tema „sehwitab“ wabalt segases wees, üht kuulda teise järele wälja wõttes ning ühtlast üht aadet teise järele muddasse muljudes. Kõik awalik elu libiseb nende wõimu alla. Rohus on weel ainus fants, mis ennaft nende tormi eest kaitseada on juutnud. Alga ka siin on juba juur hult juutisid ametis, et teistele teed teha ja oma fugu huiwisid kaitseada. Juudi adwokaatide arm tõuseb päewast päewa ja kistub kõik oma kätte. Sfeäranis „tublid“ on nad kuritööliste kaitsemies. Et nende ajakirjandus nende seletuji laialt rahwa ette kannab, aitab tõe ja õiguse mõistet segada ja seega rahwast toorestada.

Paremad riigiteenistuse kohad on suurel osal juutide käes. Isegi ministrite keskes istuvad juudid väga sagedaste ja ajavad — oma sugurahwa kasu taga, korraldusi awalikult ja ilma häbita, nagu praegune rahaminister Klok juudi raudtee seltsiga jeda tegi. Ministrite ligemad ametnikud on suurel osal juudid. Nende abil ei ole ükski riigisaladus juudi seltskonna ees varjul. Rohitsemise wald on nende wõimu all, aga halwal järjel, sest et mitte rahwa terwis eesmärgiks ei ole, waid tegelase rahasaak. Prantsuse wäljamaa konsulid on pea kõik juudid, kina selles ministeriumis nende salakäsi usumatal julgusel oma huwid taga ajab. Et nemad üle ilma fergeste jünna tänna liiguvad, on asumaade küsimused nende küüsis. See on asjad nii õitsewale korrale ajanud, et Madagaskari kuberner oma sohwa parandamise peale 25.000 fr. riigi raha ära kulutas, et liihikese aja järele terwise rikkumise pärast eluaegset painkit (wiist 10.000 fr. aastas) saada, selle juures aga rahwasaadik ja isegi minister olla, nii et tema üks riigi kasuale aastas wähest sada tuhat maksma tuleb. See on hüsteni, mida kõik oma kasuks toetawad. Et kaubaministerium juutide woli all seisab, on iseeneest mõista. See on ju nende elufooni, mida nende „ilmlik jumal raha“ juhatas et nemad kõik, mis iganes selles ilmas jaadawal oma kätte liiwad, on iseeneest mõista, ja et nemad suurtest asjadest enestele täielise monopolii loowad on tutaw. Kõik toiduained käiwad nende käe läbi. Et neil siin piirita wabadus käes oleks, ei saa Prantsusemaa Saksamaa hea eesküju järele toidumateriali wõltsimise wastu tarwilisi seadusi. See õitseb siin alt ülesse nii häbematal wiisil, et wahete wahel ametlikult wõltsid, wõltsijad minna kõigest trahwiist hoolimata päewast päewa hoolimataks. Mõne aasta eest tuli wälja, et jahuwesked wagunite kaupa tulkumi wabrikutesse wedasiwad ja jahu sekka segasiwad. Ajakirjanduse suu maffeti kinni, asi jäi joiku ja läks wähest paremine edasi kui enne. Pariisis lõhutakse aast aastani uusi laiu uulitsaid majadest läbi, et uhkeid paleesid nende äärde ehitada. Kui nende jiltisid loed, siis leiad pea ikka juudi nimesid. —

Rahaminester on fagedaste, nagu praegugi, juut. Prantsuse riigikassa on — juutide seltsi käes! Selle ministriüri ametnikud on juurel osal juudid, ka kontrollle jaoamis mis nii tähtjas on. Sõja- ja mereministerium on Dreyfusi protsessist saadik nende tallerniaa. Kuidas laewad hüppawad ja inimeste elusid ning millionisid lainetesse matawad, on tuttav. Nüüd tahawad nad Priimüürlaste seltsi abil sõjawäe juhatusi oma wõimu alla saada, milleks palju lõhkumisetööd teha tuleb, mida aga tehtakse, et eesmärgile jõuda. Rahwahariduse küsimisega ei ole parem lugu. Seal on juudid kõrgetes ametites, et oma fugu huwisid edendada. Toona tuli wälja, et üks rahwakooli juudine inspektor Prantsuse riigilaulu sotsialistide mäsfulauluks oli ümber teinud ja seda koolides laulda lastnud. Kui asi wälja tuli, ütlesin mina Oleskus, et asi nüüd waikselt hauda langeb, sest et juut skandali teinud. See sündis, ja asi kadus wiibimata udusse ära. Pariisi ülikoolist kardetakse, et ta pea juutide kätte läheb. Kunsti jao sfonda tungiwad nad oma moderne sihiga jisse, et kõike alla kiskuda. — Sarnane ford walitseb kõigis ministeriumides ja nende all olewates asutustes. Ikka prantslane eest ära ja juut ajemele, ikka üks skandal hauda ja uus ajemele, ikka üks wõit teise järele ärawalituid rahwa lastele.

Praegu on üks ainus erakond olemas, kes juudi-puhas on. See on juudiwastane erakond, kelle wõim aga juur ei ole, sest et kõik teised erakonnad juutidega käsitäes tema wastu wõitlewad. Sellel erakonnal on kõigest kaks päewalehte ja üks nädalaleht, kuna kõik teised lehed ja ajakirjad juutide omandus ehk wähemalt aktiivate kaupu kaasomandus on, igatahes sedawõrd, et nad juudisõbrad peawad olema. On ka lugemata palju juudi sulemehi tööl, nii et tõijesed prantslaste kirjatoöd nende taha warjule jääwad, seda enam, et need juutide reklame alla ära kaowad. Pariisi teatred on wähest peale mõne wähese kõik juutide käes ja wäes. Et need oma fuguwendade asju etendawad, on niigi mõista. Kui nilbed aga nende asjad on, seda ei raatsi ma kirjel-dama hakata. Tuleb ette, et tõijesed lehed juudi mõjust

hoolimata neid kui kõlbulist fihwti awalikult laidawad, teadagi ilma tagajärjeta. Prantsuse parlamendis ei ole praegu ühtgi erakonda olemas, seda juudid salaja ei juhata. Juudi lehel *Matin* on terve kirjakogu olemas, milles üffikute politikameeste patud must walgel seisawad. Kui need juutide wastu peaksiwad effima, seisats kõik must walgel rahwa ees.

Rõige selle peale waadates ütlewad tõsised prantslased leinates, et suur rewolutsion ainult juutidele on kasu saanud. —

See on Europa riiginimestel ja tõeste haritud seltskonnal tuttav, ning sellepärast wärisewad nemad jarnase ajakäigu ees, nagu Prantsusemaa seda läbi teinud. Selle mõju paneb plaanilikult uueaja edenemise taffudesse finni, isearanis ka Wenemaal. Anna juuremaid wabadusi, et muji kettijid rahwale kaela saata! See ei lähe. See on juudi wanne, mille all Arja rahwad raskesti kannatawad.

Mina wõiksin Saksamaa oludest pika kirjelduse anda, et näidata, kuidas ka wähemas wabaduses juut kõik elu olu oma wõimu alla fihub, et teda oma kasuks juhata; kuid eesolewa weikse kirja ruum ei luba seda teha. Olgu ainult öeldud, et Saksamaa asjad jarnaiel teel sammuwad kui Prantsuse omad. Mõnes tähtsas asjas on juudid Saksamaal wahest ettegi jõudnud, nagu näit. sotsialismuses ja ajakirjanduses. Selle juu on seal juudidüsimuses finni julutud. Juba 1840 on Moses Montefiore, Inglise juut, Krakau juudikongressil ütelnud: Riikaua kui kõige ilma ajakirjandus meie käes ei ole, et rahwaid petta (täuschen) ja uimastada, on meie walitsus unenägu. See soow on täidetud. Kõik juured Saksa lehed on osalt juutide omandus ehk kaasomandus, vähemalt aga nende wõimu all, kui juutide küsimus kõnes seisab. Asi on nii fihse seatud, et leht juudid wastase kirja pärast huffawat trahwi peab maksma. Juudi Mosse, enne Moses, kuulutuste äri, millel üle ilma oma täielik äriwõrk olemas ja kes Berliner Tagblatti omanik, oli juba 1907 termelt 65 Saksa lehe kuulutuseriini enesele iirunud, kuna temal 4000 lehega ja ajakirjaga kuulutuste leping tehtud oli, arwud, mis täna palju juuremad

on. Suur osa kuulutuji tuleb juutide poolt, kes lehe valimises äride wabadusi annawad. Niipea kui niid üks leht midagi juutide wastu kirjutats, jätaks Mosse temale tühandate markide eest kuulutuji saatmata. Et lehed enamiste kõi aktiafeltjide omandus on, nõuawad nende omanikud lehe juhatajalt, et äri hästi läheks. Tuleks niijugune kahju, peaks juhataja teisele oma aseme andma. Seal ei wõi ta tõijiti, kui juutidest ainult head rääkida ehk vähemalt waikida. Et need aga juutide su-
lel oma asja küllalt awaralt ajawad, kaswab awalik ar-
wamine juudi otseteelsel juhatusel. See ei ole suurrahwa
kiitus, aga ometi olew asjalugu. Ehk küll Saksa rahwas,
iseäranis põhja poolses osas, otse soldati karedusel üles
kaswab ja elab, ei suuda ta juudi ikket kaelast eemale
hoida.

Seipime selle lühikese ülewaaatega, et üleüldist otstust
kuulda Asjatuundja Theodor Fritsch ütleb: „Wimukindel
arwamine on see, et Europa rahwad ei majandusliselt
ega kõlbiselt kofuda ei wõi, niikaua kui juudid meie kes-
kes elawad.“ Paljud teised otstustawad meel karedamalt
ja kurwemalt. Kõik katsed, neid otstusi tühjaks teha, on
luhta läinud, sest et tõtt raske on kõrwale jaata. —

Nii kuida sea lõpetus worsti hakatus on, nii on
Wenemaa juudi wabastus Gesti wangistus. Laske täna
need kuus millioni nälgind juuti Balti peale lahti ja
waadake siis, mis mõne aasta pärast weel selle endise ela-
niku kätte on jäänud. Mõni weike trobifond ulatab, et
kõike tõijeks täituruks muuta, kus parasiit fugeneb ja teiji
funnib, nii kuida tema nälgind teha seda igatseb. Gesti
nimi nihkub ruttu Wiini oma kõrwale, nii et wahesikake
kuibermangu nimega neid rahwaid enam meelde ei tuleta
— Wiinimaa ja Gestimaa.

See kartus tuli mulle pärast Wene suurt torni. Aja-
lugu on aastatuhandaid näidanud, et juudi parasiit seal
ilmub, kus asjad mädad on, et kõike hauda kanda. Selle
peale waadates tunnistawad õpetatud juudid ise awali-
kult, et „rewolutsion juudi koidutäht“ on. Wene rewo-
lutsion juhatas juudi peajuhatusse tähelepanemise Wene-
maa ja selle iseäraliste maakondade peale, et juutidele

nende pinnal uut karjamaad awada, niipea kui riiklik wabadus selleks käes, mida nemad ise wälja presjida andasiwad. Et loodetud eesmärk kättesaamata jäi, asjao- lude mädamine aga õitsfema läks, oli ometi tunnife tul- nud, et uuele wõiduplatjile astuda ja muu seas ka Balti peale oma käppa panna. Juut ei unustanud ifegi Soo- memaad ära, kus ta koke „wabaduse“ õiguji oma sugule nõudis ja eesmärgi ligidale jõudis, ilma et wabaduse andjad asja eesmärgi olekjiwad dieti näinud.

Mis Gesti kodumaasse puutub, jiis wõib kindlaste oletada, et selle kurb ja nõrk seisuford juuti otse jaagile kufjus, mida tema wahest paremine tundis kui eestlajed ie. Juba wäljamaale põgenenud eestlaste käest wõidi fergeste igat joowituid teadet jaada, ilma et need märga- jiwad, misfugufeks otstarbeks. Et aga juudi peajuhatusel Wenemaa tarwis ife oma jissefjead olemas, kes kõife jil- mas peab ja teab, on ifeenefest mõista. Elab ometi pool juundarahwaft seal. Oma pikal wõitlemife ja wõiduteel on juut elutarkuft forjanud, mis teistel puudub. Tema teab, kufst ja kuida wastast haarata tuleb, et ta fipeldagi ei jaaks. Häid teejid on wististe mitu, mis eesmärgile wiinwad. Wõitleme jiisgi ainult ühe peale, mis nii ligi- dal feifab.

Õjimine ja parem wõitlemife tööriift on aiakirjan- dus, nagu seda paljude juutide eneste poolt awalikult tõendatud. Gestis on jee ainus awalife arwamife tegija ja kandja, jeeaga tähtsam kui mujal. Meie õnnetufeks ja juudi õnneks on selle seisuford alandawalt nõrk. Weikese narakat summaga wõiks teda otsani kätte jaada, paar mõ- juta kiriku lehte maha arwatud. Seda ei ole aga tar- wis. Ei ole ifegi mõnda ükfikut lehte juudi káru ette tarwis rafendada, feft et nad ilma jellleta jeda wabataht- lifult weawad. Olewit oli waewalt lihtfate fõnumitega näidanud, et ta juutide halbuji warjata ei taha, kui Gesti lehed, Postimees eesotsas, tema kallale tormi joofjiwad ja teda wiibimata juudiõgijaks tembeldasiwad, ifegi pog- romiga, juutide elukallale fippumifega jüüdistasiwad. Kui eefel ilma fõõtmata kotti kannab, ei ole tarwis asjata kulu teha.

Mul näib aga, et kõhuküsimus jüisgi liikumas on, kuna „wabaduse“ aade seda mõne eestlase juures mehiselt toetada võib. Ka ei puudu neid, kes oma anarhistlike ajuga oma vägewust näidata tahawad, et Gestit peasta, nimelt juutidele lahti peasta. Ma võin ette kuulutada, et juut Gestis väga palju neid leiab, kelledeaju tema oma moodi tegutseb, nimelt teoga oma mõtte-
list eesmärki lõhub. On ometi just juut see, keda juba wanast ajast saadik lõhkujana tunti ja jellep. kõrbemaru-
jumala Typhoni lapses nimetati, kes ainult lõhub, aga midagi üles ei ehita. Tema mässlik aju tegutseb nii, asi, mida Baltis üliwäga sagedaste nähtakse, paraku ka eestlaste keskes.

Juut on Gesti elukäigile juba mõnda korda jala ette pannud ja ta kontistama saanud, mitte üksi piiskopp Alberti ajal ja abil, wabest lihas ja luus selle lagastaja enese sees; ta on ka meie päiwil osanud meid õigest ja tõusewast eduteest kõhualusse juhutada, ja seda ifegi ainult tundmata juudi naisterahwa läbi. Kas H. Wühneri lugu on juba küllalt selge? Ühelaainsal inimese elu-
ajal tõusis waralik huwi waimliseft huwift nii palju kõrgemale, et wiimne kadumise teele astus, kus ta praegu juure hooga edasi astub. See on juudi laadaplats! Matega ei juuda tema midagi peale hakata, sahferdami-
sega aga kõik korda saata. Et nüüd Gestis warajaht käimas, on temal paras aeg meistriks tulla, et wiimaks kõik oma talusse meisterdada. Kui tema, nagu armata, ajakirjandusega algust teeb, siis on teada, et ta kohe põhjalise lahutuse elule kutsub ja sellega eestlased ifekes-
kes „mässu“ ajab. See lahutus tuleb pahela ja parela wahel, kus ta juba tubliste olemas on, just nagu ter-
wes ilmas. Juudil ei ole rohkem tarwis kui kaks lehte, kes nende erakondade asju ajawad, nagu nad seda igal-
pool mujalgi teewad. Üks leht, parela asemik, toetab selle huwisid, teine, pahela healekandja, ajab oma ligi-
konda ejimele wastu sõtta. Mõlemad aga toetawad selle juures juudi huwisid ja kaitsewad nende karutiikka, mis mististe pea ette tulewad. Tahab keegi leht juutide wastu healt tõsta, siis julutakse ta juu finni, mis mit-

mel wiisil kerge teha on, nagu nad seda mujal sajaj korral õnnega juba teinud. Wägiwald hoolimata ülekohutuga ja kõliserwad põhjused wiiwad nad pea eesmärgile. Sellega käsitäes käib kirjanduse juundistamine, see on kõhujahile juhata mine ka kõige nilbematel teedel, et oma wastaste tiiba tinaga täita. Gesti rahwas mõiks selle juures kas taewa ehk põrgu poole ksjendada, see ei aita, nagu ta ka mujal ei ole aidanud, kus asi juba läbi tehtud.

Raugel elades on minul raske Gesti elu salameedrisid näha. Seal peaks mehi leiduma, kes nende üle walwawad, et hädaohu alusid wälja jaada. Postimehest jaadi teada, et tema ärimeeste kätte läheb, kui oma ligikonnaft aktiwaalt liikmeid ei leidu. Seal oli üks ka juudile lahti. Et see awalikult ette ei astu, on iseeneft mõista. Tema mõib seal oma raha ühes oma wõimuga wäga kergesti walitsema panna, just nagu juudi millionärid seda jün Humanitëga ja paljude teistega teewad. Kas see ei ole selle mõtte kahtlemata kinnitus, et just Postimees, kes ju Gesti iseteadmuse isa ja prohwet on, üle õõ juutisid minu „õgimise“ eest kaitsema hakkas? Teada on, et tema ligikonna mehed awalikult Olewikku pogromide soowijaks on tembel danud. Wähest on need isandad wähem lätlasted kui juudid ise. Ma tean, et Tartus mõned juudid lätlaste nime all õngitsewad. Kuna Postimees enese kille alla uue lehe sai, on arvata, et see Postimehe aktiwaad mitte just ei ootanud, et neid osta. Selge on, et kõik tunne on.

Enam walguft paistab Tallinna Teataja talust wälja. Seal olla juut ametis, pealegi esimene wäljaandja. Kampf olla juut, nagu asjatundja seda teatanud. Ja siis, kas ei mänge mitte ärawalitnud mehe käsi ja kassa Peterburi kirjastuse seltsis mingit salamängu? Et jellel raha tarwis, enam kui teba käes, on teada. Teadmata, kust ta tuleb. Wõib olla, eestlaste käest, wõib niisama olla, juutide käest, kes kindlal plaanil tegutsewad. Miks rikub Tallinna Teataja otse haawawal wiisil ilust Gesti feelt? Kas mitte juudi juhil, et meie keelepõllule folkijatele teed teha? Miks ei pane ta seda tähele, kui temale

loogika wastased wead ette arutataffe, et neist eemale hoida? Ning wiimaks: Miks liikkas lehe uus juhataja minu awalise firja keele kaitsemises waitides tagasi? Siin pesitab wististe mingi siht warjus, mis Gesti wastu kaib. Et Tall. Teataja nilbustega „hiilgab“, on juudi mõju. Kui mitte juut ise neid asju ei kirjuta, siis ometi tema õpipoijs ehk käsualune ehk wabatahtlik kaaslane, kellele mina i t s a k u nimeks annaksin, et temast kõneleda mõiks. Itfak on sagedaste pahem kui juut ise, sest et tema kergemine ualduyt leiab kui juut.

On juudil salajuhatusel kaks lehte, wahest kaks nimetatud lehte, kões, siis on tal kindel tee julgade all, mis mõidule wiib. Nemad mõiwad palju paberit pakkuda ja teisel teel lugejaid leida ning nendest juudi sõpru teha, vähemalt neid iga kartuse wastu tuimastada. On neil aga rahwa seas tubli tugi juba selja taga, siis mõib selle peale näidates — Gestiga kauplemas hakata !!! Antke Gesti rahwakooli inspektori kohad juutide kätte, ja need muretsjewad lehtede läbi selle eest, et kooli keele ja õpemateriali kohta „rahwas“ juust jeda soowib, mis ülemalt ette antakse. Rinnitage meie juudi kirjastaja raamatud kooliraamatuteks, ja meie muretsjeme selle eest, et eestlased omakeelsed raamatud põlgdes ahju peale wiskawad. Antke need ja need tähtsad ametid juutide kätte, ja meie näitame, et wenestus edeneb. Kas ei mõiks selle ja selle „liginemise“ asutuse ehk seltsi heaks nii ja niipalju toetust saada? Palun alandlikult! Rinnitage meie juutidele need ja need suured astfiaseltsid, ja meie näitame, et jakslased ühes teistega meie eest peawad taganema. Waatke, meie mõime Balti ajaloolist küünmuist riigi mõttes otfsale wiia, kui meile selleks mõimu kätte annate. Bojhe moi, miks mitte! Kaup tehtud!

Ning nüüd suur wabadus ühede ja suur rufu teiste poolt! Siin edu ja warandus, seal eestilised „unistused“ külmad ja kuiwas õhus, pealegi ametilise pressii all, kelle kruwi juudi peos seisab. Et see wiimse jugu wälja pigistab, jelles ei ole kahtlust. Juut, kes teise aastatuhanda algul Gestit were jisse ei suutnud ära uputada, uputab ta nüüd selle lõpul naeratades tindi jisse ära. —

Suguwennad, teie tunnete juuti wähe, teie tunnete ka ennaft wähe. Minu päewaraamatu lühikesed märkused ainult kümnest aastast näitawad meie suguwere elutsemisist üliturwas kujus. Meie näeme ifka ja jälle, kui ehmatawal wiisil meie suguwend rahwa kasu ära unustab, et enese peale mõelda. Meie leiame ifegi asju, mis rahwa asja äraandmise laadi kannawad. Gesti hing waitib kui hauas! Ta armastab arusaamatel nõiawõimul unerahu. Ta muretsseb selle eest ja leiab seda osalt, kui ka suurtes unerahu eesküustes. Ta leiab sel wiisil edespidi enam rahu, kui seda — haud anda wõib. Gesti rahwas teh-tuneb hana kandidaadiks, kui ta ei ärka ja hädahüüdu ei kuule.

Balti Saksa seltskond seisab teisel alusel ja tema seisukord on osalt parem kui meie oma, wiinisel eesmärgil aga meiega ühesarnane. Balti sakslane on ajaloolisult Balti juut, seda enam, et palju tõiseid juute tema keskes elab, kellega ta parajidi kunsti jagab. Kui tema selle juures pärisrahwaft imeb, nõrgestab ta seega oma ajaloolist wastast ja kinnitab iseennast, kuna Gesti soost parajit oma perekonna külul elab ja seda nõrgestab. Praeguse juudi arvuga jaoks sakslane weel kaua walmis, kui see ka tema eest kõike oma kätte ahwab, mis jaadawal, nii et see teda pahandab. Seda tunnistab muu kõrwal ka see lugu, et ta Riia juudi lehte tarwiliselt ei toetanud. Dotke aga, kuni Wilna juudi uputuse luugid lahti tehasse, siis näete, et Balti saks juudile igal põllul ajet peab andma. See ei kauple mitte üksi pärisrahwa saatusega, waid niisama ka Saksa seltskonnaga omaga, sest et see temale nähtawat ja ifegi kõlisewat kasu toob ja et see juudi üleilmisel plaanil seisab. Tema tänane udu muutub kergeste homseks uputuseks. Nemad eesküwad jämedal wiisil oma tulewiku wastu, kui nad oma pealehe juudi juhi alla annawad, kes siis neile wiibimata selga pöörab, kui ta oma plaanid mujal paremine tegustada wõib kui seal. Nemad annawad ka juutidele kuulmata eesõiguji ja saawad seega arjalase kultura äraandjatnks. Näitus! Odessjas wabritses juudi trobikond hea raha eest hambaarsti tunnistusi, mis juudile terwes riigis ela-

mise õiguse annab. See seaduse rikkumine oli rahwa terwilele kahjulik, kuna juudid oma wastase juud ham-
 mastest lagastama hakkaswad. Sassa ajakirjandus oleks
 siin pidanud üttelema: Kallid kaaselanikud juudid, teie
 talmud õpetab kiüll, et teie teiste rahwaste seadusi eitar-
 wisse täita. Peate jellest kinni, nagu Odessa trobikond,
 siis olgu see teie asi; kuid siis peate juba meie keskest
 lahkuma. Tahate siin elada, peate meie seadust täitma.
 Sassa lehed ei näinud seda loomulist asjakorda. Zaa,
 Herold hüppas ühe kapiuga juudi laagrisse, kui ta seal
 wahest juba ammu ei wiibinud. Nähtawaste juudi sulest
 tõi ta tema Odessa petmise loo, et petjaid — kangelas-
 teks teha. Seadagi, kirjutas tema, asi ei wõi ju teine
 olla. Mitmed millionid riigi kodanikud ilma õigusteta,
 see sunnib kättemaksmisele. Odessa lugu on ajaloolik
 taju (Roche). Nii muutub juudi rabulisti kunstil petja
 lihtsalt kättemaksu inglisk. — Ei, seda eestõigust ei wõi
 keegi dial me inimene kellegile teisele anda, iseäranis juu-
 dile mitte, kes seda enesele kribub ja just sellega terwe ilma
 põlgduse alla langeb. Sakslane rännas riikiid mööda
 teeru ümber, Baltimaa kaenlas, et selle eest head hinda
 saada. Tema waranduse pärija on juut, ehk olgu siis,
 kui suur ilm juuri siindmuši ette toob, mis asjale teise
 lehekülle pööravad.

Mis Wene rahwasse puutub, siis wõib armata, et
 juut sellega fergemine walmis saab kui ühegi teisega.
 Walitsus näib seda õigesti ette märkiwat, et teda kaitseda.
 Zaa, ta läheb nii kaugele, et ifegi weierahwaste aftja-
 feltside juurest juudi eemale tõrjub, mille eest tänu wõib
 anda. Aga wa ei usu mitte, et Wene walitsus üleilmse
 juutuse wastu wõidule saab. Selle peapeja on ju tema
 kodus ootamas, mil wärawad awanewad, et wõiduteele
 astuda. Juutidel on selleks juured ja kindlad plaanid
 walmis ja nad teadwad ka siin Pariis iga Wene liik-
 mise siiseid ja wäliseid weedrid leida. Veel täna õhtu
 peawad nad suurt awalist miitingi teise duuma liikmete
 trahwi wastu, nagu oleks üleilmne juhatus nende hoo-
 lel ja nende käes. Kui kergeste wõib tulla, wahest nende
 üleilmlikel salajuhil, et Wenemaa jotta langeb ja selleks

raha laenab, teega juudilt abi otjib. See mõib jeda koke anda, kuid tingimisel, mis juudipuuri ukked lahti teeb. Et see elu ja surma peale kodusõtta kutsuh, mõib küll selge olla; kuid kitsikus mõib ometi nii suur olla, et jelle tulewa hädasõhu peale ei mõi waadata, et eesolewast peaseda. Juudi mõit Wenemaa üle toob Europa kultu- rakäigule teise lehetulle, nii musta, nagu jeda nüüd raske unes näha. Et Wenemaa reikeste rahwaste wiimne tun- nite siis tulnud, on iseenesest mõista.

Siis aga mõiwad tornipilwed taewa tõuseda ja maru tunia, mis Europa, wahest terve ilma õhu jääda- walt puhtaks teeb. See on kole, aga ajalugu on sellega harjunud. Suur häda, juur abi.

Nii on, kuhu ka waatame meie seisukord tõjine. Gesti tõusik on oma teguwiiisi poolest weeri ääri mööda Gesti juut ja parasiit. Selle wastu tuleb mehikst sõda pidada. Gesti pahelas waritseb pahem wastane, sõjine juut oma piirita parasiidi isuga sotsialismuse näol. Kes peastab meid sellest hädasõhust? Wabadus, mida kõigeft hingest igatseme, toob meile jelle õnnetuse kaela. Mis siis?

Mina ei tea mitte, kui palju ja kui tõjifelt nende asjade üle kodumaal järele mõteldakse, Paraku tean ma, et tegu nähtawale ei tule. Mina andjin Olewikus hil- juti nõu, et Gesti pahela tegelased mitte uisapäisa üle- ilmse sotsialistilise liikumise sisse ei hüppaks, millest Ges- tile antud raske alusel surm mõiks wälja kaswada. Mida neil aga suure hoolega teha tuleks, oleks jelle lii- kumise mehine tundmaõppimine. Siinuks see, oleks jul- gust, et hirmjaid ekstitusi ei tehta. Ma kardan, et mu noored suguwennad, kellede kohta soow käib, oma teed astuwad ja kiristikkudesse langewad, et paljuid järele tõmmata. On inimesi, kes usuwad, kui mõõras jutustab, et tema suguwend kolm päewa kala kõhus wiibis, ilma et jelle seedimise wedelik tema nahast läbi läks; kes aga wähe usku ja huwi näitawad, kui nende oma wend neid pööjastiku eest hoiatab, kuhu ta ussi nägi sisse minewat. Tuleb paraku ka ette, et jeda ussihädasõhtu nähtakse, aga sellest hoolimata palja jalaga pööjasse astutakse.

Meie juurem waenlane istub meie arusaamise kamb-
ris, meie ülemas toas, meie ajus. Mina olen mitmel
korral ütelnud, et mul mõte on sinna jisse tungida ja
teda ainsa wälja uisata. Ma loodan, et sellega tulewal
aastal hakatiist teha wõib. Aga kui palju teistega ühes-
toos? Selles seisab ettewõtte wili. Kui mina selleks kõiki
üles kutsun, et nendega Olewikus käikäes rasket üles-
annet käile wõtta, üteldakse lapssult: Nuija, lugejate
jaht, nagu see igapäine asi on. Tühi kõik! — Et sellega
aga tõeste wiljakas kodumaalik mõte ära tühistataks,
seda ei nähta. Nüja peale mõteldes pean ma seda soowi
jüisgi ka siinkohal uueste awaldama. Ma lisan temale
teise weel juurde, millest keegi arwata ei wõi, et minu
omakasu mängus olla wõiks.

Benemaal ja Bene keeles on oma jagu raamatuid
ja raamatufesi, milledes juudiküsimust arutatakse. Minul
ei ole mahti olnud neid lugeda; aga see ei rifu asja.
Mina soowin, et iga tõsine eestlane, kelle süda oma su-
gurahwale tussub, need raamatud kõik läbi loeks, ükskõik,
kes nad kirjutanud ehk kelle erakonna huwiisid nad ehk
filmas peawad, ka need ühes arwatud, milledes juutisid
kiidetakse. Kes Saksakeelt mõistab, kähugu ka selle kirjan-
dusest juudiküsimuse raamatuid kätte saada, mis paraku
mitte kerge ei ole, sest et nad juutide mõjul kuhugile
kapi murka on põgenenud. Lugege aga ka piiblit, et sel-
lest juudi iseloomu tundma õppida. Selleks oleks aga
talmud weel parem, nimelt tema lühendatud wäljaanne
Schulhan aruch, ka Sulchan aruch nimetatud, taetud
laud, mis Saksakeeles olemas ja mitte juur ei ole kuna
talmud 12 pakku raamatut täidab. Sie oma filma niitu-
guste asjade peale heita, toob kiipsust. Wähest anname
edespidi mõne aastaraamatu juudiküsimuse kohta wälja,
wähemalt kalendri, milles selle asju arendame.

Meie ei tungi kellegi kallale, meie kaitseme ennaft
wõõra kallaletungija wastu, mida meie ära anda ei wõi,
kui meie ennaft ise ära anda ei taha. Esiotja ei ole
selle juures meil muud teha, kui oma filmi seletada, asi,
mis iga inimese isiklik kohus enese wastu on, kui ta ha-
ridusest tahab oia wõtta. Meie ei taha mitte õhulõõsijid

ehitada ehk sadade päewamurede jisse ära uppuda, meie tahame ajalugu ja selle inimest tundma õppida ja saadud õpetusega tulewikku waadata, asjad, mis iga inimese esimene kohus on, kui ta mõistlik ja haritud inimese tahab olla, mitte lambapea, kellel see kõrgem aju tegewus wõimata on. —

Lõpuks tõine hoiatus eeskuse eest, mille jisse lugeja wõiks kuskuda. Tema wõiks arwata, et tema asja paremast küllest paremine näeb kui see siin arutatud. Tema wõiks enesele ütelda: Olgu kõik õige, mis siin ette toodud, aga see ei puutu minusse. Eesti tulewik olla juudi ees hädas. Wäga wõimalik; ent mina ei ole tulewiku unistaja, waid olewiku inimene. Mina muretsen palawa higiga olewiku eest ja jätan tulewiku tulewate inimeste hoolde. Kelleks need endid peawad, kas eestlasteks ehk wenelasteks, ehk mõneks muuks, olgu ka nenda asi. Minu asi on waadata, et elada wõin. Raske eluwõitlus ripub üle jõu minema. Minus peastja on rahanatuke, kui ta minu taskus on. See juudijumal aitab ka mind häda sees. Sellepärast wõib see raamatufene ühes oma mõtetega wagu si laudile rännata ja seal unuda.

Kui järele kui see mõttekäik ka on, ta pöörab asja ometi pea peale. Juudi tegewus ei alga mitte tulewikuga, mitte rahwusega, waid rahaga. Jahweh, juudi taewa jumal, wandus juudile, et talle maapealse jumala, tõotatud rikka maa ühes oma walmi warandusega, wägiwaldselt kätte annab. Sellest tõotusest saadik täna päewani peab juut neist kahest jumalast kinni ja on nende usus eestlastest ja igast teisest jada korda tublim. Kui juuditrobikond täna Gema jõe kaldal oma telgi üles lööb, hakkab homme Eesti taskust kopik kopita järele tema taskusse weerema. Tema wõib nälvida, et raha tuleks; eestlane tahab inimlikelt elada, mis raha kulumata. See on põhjalik wähe, mis rahawõidu juudi kätte wiib. Just rahaliikumises wõitleb juut kas häbistawates narakates, et wõita. Teiste elu kustus jarnases olekus ära, ehk olgu siis, kui ta pikal piinal juudimoodi wastu pidama

harineb. Minge ometi Morawi juudipefadesse ehk wähe-
malt Poolamaale ja waadake, kuidas juudi wiletsus siin
ka pärisrahwa ksendama nälja jisse on kutsutanud! War-
schawas, Poola uhkes pealinnas, walitseb poolakate ala-
mates ringides niisugune wiletsus, et jeda kirjeldada ei
juuda: tuhandad elukad, kes enam kodanikud ei ole, aga
ka weel ei kerja, kes hommiku ei tea, kas köht õhtuks
midagi saab ehk saamata jääb. Ja neist madalamal —
terwe kari käsitöölisi, poodipidajaid, mustatöölisi, weikeji
agentisi, jahkerdajaid jne jne — kõige kõledam inimese
seltsfond kuulisast Poola soost! Juudi jopawõistlus on
nad selleks teinud.

Kui juut plaanilikult Gestsis üles astub, langeb
jußt rahastus tema wõimu alla. Kui tema näituseks
oma piimafeltji Wlaggi sinna jisse seadib, walitseb tema
jeda walget toitu oma musta käega ja rahawäega. Ta
tõmbab terve wõrgu üle maa ja maksab algul enam kui
praegused ostjad. Need astuwad pea hauda, olgu nad
kui tahes õitsenud piimaühisused ehk muud sarnased sis-
feseaded. Linnades müüwad Wlaggi poodid niisugusel
wõistlusel piima, et teised poodid oma ukseid peawad kinni
panema. Sel wiisil saab piim juudi seltji monopoliks.
Siis on lõikusetund tulnud. Siis maksetakse talunikule
piima eest wähem kui temal oma kulu wälja teeb, ja tu-
rul müüdatie teda kallimalt kui ialgi enne pealegi halli
weefegu. See on ju siin Prantfusemaal läbi tehtud, kus
Wlaggi kümne millioni kapitaliga töötab.

Sarnasel wiisil tehtakse igas teises kaubaasjas, nii
et praegused kauplused kas kinni jääwad ehk ka mustalt
tegutsenema hakkawad. See teeb linna elanikud waeseks,
ning majaomanik peab selle üüriga leppima, mis need
temale maksta suudawad. Et linnawalitsus juudi mõju
alla langeb ja nende huwide eest muretsseb, on iseenesest
mõista. Ning puhtad rahaasjad ise? Gestlane on neis
asjades laps, juut¹ kuulus meister. See läheb üle õõ
meistri kätte, kelle ainus mure oma kassa on. Kui siis
õigete pankade wahel ka petjad ilmuvad, kes aeg ajalt
mõne millioniga putkama panewad, nähtakse, et fooliraha

kalliks läheb, ilma et saadud tarkusega midagi peale
 võiks hakata. —

Cesti seisab ajaloolisel teelahkmel. Dumedast tae-
 wast ei paista mitte ühtgi tähte, mis teed juhataks.
 Maapinnal seisab üks kuristil teise kõrwal. Cestlane,
 pea oma saatusega aru!!! —

Paris, 28. 12. 11.

Trükiwead

lk.	rd.	Luge da
15	5	kaetud (mitte kartud)
18	25	seitsesada
19	26	eemale (mitte emale)
21	23	Heine tütar
31	7	Kampf olla eestlane
41	25	femiti
45	33	Sean Finot
52	3	otsis (mitte ostis)
62	3	fuid (mitte fui)
69	11	Ulmannid (m. Ulmannid)
73	28	arwud (m. arwus)
75	27	folntümmend (m. 300)
77	4	kaduſiwad (m. kandsiwad)
80	19	antafse
83	1	mingit halba liigutust
89	10	lühendatud (m. lāhēndatud)
94	23	1822 (m. 1322)
96	28	ife (m. iffe)
97	1	langeb
102	26	Montefiore
103	31	nimegagi . . ei tuletada
104	4	mādanemine
107	37	fugu (m. jugu)
108	23	ahwab (m. ahwab)
110	17	tõfine (m. tõfine)
111	35	wastu, õ i g u s, mida
112	19	wõiks.

